Uradni list
Evropske unije

SL
Serija L

2024/1716

28.6.2024

PRIPOROČILO KOMISIJE (EU) 2024/1716

z dne 19. junija 2024

o določitvi smernic za razlago členov 5, 6 in 7 Direktive (EU) 2023/1791 Evropskega parlamenta in Sveta v zvezi s porabo energije v javnem sektorju, prenovo javnih stavb in javnim naročanjem

(notificirano pod dokumentarno številko C(2024) 3744)

EVROPSKA KOMISIJA JE –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 292 Pogodbe,

ob upoštevanju naslednjega:

(1) Z Direktivo 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta ([1]) je bila uvedena zahteva po doseganju krovnega cilja vsaj 32,5 % prihrankov energije na ravni Unije do leta 2030.

(2) V smernicah iz leta 2013 „člen 5: Stavbe javnih organov kot zgled“ in „člen 6: Nakupi javnih organov“ je Komisija državam članicam dala smernice za prenos in izvajanje glavnih določb Direktive 2012/27/EU o javnem sektorju ter jih podprla z ustreznimi ukrepi, orodji in metodologijami, da bi lahko v celoti izkoristile svoj potencial prihrankov energije in dosegle krovni cilj povečanja energetske učinkovitosti.

(3) Direktiva (EU) 2023/1791 Evropskega parlamenta in Sveta ([2]) je bila sprejeta 13. septembra 2023. Z njo je bila prenovljena Direktiva 2012/27/EU, pri čemer so nekatere njene določbe ostale nespremenjene, hkrati pa so bile uvedene nekatere nove zahteve. Zlasti se je z njo znatno zvišala raven ambicij za leto 2030 v smislu energetske učinkovitosti, tudi kar zadeva javni sektor.

(4) V poglavju II Direktive (EU) 2023/1791 o zgledni vlogi javnega sektorja je priznana vodilna vloga javnega sektorja pri energetski učinkovitosti. Člen 5 določa nove obveznosti za zmanjšanje porabe energije v javnem sektorju. Člen 6 znatno razširja področje uporabe obveznosti prenove javnih stavb. Člen 7 o javnem naročanju prilagaja obstoječe in določa dodatne obveznosti za energetsko učinkovito javno naročanje.

(5) Države članice sprejmejo zakone in druge predpise za prenos členov 5, 6 in 7 Direktive (EU) 2023/1791 in Priloge IV k navedeni direktivi do 11. oktobra 2025.

(6) Države članice lahko po lastni presoji izberejo način prenosa in izvajanja zahtev v zvezi z zgledno vlogo javnega sektorja, ki najbolj ustreza njihovim nacionalnim okoliščinam. V zvezi s tem bi bilo priporočljivo, da se zadevne določbe Direktive (EU) 2023/1791 razlagajo dosledno, kar bi prispevalo k skladnemu razumevanju Direktive (EU) 2023/1791 v državah članicah pri pripravi ukrepov za prenos –

([1]) Direktiva 2012/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2012 o energetski učinkovitosti, spremembi direktiv 2009/125/ES in 2010/30/EU ter razveljavitvi direktiv 2004/8/ES in 2006/32/ES (UL L 315, 14.11.2012, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/27/oj).

([2]) Direktiva (EU) 2023/1791 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. septembra 2023 o energetski učinkovitosti in spremembi Uredbe (EU) 2023/955 (UL L 231, 20.9.2023, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2023/1791/oj).

SPREJELA NASLEDNJE PRIPOROČILO:

Države članice bi morale pri prenosu členov 5, 6 in 7 Direktive (EU) 2023/1791 ter Priloge IV k Direktivi v nacionalno pravo upoštevati razlagalne smernice iz priloge k temu priporočilu.

V Bruslju, 19. junija 2024

Za Komisijo
Kadri SIMSON
članica Komisije

PRILOGA

1. **Uvod**

Te smernice državam članicam zagotavljajo navodila za razlago Direktive (EU) 2023/1791 pri njenem prenosu v nacionalno zakonodajo. Osredotočajo se na člene 5, 6 in 7 ter Prilogo IV k Direktivi (EU) 2023/1791.

Ne glede na to je zavezujoča razlaga zakonodaje Unije v izključni pristojnosti Sodišča Evropske unije.

2. **Pravni okvir in okvir politike**

Členi 5, 6 in 7 Direktive (EU) 2023/1791 so tesno medsebojno povezani, saj doseganje ciljev glede prenove stavb iz člena 6 in energetsko učinkovito javno naročanje vplivata na zmanjšanje porabe končne energije, ki ga morajo javni organi doseči v skladu s členom 5.

Navedeni trije členi so povezani tudi z naslednjimi členi Direktive (EU) 2023/1791:

— členom 2 o opredelitvi pojmov, vključno z opredelitvijo „javnega organa“,

— členom 24 o blažitvi energetske revščine,

— členom 29(4) o obveznosti držav članic, da javne organe spodbujajo k uporabi pogodbenega zagotavljanja prihranka energije za odpravo ovir za naložbe,

— členom 30 o obveznosti držav članic, da zagotovijo javno financiranje in dostop do ustreznih finančnih orodij,

— Prilogo V k Direktivi (EU) 2023/1791 v zvezi s pravilom, da se ukrepi za spodbujanje izboljšanja energetske učinkovitosti v javnem sektorju v skladu s členoma 5 in 6 lahko upoštevajo za doseganje prihrankov energije, ki se zahtevajo na podlagi člena 8(1), če izpolnjujejo zahteve iz Priloge V k Direktivi (EU) 2023/1791.

Člen 6 je povezan tudi z Direktivo (EU) 2024/1275 Evropskega parlamenta in Sveta ([1]) o energetski učinkovitosti stavb (v nadaljnjem besedilu: direktiva o energetski učinkovitosti stavb), zlasti kar zadeva skoraj ničenergijske stavbe, brezemisijske stavbe, energetske izkaznice, pregled stavbnega fonda, pripravljen na podlagi zahtev za nacionalne načrte prenove stavb, podatkovno zbirko o energetski učinkovitosti stavb in izkaze o prenovi stavb. Člen 7 Direktive (EU) 2023/1791 je povezan z direktivami 2014/23/EU ([2]), 2014/24/EU ([3]), 2014/25/EU ([4]) in 2009/81/ES ([5]) Evropskega parlamenta in Sveta, ki določajo okvir za izvajanje javnega naročanja, da bi se zagotovilo spoštovanje načel, kot sta poštena konkurenca in najboljše razmerje med kakovostjo in ceno za denar davkoplačevalcev, člen 7 Direktive (EU) 2023/1791 pa določa posebne zahteve za nakup izdelkov, storitev, stavb in gradbenih del z visoko energetsko učinkovitostjo.

([1]) Direktiva (EU) 2024/1275 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. aprila 2024 o energetski učinkovitosti stavb (UL L, 2024/1275, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1275/oj).

([2]) Direktiva 2014/23/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o podeljevanju koncesijskih pogodb (UL L 94, 28.3.2014, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/23/oj).

([3]) Direktiva 2014/24/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju in razveljavitvi Direktive 2004/18/ES (UL L 94, 28.3.2014, str. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

([4]) Direktiva 2014/25/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o javnem naročanju naročnikov, ki opravljajo dejavnosti v vodnem, energetskem in prometnem sektorju ter sektorju poštnih storitev ter o razveljavitvi Direktive 2004/17/ES (UL L 94, 28.3.2014, str. 243, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/25/oj).

([5]) Direktiva 2009/81/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o usklajevanju postopkov za oddajo nekaterih naročil gradenj, blaga in storitev, ki jih oddajo naročniki na področju obrambe in varnosti, ter spremembi direktiv 2004/17/ES in 2004/18/ES (UL L 216, 20.8.2009, str. 76, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj).

3. **Opredelitev javnega organa iz Direktive (EU) 2023/1791**

3.1. **Splošno**

Člena 5 in 6 Direktive (EU) 2023/1791 se uporabljata za javne organe, kot so opredeljeni v členu 2, točka (12): „ ‚javni organi' pomeni nacionalne, regionalne ali lokalne organe in subjekte, ki jih navedeni organi neposredno financirajo in upravljajo, vendar niso industrijske ali poslovne narave".

Nasprotno se člen 7 uporablja za javne naročnike in naročnike, kot so opredeljeni v členu 2, točki (14) in (15), Direktive (EU) 2023/1791, ki se nanašata na ustrezno opredelitev pojmov iz člena 6(1) Direktive 2014/23/EU, člena 2(1), točka (1), Direktive 2014/24/EU in člena 3(1) Direktive 2014/25/EU ter člena 7(1) Direktive 2014/23/EU in člena 4(1) Direktive 2014/25/EU.

Kot bistveni element portfelja politike za zagotovitev doseganja ciljev iz členov 5 in 6 Direktive (EU) 2023/1791 bi lahko države članice uvedle „mehanizem za porazdelitev cilja" med javnimi organi, ki morajo skupaj kot skupina zmanjšati svojo porabo končne energije, da bi skupaj dosegli cilj države članice. Na kakšen način bi tako porazdelitev cilja organizirali, je odvisno predvsem od pravne in upravne ureditve posamezne države članice.

3.2. **Nacionalni, regionalni ali lokalni organi**

Nacionalni organi

Nacionalni organi niso opredeljeni v Direktivi (EU) 2023/1791, niti niso opredeljeni v Direktivi 2014/23/EU, Direktivi 2014/24/EU ali Direktivi 2014/25/EU. Vendar se glede na opredelitev javnih organov iz Direktive (EU) 2023/1791 in uvodno izjavo 33 iz Direktive (EU) 2023/1791, v kateri je navedeno, da se „nacionalen", „regionalen" in „lokalen" nanaša na ustrezno raven organa v državni strukturi, nacionalni organi lahko razumejo kot „osrednja" raven upravljanja ali „država". Osrednja raven upravljanja, ki je v zveznih državah zvezna raven upravljanja, zajema zlasti vladna ministrstva ali službe ([6]).

Sodišče Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: Sodišče) je ugotovilo, da pojem „država" vključuje vse organe, ki izvajajo zakonodajno, izvršilno in sodno oblast ([7]). Primeri organov, ki so del države (in tako nacionalni organi), torej vključujejo tudi parlamente ([8]) in sodstvo ([9]).

Seznam organov na osrednji državni ravni iz Priloge I k Direktivi 2014/24/EU je torej mogoče razumeti tako, da vključuje javne naročnike, ki bi spadali pod pojem „nacionalni organi".

Sodišče je podrobneje opredelilo pojem „država" v zadevi Beentjes, v kateri naj bi „država" zajemala vsaj organ, katerega sestavo in naloge določa zakonodaja ter ki je glede imenovanja svojih članov, spoštovanja obveznosti, ki izhajajo iz njegovih ukrepov, in financiranja naročil, katerih oddaja je njegova naloga, odvisen od oblasti ([10]). Ta opredelitev je bila pozneje spremenjena tako, da vključuje samo subjekte brez ločene pravne osebnosti ([11]).

Regionalni organi

V skladu s členom 2(2) Direktive 2014/24/EU „regionalni organi" vključujejo organe, ki so neizčrpno navedeni na ravni NUTS 1 in 2, kot je navedeno v Uredbi (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta ([12]) o skupni klasifikaciji statističnih teritorialnih enot. Komisija razume, da se v zveznih državah ta opredelitev nanaša na regionalno raven vlade (vključno z deželami ali pokrajinami), zlasti na ministrstva ali službe teh regionalnih vlad ([13]).

([6]) Arrowsmith, *The Law of Public and Utilities Procurement* (Zakon javnega in gospodarskega naročanja), zvezek 1 (2014), str. 342.
([7]) C-323/96, Komisija/Belgija, ECLI:EU:C:1998:411, točka 27.
([8]) C-323/96, Komisija/Belgija, ECLI:EU:C:1998:411.
([9]) C-222/84, Johnston/Chief Constable, ECLI:EU:C:1986:206.
([10]) C-31/87, Gebroeder Beentjes BV/Staat der Nederlanden, ECLI:EU:C:1988:422, točka 12.
([11]) C-306/97, Connemara Machine Turf/Coillte Teoranta, ECLI:EU:C:1998:623, in C-353/96, Komisija Evropskih skupnosti/Irski (1998), ECLI:EU:C:1998:611.
([12]) Uredba (ES) št. 1059/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. maja 2003 o oblikovanju skupne klasifikacije statističnih teritorialnih enot (NUTS) (UL L 154, 21.6.2003, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1059/oj).
([13]) Arrowsmith, *The Law of Public and Utilities Procurement* (Zakon javnega in gospodarskega naročanja), zvezek 1 (2014), str. 342.

Lokalni organi

V skladu s členom 2(2) Direktive 2014/24/EU „lokalni organi“ vključujejo vse organe upravnih enot, ki spadajo pod NUTS 3, kot je navedeno v Uredbi (ES) št. 1059/2003 o skupni klasifikaciji statističnih teritorialnih enot, in manjše upravne enote iz Priloge III k navedeni uredbi. Imenujejo se tudi „lokalne upravne enote“ ([14]). Komisija razume, da se ta opredelitev nanaša na lokalno ali občinsko raven upravljanja, vključno s splošnimi lokalnimi organi, pristojnimi za lokalne zadeve.

3.3. **Merila za financiranje in upravljanje**

Splošno

V členu 2, točka (12), Direktive (EU) 2023/1791 je določeno, da se „subjekti“ štejejo za „javne organe“ le, če jih (med drugim) „neposredno financirajo in upravljajo“ ([15]) nacionalni, regionalni ali lokalni organi. Uporaba izraza „in“ pomeni, da morata biti izpolnjena obe merili, tj. „merilo financiranja“ in „merilo upravljanja“, da se subjekt šteje za „javni organ“ ([16]).

Subjekti

„Subjekti“ so razmejene organizacije s pravno osebnostjo. Obstoj pravne osebnosti je treba oceniti na ravni države članice. Vendar je na splošno mogoče domnevati, da so pravni subjekti javnega prava (organi, institucije, skladi) in zasebnega prava (npr. družbe, združenja, zasebne fundacije, zadruge, evropske družbe, evropsko gospodarsko interesno združenje (EGIZ)) subjekti.

Merilo upravljanja

V nasprotju z opredelitvijo oseb javnega prava iz člena 2(1), točka (4), Direktive 2014/24/EU in tam določenimi merili odvisnosti se opredelitev javnih organov iz člena 2, točka (12), Direktive (EU) 2023/1791 nanaša le na merili upravljanja in financiranja, ne pa na merilo nadzora. V uvodni izjavi 35 Direktive (EU) 2023/1791 je pojasnjeno, da je merilo upravljanja izpolnjeno, če ima nacionalni, regionalni ali lokalni organ večino glasov pri odločitvah glede izbire upravnega odbora subjekta. Ta opredelitev se razlikuje od opredelitve iz člena 2(1), točka (4), Direktive 2014/24/EU, saj

(i) ne zajema primerov, ko ima drug javni organ večino glasov pri odločitvah glede izbire upravnega odbora subjekta, in

(ii) je omejena na „upravni odbor“ subjekta. Zato samo večina glasov nacionalnih, regionalnih ali lokalnih organov pri odločitvah glede izbire upravnega ali nadzornega odbora subjekta ne zadostuje za to, da se subjekt šteje za javni organ.

V zvezi s tem je treba izraz „večina glasov“ razlagati v smislu „več kot polovica“. Vendar v nasprotju z merilom za imenovanje iz člena 2(1), točka (4)(c), Direktive 2014/24/EU posredne pravice do imenovanja (na primer s strani organa, ki ga imenuje nacionalni, regionalni ali lokalni organ) ne zadostujejo za izpolnitev merila upravljanja, saj mora biti upravljanje s strani teh organov neposredno.

Merilo financiranja

Financiranje s strani nacionalnega, regionalnega ali lokalnega organa pomeni prispevanje sredstev, ki lahko med drugim vključuje plačila, posojila, nepovratna sredstva, jamstva, subvencije ali zagotavljanje osebja in materialnih sredstev.

Financiranje s strani organov pomeni, da morajo sredstva za zadevne subjekte zagotoviti javni organi. Kadar pa se financiranje zagotavlja predvsem s pobiranjem pristojbin (kot na primer pri javni radioteleviziji ali v skladih zdravstvenega zavarovanja) na podlagi ustrezne zakonske določbe in torej ne neposredno od nacionalnih, regionalnih ali lokalnih organov, ne gre za financiranje s strani javnih organov, zato merilo financiranja v skladu s členom 2, točka (12), Direktive (EU) 2023/1791 ne bi bilo izpolnjeno. Enako velja, kadar nacionalni, regionalni ali lokalni organi zadevnim subjektom podelijo pravico, da sami pobirajo ustrezne pristojbine.

([14]) Lokalne upravne enote, glej https://ec.europa.eu/eurostat/web/nuts/local-administrative-units/.
([15]) Poudarek je dodan.
([16]) V direktivah o javnem naročanju so to alternativna merila.

V uvodni izjavi 35 Direktive (EU) 2023/1791 je navedeno, da je merilo financiranja iz člena 2, točka (12), izpolnjeno le, če se določen subjekt v glavnem financira z javnimi sredstvi. „V glavnem financira“ se lahko razlaga tako, da pomeni „več kot polovico“, tj. več kot 50 %. Zato je takoj, ko je presežena meja 50 %, izpolnjeno merilo financiranja iz člena 2, točka (12).

Neobstoj industrijske ali poslovne narave

V skladu z besedilom iz člena 2, točka (12), Direktive (EU) 2023/1791 opredelitev javnih organov v primerjavi z opredelitvijo „oseb javnega prava“ v direktivah o javnem naročanju ne vsebuje zahteve, da morajo biti subjekti ustanovljeni s posebnim namenom zadovoljevanja potreb splošnega interesa, da bi bili zajeti v to opredelitev. Zato pred preučitvijo neobstoja industrijske ali poslovne narave zadevnih subjektov, kot je določeno v členu 2, točka (12), Direktive (EU) 2023/1791, ni treba preveriti, ali so bili ti subjekti ustanovljeni s posebnim namenom zadovoljevanja potreb splošnega interesa.

V skladu s sodno prakso Sodišča je treba pri ocenjevanju, ali dejavnost opravlja subjekt, ki ima industrijsko ali poslovno vlogo, upoštevati vse pravne in dejanske okoliščine, ki so obstajale v času ustanovitve subjekta, in pogoje, ki veljajo za dejavnost subjekta ([17]). Splošneje, Sodišče je odločilo, da je malo verjetno, da dejavnosti, ki jih opravlja subjekt, niso industrijske ali poslovne narave, če deluje v običajnih tržnih pogojih, si prizadeva za dobiček in nosi izgube, ki izhajajo iz opravljanja njegovih dejavnosti ([18]). Iz tega je mogoče sklepati, da je subjekt, ki ne opravlja nalog „industrijske ali poslovne narave“, načeloma subjekt, ki ne sodeluje v splošnem poslovnem življenju na upoštevnem trgu v konkurenci z zasebnimi gospodarskimi subjekti pod enakimi pogoji (tj. v skladu z istimi gospodarskimi pravili) in ne prevzema ekonomskega tveganja (vključno s tveganjem insolventnosti) svojih dejanj.

Ali tak subjekt na primer v celoti deluje pod konkurenčnimi pogoji, je treba oceniti ne le glede na njegove cilje (vključno s korporativnim namenom, opredeljenim v statutu ali pravilnikih), ampak predvsem na podlagi objektivne ocene zadevnega trga. V tem smislu je zlasti pomembno, ali subjekt svoje naloge opravlja v položaju konkurence z zasebnimi podjetji ali podjetji, usmerjenimi v cilje zasebnega sektorja, ali pa je vsaj do neke mere izključen iz „položaja konkurence“ na trgu zaradi posebnega pravnega ali dejanskega položaja.

Da gre za nalogo „neposlovne narave“, je lahko razvidno tudi iz tega, da finančnih izgub ne krije subjekt sam, ampak je na primer v zakonu ali statutu ali drugih zasebnopravnih pogodbah določena obveznost države, da krije stroške, ali pa se zdi zelo verjetno, da jih bo krila država – ta usmeritev je bila na primer sprejeta v zvezi z državnimi zapori ([19]). Z drugimi besedami, razvrstitev med poslovne dejavnosti ni ustrezna, če „finančno tveganje“ ne obstaja.

Obstoj „neposlovne“ dejavnosti se lahko utemelji tudi na podlagi verjetnosti, da bi nacionalni, regionalni ali lokalni organ sprejel ukrepe, s katerimi bi preprečil prisilno likvidacijo subjekta, ali da bi tak organ sprejel ukrepe za „reševanje“ subjekta, namesto da bi dopustil njegov propad ([20]).

Če podjetje opravlja kakršne koli neposlovne dejavnosti (poleg poslovnih dejavnosti), so neposlovne dejavnosti odločilne pri oceni, ali je zadevni subjekt javni organ, tudi če je večina njegovih dejavnosti poslovne narave ([21]). To velja tudi, če so poslovne dejavnosti podjetja jasno ločene od njegovih neposlovnih dejavnosti.

Javni organi v sodni praksi

Pri uporabi opredelitve javnih organov v praksi in kot morebitno podlago za določitev organov in subjektov, ki spadajo na področje uporabe opredelitve iz člena 2, točka (12), Direktive (EU) 2023/1791, lahko države članice uporabijo seznam organov na osrednji državni ravni, ki so „nacionalni organi“ v smislu člena 2, točka (12), Direktive (EU) 2023/1791, iz Priloge I k Direktivi 2014/24/EU.

([17]) Glej npr. C-567/15, LitSpecMet, ECLI:EU:C:2017:736, točka 43, in C-393/06, Ing. Aigner (2008), ECLI:EU:C:2008:213.
([18]) Glej npr. C-567/15, LitSpecMet, ECLI:EU:C:2017:736, točka 44.
([19]) C-283/00, Komisija/Španija, ECLI:EU:C:2003:544.
([20]) C-18/01, Korhonen in drugi, ECLI:EU:C:2003:300, točka 91.
([21]) C-360/96, Gemeente Arnhem, ECLI:EU:C:1998:525, točka 55.

Primeri subjektov, ki so bili v skladu s sodno prakso opredeljeni kot subjekti brez industrijske ali poslovne narave, vključujejo ([22]):

— španski subjekt, ki se ukvarja z zagotavljanjem podpornih dejavnosti zavodu za prestajanje kazni zapora ([23]),

— Funeral Vienna Ltd. (Bestattung Wien GmbH) ([24]),

— Fernwärme Wien Gesellschaft m.b.H. ([25]),

— Telekom Austria AG ([26]),

— nepridobitno stanovanjsko združenje ([27]) ([28]).

4. **Obveznost v zvezi s členom 5**

4.1. **Obveznost zmanjšanja porabe končne energije**

Člen 5 je v primerjavi z Direktivo 2012/27/EU nov.

V skladu s členom 5(1) morajo države članice zagotoviti, da se skupna poraba končne energije vseh javnih organov vsako leto zmanjša za najmanj 1,9 % v primerjavi z izhodiščnim letom 2021.

Zmanjšanje porabe končne energije bi se moralo doseči predvsem z izboljšanjem energetske učinkovitosti v vseh javnih storitvah ([29]).

Države članice se lahko odločijo, da iz te obveznosti izvzamejo sektor javnega prevoza ali sektor oboroženih sil. Posledično bosta morda izvzeta oba ali eden od njiju. Kljub temu je treba poudariti, da je to možnost in ne obveznost. Sektor oboroženih sil je energetsko intenziven in zajema velik delež porabe energije v javnem sektorju ([30]). Poleg tega se je obrambni sektor zaradi Posvetovalnega foruma za trajnostno energijo v obrambnem in varnostnem sektorju ([31]), ki je začel delovati leta 2016, v veliki meri seznanil z ukrepi za energetsko učinkovitost in jim je na splošno naklonjen. Tudi v sektorju javnega prevoza je na voljo veliko možnosti za gospodarsko privlačno energetsko učinkovitost, zlasti pri elektrifikaciji prometa. Poleg tega je to edini gospodarski sektor, v katerem se poraba energije z leti stalno povečuje. Zato se priporoča, da države članice skrbno ocenijo morebitni prispevek sektorja oboroženih sil in sektorja javnega prevoza k doseganju nacionalnih ciljev ter obravnavajo odpravo regulativnih in zakonodajnih ovir za njuno polno izkoriščanje.

([22]) Ti primeri se lahko uporabijo le kot splošna referenca. Vedno je potrebna presoja za vsak primer posebej.
([23]) C-283/00, Komisija/Španija, ECLI:EU:C:2003:544.
([24]) C-373/00, Adolf Truley, ECLI:EU:C:2003:110.
([25]) C-393/06, Ing. Aigner, ECLI:EU:C:2008:213.
([26]) C-324/98, Teleaustria und Telefonadress, ECLI:EU:C:2000:669.
([27]) Avstrijsko vrhovno sodišče OGH 31. 1. 2002, 6 Ob 236/01a.
([28]) Za razlago merila glede industrijske ali komercialne narave se je mogoče nadalje sklicevati npr. na zadevo C-373/00, ECLI:EU:C:2003:110, zadevo C-360/96, Gemeente Arnhem in Gemeente Rheden/BFI Holding (1998), ECLI:EU:C:1998:525, zadevo C-18/01, Korhonen in drugi (2003), ECLI:EU:C:2003:300; in zadevo C-283/00, Komisija/Španija, ECLI:EU:C:2003:544.
Za razlago merila financiranja se je mogoče sklicevati npr. na zadevo C-380/98, The Queen/H.M. Treasury, ex parte The University of Cambridge (2000), ECLI:EU:C:2000:529, zadevo C-115/12, Francija/Komisijai (2013), ECLI:EU:C:2013:596, in za razlikovanje od posrednega financiranja npr. na zadevo C-337/06, Bayerischer Rundfunk (2007), ECLI:EU:C:2007:786, ali zadevo C-300/07, Hans & Christophorus Oymanns/AOK Rheinland/Hamburg (2009), ECLI:EU:C:2009:358.
Za razlago merila upravljanja se je mogoče sklicevati npr. na zadevo C-380/98, The Queen/H.M. Treasury, ex parte The University of Cambridge (2000), ECLI:EU:C:2000:529, zadevo C-237/99, Komisija/Francija (2001), ECLI:EU:C:2001:70, in za razlikovanje od posrednega upravljanja npr. na zadevo C-44/98, Mannesmann/Strohal (1998), ECLI:EU:C:1998:4.
([29]) Kot razlog za obveznost zmanjšanja porabe končne energije je navedeno, da „je javni sektor pomemben dejavnik pri spodbujanju preusmeritve trga k učinkovitejšim izdelkom, stavbam in storitvam ter pri spreminjanju vedenja državljanov in podjetij pri porabi energije. Poleg tega se lahko z manjšo porabo energije na podlagi ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti sprostijo javna sredstva za druge namene. Javni organi na nacionalni, regionalni in lokalni ravni bi morali biti zgled energetske učinkovitosti.“ Zato je poudarek na ukrepih za energetsko učinkovitost, da se doseže cilj zmanjšanja porabe končne energije.
([30]) https://eda.europa.eu/docs/default-source/brochures/05-01-24-defence-energy-factsheet.pdf
([31]) https://eda.europa.eu/what-we-do/eu-policies/consultation-forum/

Do konca prehodnega obdobja, ki v zvezi s to določbo traja štiri leta po datumu začetka veljavnosti (do 11. oktobra 2027), je cilj zmanjšanja porabe končne energije okviren in bo postal obvezen šele po navedenem datumu.

Poleg tega se obveznost zmanjšanja skupne porabe končne energije za 1,9 % do 31. decembra 2026 ne uporablja za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000 prebivalci in se do 31. decembra 2029 ne uporablja za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 5 000 prebivalci.

Ni predvideno, da bi se zmanjšanje porabe končne energije dosegalo z znižanjem ravni javnih storitev pod dejansko povpraševanje.

Preglednica 1

Pregled obveznosti v zvezi z javnim sektorjem

Obveznost	Začetek obveznosti	Pogostost
Zmanjšanje porabe končne energije		
Določitev izhodiščne porabe končne energije za koledarsko leto 2021	do 11. oktobra 2027	ni relevantno
Za vse javne organe, razen za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000 prebivalci: zmanjšanje porabe končne energije za vsaj 1,9 %	datum prenosa	vsako leto
Za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000 prebivalci: zmanjšanje porabe končne energije za vsaj 1,9 % na leto	1. januar 2027	vsako leto
Za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 5 000 prebivalci: zmanjšanje porabe končne energije za vsaj 1,9 % na leto	1. januar 2030	vsako leto
Zahteve politike v zvezi s podporo javnim organom		
Zagotovitev, da bodo vsi regionalni in lokalni organi v svojih orodjih za dolgoročno načrtovanje sprejeli posebne ukrepe za energetsko učinkovitost	datum prenosa	stalno
Zagotovitev, da bodo vsi organi, vključno z regionalnimi in lokalnimi organi, dejavno vključeni v izvajanje politik, povezanih z energetsko revščino	datum prenosa	stalno
Podpora javnim organom pri uvajanju ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti	datum prenosa	stalno
Spodbujanje javnih organov k upoštevanju emisij ogljika v življenjskem ciklu pri naložbah v javne stavbe	datum prenosa	stalno
Spodbujanje javnih organov k izboljšanju energetske učinkovitosti stavb, vključno z zamenjavo neučinkovitih grelnikov	datum prenosa	stalno
Popis stavb		
Javno dostopen in razpoložljiv popis ogrevanih in/ali hlajenih stavb	datum prenosa	ni relevantno
Posodobitev popisa	datum prenosa	vsaki dve leti
Obveznost prenove		
Ocena cilja 3 % na podlagi skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb v lasti javnih organov na dan 1. januarja 2024	datum prenosa	ni relevantno
Prenovitev 3 % skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb	datum prenosa	vsako leto

Obveznost	Začetek obveznosti	Pogostost
Pogajanja z lastniki stavb, da bi svojo stavbo spremenili v skoraj ničenergijsko stavbo ali brezemisijsko stavbo	datum prenosa	stalno
Alternativni pristop		
Obveščanje Komisije o predvidenih prihrankih energije, ki naj bi bili doseženi do 31. decembra 2030 z glavnim pristopom	do 31. decembra 2023	ni relevantno
Doseganje prihranka energije, ki je enakovreden prihranku, doseženemu z glavnim pristopom	datum prenosa	vsako leto
Izdaja izkaza o prenovi stavb za stavbe, ki predstavljajo 3 % skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb	datum prenosa	vsako leto
Prenova stavb v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe, za katere je bil izdan izkaz o prenovi stavb	do leta 2040	ni relevantno
Energetska učinkovitost v javnem naročanju		
Nakup le tistih izdelkov, storitev, stavb in gradbenih del, ki imajo visoko energetsko učinkovitost	datum prenosa	stalno
Uporaba načela „energetska učinkovitost na prvem mestu“	datum prenosa	stalno
Preučitev širših vidikov trajnostnosti, kjer je to ustrezno	datum prenosa	stalno
Ocena izvedljivosti sklepanja dolgoročnih pogodb, ki zagotavljajo dolgoročni prihranek energije, pri naročilih storitev z znatnim energijskim vidikom	datum prenosa	stalno
Nakup svežnja izdelkov, ki izpolnjuje merilo pripadnosti najvišjemu razredu energetske učinkovitosti	datum prenosa	stalno
Upoštevanje meril Unije za zelena javna naročila ali obstoječih enakovrednih nacionalnih meril	datum prenosa	stalno
Omogočanje dostopa javnosti do informacij o vplivu pogodb na energetsko učinkovitost	datum prenosa	stalno

4.1.1. *Določitev izhodiščne vrednosti*

Osnovna načela

Izhodiščna vrednost porabe končne energije je opredeljena kot skupna poraba končne energije vseh javnih organov v državi članici v izhodiščnem letu, glede na katero se bo v naslednjih letih spremljalo doseganje cilja. V členu 5(1) Direktive (EU) 2023/1791 je kot izhodiščno leto opredeljeno koledarsko leto 2021.

Člen 5 Direktive (EU) 2023/1791 se uporablja za javne organe (glej oddelek 3) kot celoto.

Obveznost zajema skupno porabo končne energije v vseh javnih sektorjih, torej vključno z javnimi stavbami, zdravstvom, prostorskim načrtovanjem, upravljanjem voda in ravnanjem z odpadno vodo, čiščenjem odplak in odpadne vode, ravnanjem z odpadki, javno razsvetljavo, izobraževanjem in socialnimi storitvami ter IKT ([32]).

Poraba končne energije javnih organov se nanaša na energijo, ki jo javni organi porabijo pri svojih dejavnostih, na primer v stavbah, objektih, prostorih, napravah, vozilih itd., ki so v lasti ali rabi javnih organov.

([32]) V skladu s členom 2, točka (6), Direktive (EU) 2023/1791 poraba končne energije pomeni vso energijo, ki se dobavi za industrijo, promet (vključno s porabo energije v mednarodnem letalstvu), gospodinjstva, javne in zasebne storitve, kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo ter druge sektorje končnih uporabnikov. Izključuje pa porabo energije v mednarodnih pomorskih skladiščih, energijo okolice in dobavo sektorju za pretvorbo in energetskemu sektorju ter izgube pri prenosu in distribuciji, kot je opredeljeno v Prilogi A k Uredbi (ES) št. 1099/2008. Vključuje tudi energijo iz lastne proizvodnje, kot je toplota ali električna energija iz fotovoltaičnih panelov, vodne energije ali vetra.

Za zbiranje vseh potrebnih podatkov o porabi končne energije za izhodiščno leto in za leta, za katera velja obveznost, bo potrebno celovito zbiranje podatkov od spodaj navzgor, ki bo vključevalo vse javne organe v državi članici, ki spadajo na področje uporabe obveznosti. To bi vključevalo javne organe v obrambnem in prometnem sektorju, če se država članica odloči, da bo zmanjšanje energije v teh dveh sektorjih upoštevala pri dosežkih v skladu s členom 5 Direktive (EU) 2023/1791. Obstoječi konsolidirani podatki iz statistike energetike so lahko na voljo samo za izbrane segmente javnega sektorja, kot so opredeljeni v členu 5 Direktive (EU) 2023/1791 ([33]), in lahko vključujejo različne subjekte. Dveletno prehodno obdobje poleg dveletnega obdobja za prenos po začetku veljavnosti Direktive (EU) 2023/1791 bo državam članicam zagotovilo dodaten čas za vzpostavitev postopkov za zbiranje podatkov o porabi končne energije, ki bodo zajemali vse javne organe. V tem prehodnem obdobju lahko države članice za izhodiščno vrednost porabe končne energije uporabljajo ocenjene podatke. Po tem štiriletnem obdobju, tj. do 11. oktobra 2027, ko obveznost začne veljati, države članice izhodiščno vrednost prilagodijo in v celoti uskladijo z dejansko porabo končne energije vseh javnih organov. Če se ugotovi, da so bili nekateri javni organi izpuščeni, se izhodiščna vrednost popravi. V vsakem primeru se priporoča, da se podatki o porabi končne energije začnejo zbirati od vseh javnih organov takoj po začetku veljavnosti Direktive. Izhodiščno leto ostaja nespremenjeno in po več letih se bodo morda pojavile dodatne težave pri zbiranju podatkov o porabi končne energije od leta 2021.

Običajno bodo lahko javni organi podatke o porabi končne energije pridobili s svojih računov na podlagi meritvenih podatkov o letni porabi ([34]). V nekaterih primerih se informacije o porabi končne energije zbirajo v računovodskih sistemih, sistemih energetskega knjigovodstva ali sistemih za spremljanje energije, ki jih upravljajo javni organi.

Če je poraba energije javnih organov vključena v izkaz stroškov poslovanja, na primer, kadar javni organ najame del stavbe, v katerem stroške energije najprej krije lastnik, nato pa se razdelijo med najemniki, je treba upoštevati tudi to končno porabo energije.

Če energijo, ki se porabi v javni stavbi ali objektu, porabi drug subjekt in ne javni organ, na primer najemnik javne stavbe, kot so najemniki socialnih stanovanj, ta poraba energije ni vključena v porabo končne energije javnega organa.

Kar zadeva proizvodnjo fotovoltaične energije in sončne toplote, je delež lastne porabe s strani javnega organa del porabe končne energije ([35]). Delež proizvodnje fotovoltaične ali sončne toplote, ki se dovaja v omrežje ali zagotovi zunanjim proizvajalcem-odjemalcem v energijski skupnosti, se ne šteje kot poraba končne energije javnega organa, ki proizvaja energijo.

V primeru oskrbe z energijo s toplotno črpalko se upošteva samo električna energija, ki je potrebna za delovanje toplotne črpalke ([36]). Toplota okolice se ne upošteva.

Razčlenitev porabe končne energije

Podatke o porabi končne energije za izhodiščno leto in za naslednja leta bi bilo treba zbrati na ustrezni ravni razčlenitve porabe končne energije na podlagi naslednjih vidikov:

— izvajanje zanesljivih in razumljivih postopkov prilagajanja v skladu s stanjem tehnike (glej oddelek 4.1.3),

([33]) Zato je Komisija pripravila predlogo programske opreme za zbiranje in spremljanje podatkov o porabi končne energije javnih organov ter jo daje na razpolago zainteresiranim državam članicam.

([34]) Ker je cilj določen letno, ni potrebe po zbiranju podatkov o porabi na višji ravni razčlenitve, kot so podatki o mesečni porabi.

([35]) V primeru proizvodnje električne energije iz fotovoltaike se lahko v večini primerov količina lastne porabe izračuna na podlagi meritvenih podatkov. V primeru proizvodnje toplote iz sončne energije, pri kateri v večini primerov niso na voljo meritveni podatki, se lahko za določitev lastne porabe uporabijo tehnične ocene glede na stanje tehnike, če priprava ocen ne povzroči nerazumnega bremena.

([36]) V redkih primerih lahko toplotno črpalko poganja tudi plinski motor.

— omogočanje preverjanja verodostojnosti izhodiščne vrednosti porabe in porabe v naslednjih letih v okviru obveznega poročanja držav članic v skladu s členom 5(5) Direktive (EU) 2023/1791 ([37]).

Čeprav v Direktivi (EU) 2023/1791 ni predvidena formalna minimalna razčlenitev in lahko države članice uporabijo druge načine za razčlenitev podatkov, je v preglednici 2 prikazan primer ustrezne ravni razčlenitve podatkov o porabi končne energije, ki jih je treba zbrati za vsak javni organ za izhodiščno leto in za naslednja leta. Navedena razčlenitev temelji na pristopu, uporabljenem pri energetskih pregledih, in je dovolj podrobna za zgoraj navedene namene. Vse te podatke je običajno mogoče pridobiti iz računov za energijo in zbrati v obstoječih sistemih energetskega knjigovodstva. Poleg tega se priporoča, da vsi javni organi v eni državi članici beležijo svoje podatke o porabi končne energije v enaki obliki. Podsektorji in dejavnosti v prvem stolpcu zadostujejo tudi za izpolnitev obveznosti razčlenitve porabe javnih organov po sektorjih v skladu s členom 5(5) Direktive (EU) 2023/1791.

([37]) Člen 5(5) Direktive (EU) 2023/1791 zadeva sektorsko predstavitev obsega zmanjšanja porabe energije, ki ga je treba doseči. Podobno je mogoče domnevati, da bi moralo letno poročilo vsebovati tudi sektorsko razčlenitev porabe končne energije. Čeprav v členu 5(5) navedene direktive ni podrobno opisano, katere sektorje je treba predstaviti, je za morebitno izvzetje za javni prevoz in za dovoljene prilagoditve potrebna zadostna razčlenitev podatkov o porabi končne energije v skladu s stanjem tehnike.

Preglednica 2

Podatkovna polja za zbiranje podatkov o porabi končne energije (izhodiščna vrednost in letna poročila) za posamezni javni organ

Sektorji porabe in javne storitve	Električna energija (1)	Daljinsko ogrevanje	Daljinsko hlajenje	Zemeljski plin	Kurilno olje	Bencin	Dizelsko gorivo	Peleti	Lesni sekanci	Trdno biomasno gorivo	Trdno fosilno gorivo	Bioplin	Druga goriva	SKUPAJ
Poraba energije v stavbah														
Poslovne in upravne stavbe														
Bolnišnice in stavbe zdravstvenega varstva														
Šole in vrtci														
Univerze														
Tovarniške in servisne stavbe														
Druge javne stavbe (v lasti ali najemu)														
Poraba energije za procese														
Javna razsvetljava														
Oskrba z vodo														
Čiščenje odpadnih voda														
Ravnanje z odpadki														
Drugi procesi														
Poraba energije za storitve mobilnosti														
Javni prevoz (2)														
Vozni park vozil v lasti javnega organa za druge namene kot za javni prevoz														
Oborožene sile (3)														
SKUPAJ														

(1) Neobvezna razširitev: za električno energijo bi bila priporočljiva dodatna razčlenitev (na primer električna energija za ogrevanje, hlajenje in druge namene, lastna poraba iz fotovoltaične proizvodnje), vendar so ti podatki lahko na voljo le, če se uporabljajo posebni individualni števci.

(2) Če želi država članica za izpolnitev obveznosti v skladu s členom 5(1) Direktive (EU) 2023/1791 upoštevati zmanjšanje porabe končne energije na področju javnega prevoza, je treba za ta sektor določiti posebno izhodiščno vrednost (glej oddelek 4.1).

(3) Če želi država članica za izpolnitev obveznosti v skladu s členom 5(1) upoštevati zmanjšanje porabe končne energije iz sektorja oboroženih sil, je treba za ta sektor določiti posebno izhodiščno vrednost (glej oddelek 4.1). Poleg tega je lahko zbiranje podatkov o porabi energije za sektor oboroženih sil omejeno na tiste podsegmente, za katere ne velja tajnost iz varnostnih razlogov.

Izhodiščna vrednost porabe energije za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000 in manj kot 5 000 prebivalci

V skladu s členom 5(1) Direktive (EU) 2023/1791 se obveznost zmanjšanja porabe končne energije do 31. decembra 2026 ne uporablja za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000 prebivalci in se do 31. decembra 2029 ne uporablja za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 5 000 prebivalci. Vendar je za obe skupini izhodiščno leto prav tako leto 2021.

Zato naj države članice ne čakajo z zbiranjem izhodiščnih podatkov o porabi končne energije za ti dve skupini javnih organov do začetka uporabe obveznosti, ampak naj jih začnejo zbirati takoj po začetku veljavnosti Direktive (EU) 2023/1791. Kljub temu imata ti dve skupini na voljo več časa za vzpostavitev potrebnih postopkov in dokončanje zbiranja vseh zahtevanih podatkov o porabi končne energije.

Posebna izhodiščna vrednost porabe energije za izvzete sektorje

Če želi država članica upoštevati zmanjšanje porabe končne energije, doseženo v sektorjih javnega prevoza ali oboroženih sil, pri doseganju cilja zmanjšanja v skladu s členom 5(1) Direktive (EU) 2023/1791, je treba določiti posebno izhodiščno vrednost za porabo končne energije, ki se uporablja samo za izračun zmanjšanja porabe končne energije, doseženega v teh specifičnih sektorjih. Izhodiščno leto je enako kot za vse druge javne organe leto 2021. Razlika med porabo končne energije v izhodiščnem letu in dejansko porabo končne energije v določenem letu pomeni zmanjšanje porabe, ki se lahko v tem letu upošteva pri cilju zmanjšanja. Podatki za oborožene sile se lahko zbirajo in zagotavljajo na zbirni ravni.

Države članice lahko to možnost prosto uporabljajo eno leto ali več let, bodisi za en sektor ali za oba sektorja.

4.1.2. *Izračun ciljev zmanjšanja porabe končne energije za vsako leto*

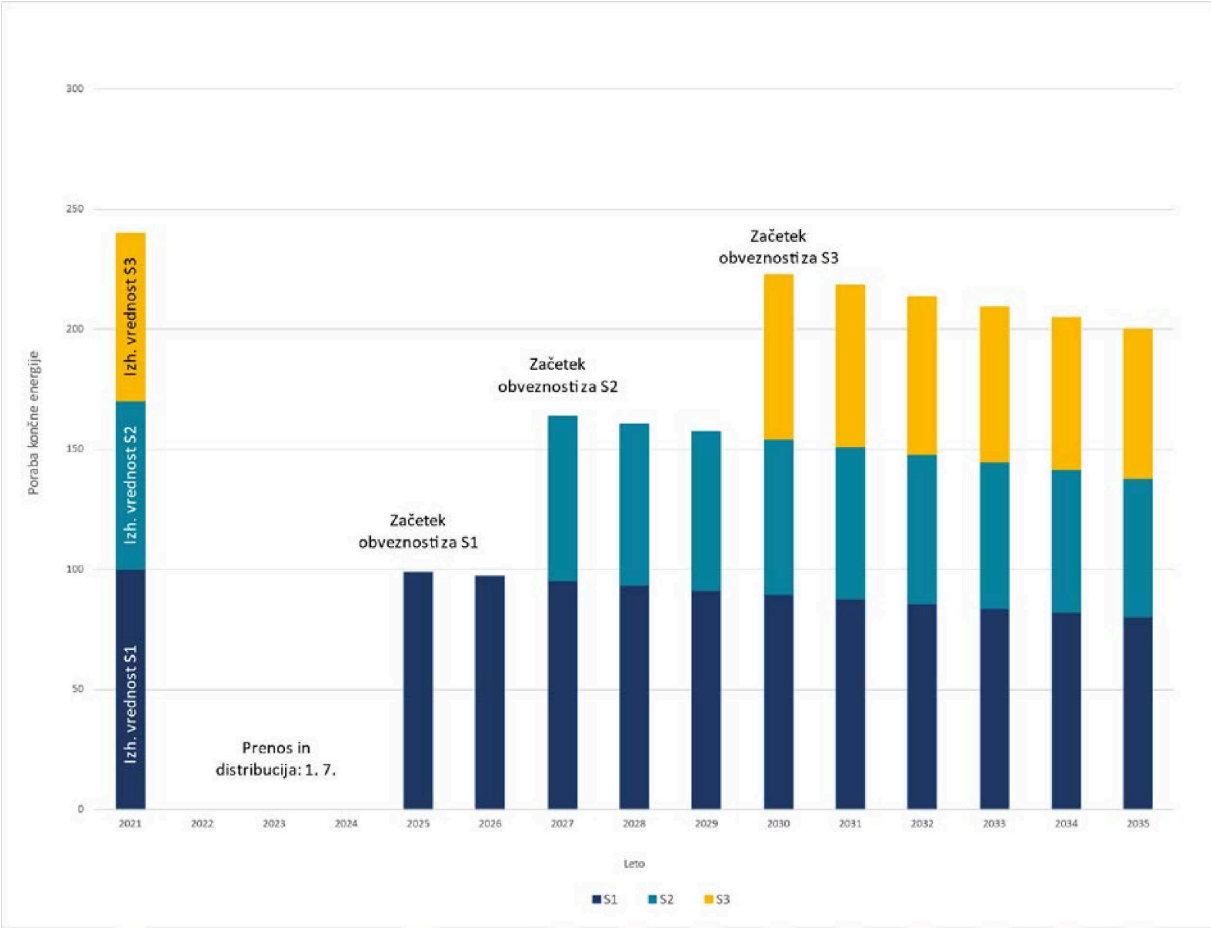
Zaradi zgoraj opisanega postopnega vključevanja javnih organov v različno velikih upravnih enotah je treba obveznost zmanjšanja porabe končne energije izračunati ločeno za vsako skupino javnih organov.

Ko je izhodiščna vrednost določena za vsako skupino posebej, tj. za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 5 000 prebivalci, za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000, vendar več kot 5 000 prebivalci, se lahko cilj zmanjšanja porabe končne energije za vsako leto izrazi kot največja poraba končne energije.

Na podlagi predvidenih izhodiščnih vrednosti za tri skupine javnih organov v različno velikih upravnih enotah je na sliki Figure 1 v nadaljevanju prikazano, kako se sčasoma razvija največja poraba končne energije od leta 2025. V letu 2025 je obveznost sorazmerna obveznost, ki se začne 11. oktobra v letu prenosa, kar pomeni, da državam članicam ni treba doseči celotne količine 1,9-odstotnega zmanjšanja porabe končne energije v primerjavi z izhodiščno vrednostjo, temveč le sorazmerni del celotnega leta, ki se začne z datumom prenosa, tj. 0,4 %. Poleg tega so cilji okvirni do štiri leta po začetku veljavnosti Direktive. Podrobne formule za izračun cilja zmanjšanja porabe končne energije za vsako leto so vključene v Prilogo I k Direktivi (EU) 2023/1791.

Slika 1

Primer postopnega razvoja ciljnih vrednosti porabe končne energije (predvidene vrednosti za „izhodiščno skupino“ 1 (S1) = 100 enot energije; „izhodiščna skupina 2“ (S2; javni organi v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000 in več kot 5 000 prebivalci) = 70; „izhodiščna skupina 3“ (S3, javni organi v lokalnih upravnih enotah z manj kot 5 000 prebivalci) = 70; za leto 2025 se uporablja sorazmerni cilj)

Če se izhodiščna vrednost popravi, na primer po prehodnem obdobju, ko se ocenjene vrednosti nadomestijo z dejanskimi vrednostmi, ali iz katerega koli drugega razloga v naslednjih letih ([38]), je treba cilje ponovno izračunati z novimi izhodiščnimi vrednostmi.

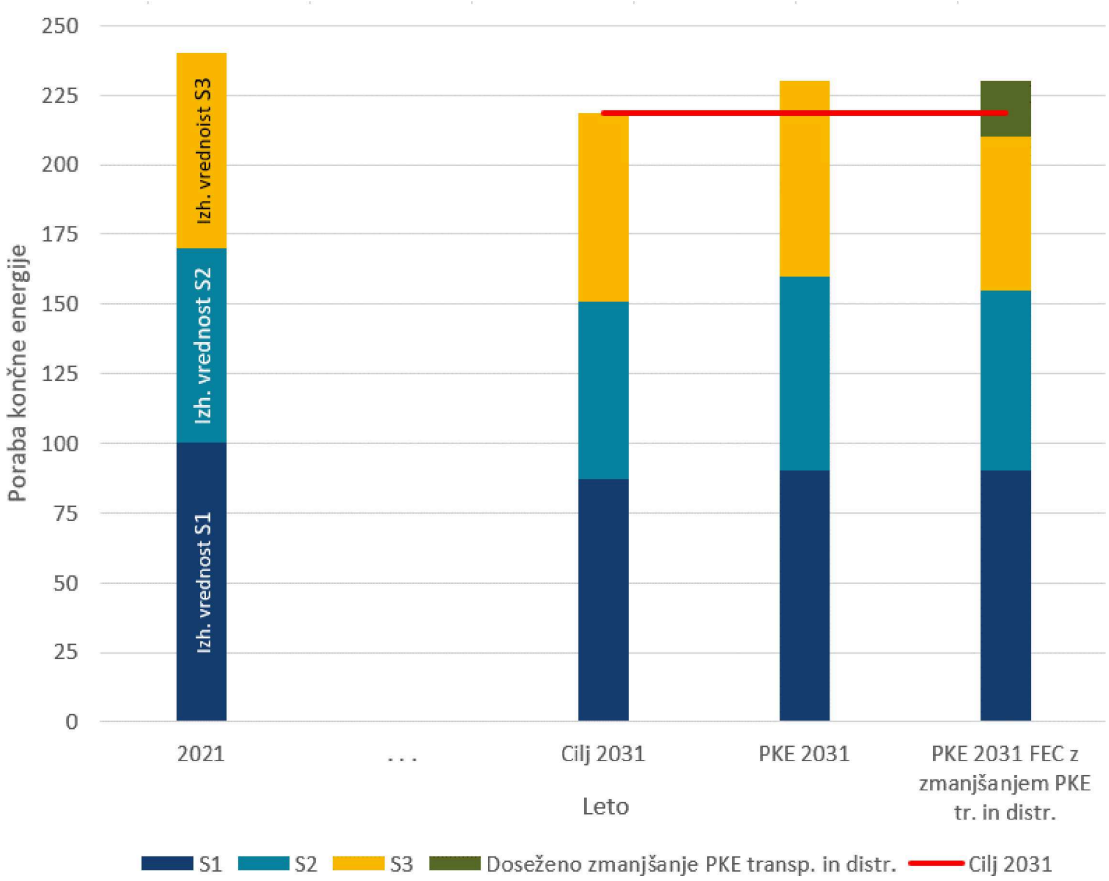
Za poročanje o izpolnjevanju obveznosti je priporočljivo uporabiti koledarska leta, saj je treba izhodiščno vrednost določiti za koledarsko leto 2021, v nacionalnem energetskem in podnebnem načrtu pa se za poročanje zahteva obdobje poročanja dveh koledarskih let.

Cilj zmanjšanja porabe končne energije v danem letu je dosežen, če je dejanska poraba končne energije, po možnosti po prilagoditvi nekaterih elementov porabe končne energije (glej oddelek 4.1.3), nižja od največje porabe končne energije v navedenem letu. Slika 2 v nadaljevanju prikazuje preverjanje doseganja ciljev na primeru leta 2031. Cilj, ki ga morajo vsi javni organi skupaj doseči v letu 2031, je seštevek izhodiščnih vrednosti za vsako od treh skupin javnih organov v različno velikih upravnih enotah. Poleg tega primer kaže, kako lahko k doseganju cilja prispeva vključitev zmanjšanja porabe končne energije v sektorjih javnega prometa in oboroženih sil, saj se lahko odšteje od dejanske porabe končne energije v danem letu.

([38]) Če se na primer ukinejo javni organi, npr. zaradi privatizacije, se mora ta ukinitev upoštevati tako v izhodiščni vrednosti kot tudi v letni porabi končne energije (glej oddelek 4.1.3).

Slika 2

Preverjanje doseganja ciljev na primeru leta 2031, enkrat brez upoštevanja zmanjšanja porabe končne energije v sektorjih javnega prometa in oboroženih sil, drugič z upoštevanjem tega zmanjšanja

4.1.3. *Beleženje zmanjšanja porabe končne energije za vsako leto*

Države članice bodo morale vsako leto od leta 2025 ponoviti zbiranje podatkov o porabi končne energije javnih organov z uporabo iste metodologije in strukture podatkov, kot sta bili uporabljeni za zbiranje podatkov za opredelitev izhodiščne vrednosti. V skladu s členom 5(3) Direktive (EU) 2023/1791 je treba od leta 2027 zbirati podatke za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000 prebivalci. Za javne organe v lokalnih upravnih enotah z manj kot 5 000 prebivalci se zbiranje podatkov začne leta 2030. Države članice bodo morda želele oceniti, ali postopek zbiranja podatkov dejansko deluje in ali je v teh javnih organih opazen trend zmanjševanja porabe končne energije. Zato je morda priporočljivo, da se zbiranje podatkov začne vzporedno z drugimi javnimi organi, za katere se obveznost zmanjšanja začne leta 2025.

Člen 5(4) Direktive (EU) 2023/1791 izrecno določa, da lahko države članice pri izračunu porabe končne energije svojih javnih organov upoštevajo podnebne razlike v državi članici.

Poleg tega lahko države članice ob upoštevanju splošnih ciljev navedene direktive pri izračunu porabe končne energije svojih javnih organov uporabijo dodatne prilagoditve. To vključuje zlasti prilagoditev glede na spremembe ravni javnih storitev ali prilagoditve v primeru dodajanja, ukinitve ali prestrukturiranja javnih organov. Prilagoditev porabe končne energije tem dejavnikom vpliva bo prav tako prispevala k preprečevanju morebitnih večjih negativnih spodbud in uhajanja, ki bi jih lahko povzročile obveznosti iz člena 5(1) Direktive (EU) 2023/1791, kot je zmanjšanje porabe končne energije, doseženo z oddajanjem storitev v zunanje izvajanje ali znižanjem ravni storitev.

Državam članicam ni treba upoštevati podnebnih razlik ali drugih dejavnikov vpliva. Če se država članica odloči, da bo porabo energije prilagodila glede na podnebne razlike ali druge dejavnike vpliva, bi morala zagotoviti dovolj informacij, da pojasni, kako je bila prilagoditev izračunana in kako je vplivala na sporočeno porabo končne energije.

V skladu s stanjem tehnike na področju prilagajanja porabe končne energije glede na podnebne razlike, kot je opisano zlasti v standardu ISO 17742 ali ISO 50049, se metodologija prilagajanja iz leta v leto ne sme spreminjati. Poleg tega se mora pristop prilagajanja uporabljati dosledno v vseh sektorjih porabe in se ne sme uporabljati selektivno za posamezne segmente porabe, na primer za sektorje, javne službe ali skupine javnih organov.

Če se država članica odloči, da bo po določenem številu let poročanja spremenila izbrani pristop, bi morala pripraviti celovito razlago razlogov za vsako spremembo in, zaradi doslednosti, ponoven izračun podatkov o porabi končne energije, sporočenih za prejšnja leta, z uporabo novo izbranega pristopa za vse sektorje in javne storitve. S tem bi se dokazalo, da so obveznosti iz člena dosledno izpolnjene tudi v okviru nove metodologije.

Glede na navedeno so v Dodatku B k tej prilogi na kratko opisani metodološki pristopi za prilagoditev izračunov za porabo končne energije, ki se štejejo za ustrezne v skladu s stanjem tehnike. Države članice lahko iz utemeljenih razlogov in z ustrezno utemeljitvijo odstopajo od predlaganega postopka.

4.2. **Zahteve politike iz člena 5 Direktive (EU) 2023/1791**

Države članice lahko prosto oblikujejo „mešanico politik“ za doseganje ciljev glede porabe končne energije. Čeprav člen 5(3), (4) in (5) Direktive (EU) 2023/1791 zagotavlja nekaj obveznih orodij, imajo države članice pri oblikovanju konkretnih načinov izvajanja precej prožnosti.

V naslednjih oddelkih so poudarjene glavne zahteve v zvezi z izvajanjem člena 5(3), (4) in (5) Direktive (EU) 2023/1791.

4.2.1. *Zahteve v zvezi z orodji za dolgoročno načrtovanje*

V skladu s členom 5(6) Direktive (EU) 2023/1791 države članice zagotovijo, da vsi regionalni in lokalni organi v svojih orodjih za dolgoročno načrtovanje sprejmejo posebne ukrepe za energetsko učinkovitost. To pomeni, da morajo države članice izvajati ustrezne ukrepe politike, na podlagi katerih bodo vse regije in občine uporabljale orodja za dolgoročno načrtovanje, ki bodo zajemala vsaj področje energetske učinkovitosti. Dolgoročni načrti za energetsko učinkovitost bi morali biti v idealnem primeru del obsežnejših načrtov, kot so načrti za razogljičenje ali trajnostno energijo, če ti obstajajo ali se pripravljajo.

Države članice lahko kot izhodišče uporabijo različne oblike načrtov za razogljičenje ali trajnostno energijo, ki so jih pripravili lokalni organi v okviru ustreznih nacionalnih in evropskih pobud ([39]). Ukrepi za energetsko učinkovitost so običajno že sestavni del postopka načrtovanja teh pobud. Poleg tega je pri večini pobud predvidena neka vrsta zagotavljanja kakovosti za dolgoročne načrte in postopke izvajanja. Nekatere države članice so že začele vključevati vidike trajnostne energije, vključno z energetsko učinkovitostjo, v prostorski razvoj ali urbanistične načrte, ki jih redno pripravljajo regije in občine.

4.2.2. *Blažitev energetske revščine*

Zahteve, ki jih morajo države članice izpolniti v zvezi z zmanjševanjem energetske revščine in zaščito ranljivih odjemalcev, so vključene v člen 24 Direktive (EU) 2023/1791. V zvezi s tem je v členu 5(6) Direktive (EU) 2023/1791 dodano le, da morajo države članice zagotoviti, da bodo vsi organi, vključno z regionalnimi in lokalnimi organi ([40]), dejavno vključeni v izvajanje politik, povezanih z energetsko revščino. Zlasti je treba zagotoviti, da se pri načrtovanju in izvajanju ukrepov za energetsko učinkovitost upoštevajo interesi prednostnih skupin (ljudi, ki jih je prizadela energetska revščina, ljudi, ki živijo v gospodinjstvih z nizkimi dohodki, in ranljivih skupin) ter da se ublažijo znatni neposredni ali posredni učinki ukrepov za energetsko učinkovitost. To velja za dolgoročne načrte za energetsko učinkovitost in razogljičenje, zlasti za socialna stanovanja v lasti regionalnih ali lokalnih organov, ti načrti in politike pa se lahko združijo tudi z ukrepi in naložbami, upravičenimi v okviru Socialnega sklada za podnebje.

([39]) Nekaj primerov zglednih pobud: na evropski ravni je Konvencija županov uspešno uvedla orodje akcijskega načrta za trajnostno energijo in podnebje (SECAP); v regiji DACH so dobro znane pobude, kot sta e5 ali Klimabündnis. Nizozemska je začela izvajati nacionalni program za pripravo regionalnih energijskih strategij.

([40]) Lokalni organi, ki so podpisniki Konvencije županov EU, lahko prejmejo podporo za prizadevanja za načrtovanje in izvajanje v zvezi z energetsko revščino. Konvencija pri zagotavljanju te podpore sodeluje s Skupnim raziskovalnim središčem in Svetovalnim vozliščem EU za energetsko revščino. Več informacij je na voljo na povezavi: https://eu-mayors.ec.europa.eu/en/library/energy_poverty/.

4.2.3. *Podpora javnim organom pri uvajanju ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti*

V členu 5(7) Direktive (EU) 2023/1791 se od držav članic zahteva, da brez poseganja v pravila o državni pomoči podpirajo javne organe pri uvajanju ukrepov za izboljšanje energetske učinkovitosti, kar lahko vključuje finančno in tehnično podporo.

Na splošno lahko države članice prosto oblikujejo „svežnje podpore“ za javne organe. Vendar bi morala podpora ob upoštevanju primerov iz člena 5(6) in (7) Direktive (EU) 2023/1791 in na podlagi praktičnih izkušenj med drugim zajemati naslednje pomembne elemente ([41]):

— tehnično in finančno podporo za okrepitev dolgoročnega načrtovanja v zvezi s trajnostno energijo in razogljičenjem na regionalni in lokalni ravni,

— tehnično podporo za pripravo naložbenih projektov na podlagi rezultatov dolgoročnega načrtovanja („nabori naložbenih projektov“),

— finančno podporo naložbenim projektom za energetsko učinkovitost, prenovo ali razogljičenje v skladu z zahtevami iz člena 30 Direktive (EU) 2023/1791 ([42]),

— podporo za vključitev širših koristi energetske učinkovitosti in upoštevanja emisij ogljika v življenjskem ciklu v ocene naložb, na primer s programi za krepitev zmogljivosti,

— tehnično pomoč pri uporabi pogodbenega zagotavljanja prihranka energije v skladu s členom 29(4) Direktive (EU) 2023/1791.

Poleg tega bi morali biti podporni ukrepi dostopni vsem javnim organom. Pilotni programi in ukrepi z omejenim dosegom ne zadostujejo.

4.2.4. *energetska učinkovitost stavb in zamenjava neučinkovitih grelnikov*

Člen 5(9) Direktive (EU) 2023/1791 je osredotočen na energetsko učinkovitost stavb, vključno z zamenjavo starih in neučinkovitih grelnikov, kar je še posebno privlačen ukrep za energetsko učinkovitost, ki ga lahko sprejmejo javni organi. Ker se obveznost iz člena 5(1) Direktive (EU) 2023/1791 nanaša na zmanjšanje porabe končne energije, bi zamenjava ogrevalnih kotlov na fosilna goriva z daljinskim ogrevanjem (z obnovljivimi viri energije), kadar je to izvedljivo, ali s toplotnimi črpalkami omogočila veliko zmanjšanje porabe končne energije.

5. **Obveznosti v zvezi s členom 6 Direktive (EU) 2023/1791**

Člen 6 Direktive (EU) 2023/1791 nadomešča člen 5 Direktive 2012/27/EU. Glavne spremembe so:

— področje uporabe zahteve po prenovi 3 % skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb je bilo razširjeno s stavb v lasti in rabi osrednje vlade na vse stavbe v lasti javnih organov, kot so opredeljeni v členu 2 Direktive (EU) 2023/1791,

— zahtevana raven prenove se je z minimalnih zahtev glede energetske učinkovitosti (kot so opredeljene v členu 5 direktive o energetski učinkovitosti stavb) zvišala, in sicer na raven standarda za skoraj ničenergijske stavbe (kot je opredeljen v členu 2, točka 3, direktive o energetski učinkovitosti stavb) oziroma standarda za brezemisijske stavbe (kot je opredeljen v členu 11 direktive o energetski učinkovitosti stavb);

— poleg doseganja enakovredne ravni prihrankov energije vsako leto morajo države članice v skladu z alternativnim pristopom uvesti izkaz o prenovi stavb, ki predstavljajo najmanj 3 % skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb v lasti javnih organov, ter izvesti prenovo teh stavb v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe pred letom 2040.

([41]) Za številne naštete elemente obstajajo programi in sheme EU, ki bi prišli v poštev, kot so ELENA, LIFE, INTERREG itd.

([42]) Priporočilo Komisije z dne 12. decembra 2023 o prenosu člena 30 o nacionalnih skladih za energetsko učinkovitost, financiranju in tehnični podpori iz Direktive (EU) 2023/1791 o energetski učinkovitosti (UL C, C/2023/1553, 19.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1553/oj).

Države članice za skladnost s členom 6 Direktive (EU) 2023/1791:

— zagotovijo, da se najmanj 3 % skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb, ki so v lasti javnih organov in katerih skupna uporabna tlorisna površina presega 250 m², vsako leto prenovijo in preoblikujejo v vsaj skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe (privzeti pristop),

— se z lastnikom pogajajo o stavbah, ki jih zasedajo javni organi, vendar niso v njihovi lasti, da bi se določile pogodbene klavzule, v skladu s katerimi bi stavba postala vsaj skoraj ničenergijska stavba ali brezemisijska stavba, zlasti ko dosežejo sprožitveno točko, kot so podaljšanje najema, sprememba namembnosti, večja popravila ali vzdrževanje,

— pripravijo in objavijo popis javnih stavb ter ga dajo na voljo javnosti.

Države članice se lahko odločijo za uporabo alternativnega pristopa, ki vključuje doseganje letnih prihrankov energije, ki so vsaj enakovredni tistim, doseženim s privzetim pristopom. Za uporabo alternativnega pristopa države članice:

— ocenijo prihranke energije, ki bi bili doseženi pri prenovi v skladu s členom 6(1) do (4) Direktive (EU) 2023/1791, pri čemer uporabijo ustrezne standardne vrednosti za porabo energije referenčnih stavb javnih organov pred prenovo v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe in po njej,

— zagotovijo, da se za stavbe, ki predstavljajo najmanj 3 % skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb v lasti javnih organov, vsako leto uvede izkaz o prenovi stavb. Prenova teh stavb v skoraj ničenergijske stavbe se izvede najpozneje do leta 2040.

Stavbe, ki so zajete v členu 6 Direktive (EU) 2023/1791, so ogrevane in/ali hlajene stavbe v lasti ali rabi javnih organov s skupno uporabno površino nad 250 m² (člen 6(1) navedene direktive). Stavbo je treba razlagati v skladu z opredelitvijo iz člena 2, točka 1, direktive o energetski učinkovitosti stavb, pri čemer „stavba“ pomeni „krito konstrukcijo s stenami, v kateri se uporablja energija za uravnavanje okolja v zaprtih prostorih“. „Skupna uporabna tlorisna površina“ pomeni „tlorisno površino stavbe ali dela stavbe, kjer se uporablja energija za klimatiziranje prostora“ (člen 2, točka 13, Direktive (EU) 2023/1791). To pomeni, da so stavbe, kot so na primer neogrevane garaže ali skladišča, izvzete iz obveznosti. V preglednici 3 je prikazan pregled različnih obveznosti glede na kategorije stavb iz člena 6 Direktive (EU) 2023/1791.

Preglednica 3

Področje uporabe različnih obveznosti iz člena 6 Direktive (EU) 2023/1791

Kategorija		Vključeno v popis	Vključeno v izhodiščno vrednost ([1])	Obveznost prenove	Prispevek stavb, prenovljenih v skoraj ničenergijske stavbe, k doseganju cilja
Sklicevanje		Člen 6(5)	Člen 6(1) do (4) in (6)		
Stavbe, ki jih zasedajo javni organi, vendar niso v njihovi lasti		DA	NE	NE ([2])	NE
Stavbe v lasti javnih organov	Stavbe, ki so 1. januarja 2024 že skoraj ničenergijske stavbe	DA	NE	NE	NE
	Socialna stanovanja – NISO stroškovno nevtralna za prenovo	DA	NE	NE	NE
	Socialna stanovanja – stroškovno nevtralna za prenovo	DA	DA	DA	DA
	Stavbe, katerih preoblikovanje v skoraj ničenergijsko stavbo je tehnično, ekonomsko ali funkcionalno neizvedljivo (člen 6(2), pododstavek 2)	DA	DA	NE	DA ([3])

Kategorija		Vključeno v popis	Vključeno v izhodiščno vrednost ([1])	Obveznost prenove	Prispevek stavb, prenovljenih v skoraj ničenergijske stavbe, k doseganju cilja
Sklicevanje		Člen 6(5)	Člen 6(1) do (4) in (6)		
	Posebne stavbe, kot je določeno v členu 6(2), točke (a) do (c).	DA	DA	DA	DA ([4])
	Vse druge stavbe, za katere velja obveznost prenove, > 250 m^2	DA	DA	DA	DA
Druge stavbe ≤ 250 m^2		NE ([5])	NE	NE	NE

([1]) V izhodiščno vrednost so vključene samo stavbe, ki so 1. januarja 2024 v lasti javnih organov.
([2]) Stavbe, ki jih je javni organ pridobil po tem datumu, niso vključene v izhodiščno vrednost, vendar lahko prispevajo k doseganju cilja, če se nato prenovijo v skladu s standardom za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe.
([3]) Obveznost pogajanja o pogodbenih klavzulah (člen 6(1)).
([4]) Samo, če se kljub temu prenovijo v skoraj ničenergijsko stavbo ali brezemisijsko stavbo.
([5]) Za posebne stavbe, kot je določeno v členu 6(2), točke (a) do (c), zadostuje prenova do ustrezne ravni energetske učinkovitosti, ki jo določijo države članice in je lahko manj stroga od ravni za skoraj ničenergijske stavbe. Doseganje skoraj ničenergijskih stavb po prenovi ni obvezno.

Za posebne stavbe, kot je določeno v členu 6(2), točke (a) do (c), zadostuje prenova do ustrezne ravni energetske učinkovitosti, ki jo določijo države članice in je lahko manj stroga od ravni za skoraj ničenergijske stavbe. Doseganje skoraj ničenergijskih stavb po prenovi ni obvezno. Države članice morajo obveznosti prenove in prihrankov energije iz člena 6 Direktive (EU) 2023/1791 izpolniti vsako leto od datuma prenosa 11. oktobra 2025. Državam članicam se priporoča, da za namene zbiranja podatkov in poročanja kot podlago za izračun svojih obveznosti in poročanje o njih uporabijo koledarsko leto. V obdobju od datuma prenosa do konca leta se lahko zahteva glede m^2, ki jih je treba prenoviti, ali prihranek energije, ki ga je treba doseči, izračuna sorazmerno, tj. 0,7 % površine vseh stavb javnih organov v letu 2025, poleg 2,3 % stavb osrednje vlade, ki jih je treba prenoviti leta 2025 v skladu s členom 5 Direktive 2012/27/EU.

Pojem energetske prenove opisuje izboljšanje energetske učinkovitosti enega ali več elementov stavbe, na primer ovoja stavbe ali tehničnih stavbnih sistemov, s čimer se znatno zmanjša poraba energije za ogrevanje in/ali hlajenje prostorov, toplo vodo, prezračevanje, (vgrajeno) razsvetljavo in porabo pomožne energije ([43]).

V Priporočilu Komisije (EU) 2019/1019 ([44]) so podrobneje opredeljeni pojmi tehnične, ekonomske in funkcionalne izvedljivosti, ki so prav tako pomembni za uporabo člena 6(2). V njem je navedeno, da države članice določijo, v katerih specifičnih primerih izpolnjevanje zahtev ni izvedljivo s tehničnega, ekonomskega in/ali funkcionalnega vidika, pri tem pa morajo zagotoviti, da so ti primeri jasno določeni, opredeljeni in utemeljeni. Postopki za ocenjevanje izvedljivosti se lahko razlikujejo tudi glede na vrste stavb, da se upoštevajo njihove posebnosti. Tehnično, ekonomsko in funkcionalno izvedljivost bi bilo treba razlagati na naslednji način:

— *tehnična izvedljivost* – tehnična neizvedljivost pomeni, da uporaba zahtev s tehničnega vidika ni mogoča, tj. če tehnične značilnosti sistema onemogočajo uporabo zahtev;

— *ekonomska izvedljivost* – nanaša se na stroške uporabe zahtev in na to, ali: (i) so ti stroški sorazmerni glede na stroške načrtovanega posega (npr. nadgradnja sistema); (ii) pričakovane koristi odtehtajo stroške, pri čemer se upošteva pričakovana življenjska doba sistema;

— *funkcionalna izvedljivost* – uporaba zahtev ni funkcionalno izvedljiva, če bi to povzročilo spremembe, ki bi ovirale delovanje sistema ali uporabo stavbe (ali stavbne enote), ob upoštevanju posebnih omejitev (npr. tehničnih predpisov), ki se morda uporabljajo za sistem in/ali stavbo.

([43]) Evropska komisija, Generalni direktorat za energetiko, 2019, *Comprehensive study of building energy renovation activities and the uptake of nearly zero-energy buildings in the EU: final report* (Celovita študija dejavnosti energetske prenove stavb in uvajanje skoraj ničenergijskih stavb v EU: končno poročilo), Urad za publikacije, str. 208, https://data.europa.eu/doi/10.2833/14675.
([44]) Priporočilo Komisije (EU) 2019/1019 z dne 7. junija 2019 o posodobitvi stavb (UL L 165, 21.6.2019, str. 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2019/1019/oj).

5.1. **Obveznosti v zvezi s popisom stavb javnih organov**

Države članice v skladu s členom 6(5) Direktive (EU) 2023/1791 do datuma prenosa, tj. 11. oktobra 2025, vzpostavijo in objavijo javno dostopen in razpoložljiv popis ogrevanih in/ali hlajenih stavb ali obojega, ki so večje od 250 m^2 in so v lasti ali rabi javnih organov. Popis za vsako stavbo vsebuje vsaj tlorisno površino v m^2, energetsko izkaznico in, če je na voljo, izmerjeno letno porabo energije za ogrevanje, hlajenje, električno energijo in toplo vodo. Ta popis se posodablja vsaj vsaki dve leti. Popis je podlaga za oceno obveznosti iz člena 6(1) do (4) in (6) Direktive (EU) 2023/1791, saj državam članicam omogoča, da izračunajo skupno površino, zajeto v okviru cilja 3 %, in m^2, ki jih je treba vsako leto prenoviti v skladu s privzetim pristopom, ali enakovredne prihranke energije, ki jih je treba doseči v okviru alternativnega pristopa.

Izhodišče za pripravo popisa je priprava seznama vseh javnih organov. Temelji lahko na seznamu javnih organov, potrebnem za namene člena 5 Direktive (EU) 2023/1791. Zato je priporočljivo, da se podatki, potrebni za skladnost s členom 6(5), zbirajo skupaj s podatki, potrebnimi za skladnost s členom 5, in z istimi orodji. Države članice za vsak javni organ navedejo vse stavbe, ki spadajo na področje uporabe člena. Čeprav člen 6(5) Direktive (EU) 2023/1791 ne vsebuje zahteve, da morajo države članice poročati, kateri organi imajo stavbe v lasti ali v rabi, bodo države članice te informacije potrebovale za oblikovanje ustreznih ukrepov, ki se razlikujejo glede na to, ali imajo javni organi stavbo v lasti ali jo samo uporabljajo. Te informacije lahko uporabijo tudi za izpolnjevanje drugih zahtev, na primer za redno posodabljanje popisa in povezavo z direktivo o energetski učinkovitosti stavb. Koristno bi bilo tudi objaviti podatke o lastništvu ali rabi, da bi uporabniki popisa lahko videli, v katerih stavbah so javni organi neposredno odgovorni za ukrepe za energetsko učinkovitost (vključno s prenovo).

Popis bi moral biti oblikovan tako, da bi bilo mogoče vsako stavbo enolično identificirati. V praksi bi se lahko uporabil pristop na podlagi enake enotne identifikacije, kot se uporablja v energetski izkaznici, ki se lahko razlikuje po posameznih državah članicah. To je lahko na primer naslov in/ali ime stavbe. S tem se dodatno olajša upravljanje popisa in povezava z drugimi podatkovnimi zbirkami, ki se zahtevajo v direktivi o energetski učinkovitosti stavb.

Na podlagi kategorij iz člena 6(2), točke (a) do (c), Direktive (EU) 2023/1791 popis vključuje vse stavbe, ki so v lasti ali rabi javnega organa, vključno s:

— stavbami, ki že izpolnjujejo standarde za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe,

— socialnimi stanovanji: ker se opredelitev socialnih stanovanj med državami članicami razlikuje, bi bilo treba za določitev, ali je treba vključiti stavbo, uporabiti nacionalno opredelitev,

— stavbami, ki spadajo v posebne kategorije, navedene v členu 6(2) Direktive (EU) 2023/1791.

Člen 6(5) Direktive (EU) 2023/1791 določa, da mora popis vključevati energetsko izkaznico, kar pomeni elektronsko različico, ki je na primer vidna kot spletna stran, PDF ali slika.

Energetska izkaznica vključuje tlorisno površino stavbe (ki jo je treba razumeti kot skupno uporabno tlorisno površino, navedeno v m^2), ki se lahko uporabi za izpolnitev ustreznega elementa popisa.

Člen 6(5) Direktive (EU) 2023/1791 določa, da morajo države članice zabeležiti izmerjeno porabo energije za vsako stavbo, vključeno v popis, ko so ti podatki na voljo. To vključuje letno porabo energije za ogrevanje, hlajenje, električno energijo in toplo vodo. Podatke o porabi energije je običajno mogoče enostavno določiti, saj jih zagotovi dobavitelj energije. Vendar je treba upoštevati naslednje vidike:

— za ogrevanje v stavbah se običajno uporabljajo: električni sistemi (toplotne črpalke, ogrevalni/prezračevalni/klimatski sistemi, uporovni grelniki), ogrevalni kotli na trdno gorivo (plin, biomasa itd.), omrežja za ogrevanje ali druga proizvodnja na kraju samem (na primer sončna toplotna energija). V nekaterih primerih je ugotovitev končne porabe toplote razmeroma enostavna; ogrevalna omrežja lahko na primer beležijo količino toplote, dobavljene stavbi, za namene obračunavanja. V drugih primerih (na primer pri ogrevalnih kotlih na biomaso) se uporabnikom zaračuna količina kupljenega goriva, ki jo je zato treba pretvoriti v kWh;

— poraba električne energije običajno vključuje energijo, ki jo porabi oprema, ki ni neposredno povezana s samo stavbo. Stavba lahko na primer gosti strežnike za celotno organizacijo in izkazuje zelo veliko porabo v primerjavi z vrednostjo, navedeno v energetski izkaznici;

— če stavba nima individualnega merjenja, morda ne bo mogoče ločeno navesti porabe energije za ogrevanje, hlajenje in toplo vodo, če se zagotavljajo z električno opremo. V tem primeru bi jih bilo treba vključiti v porabo električne energije;

— pri stavbah z obnovljivimi viri energije na kraju samem je treba neto količini energije, uvoženi iz omrežja, prišteti porabo energije, proizvedene na kraju samem. Skupna poraba energije se izračuna kot *skupni uvoz*, ki se mu prišteje proizvodnja in odšteje *skupni izvoz*;

— v nekaterih primerih za eno od podkategorij porabe energije ne bo mogoče navesti celotnega podatka, na primer pri stavbi, v kateri fotovoltaični grelnik vode pokriva le del potreb po topli vodi. V tem primeru je treba v podkategoriji *vroča voda* navesti le izmerljivo količino vroče vode, proizvedene na kraju samem.

Države članice bi morale pri opredelitvi metodologije za izpolnjevanje zahtev iz člena 6(5) Direktive (EU) 2023/1791 javnim organom zagotoviti jasna navodila o načinu sporočanja podatkov o porabi.

Da bi bil popis javno dostopen in razpoložljiv, države članice zagotovijo, da lahko splošna javnost in vsi zainteresirani deležniki enostavno dostopajo do podatkov in jih uporabljajo. Države članice lahko zahtevo v praksi izpolnijo med drugim tako, da:

— objavijo popis na enostavno dostopnem javnem spletnem mestu,

— omogočijo prost dostop brez registracije ali po enostavnem postopku registracije,

— zagotovijo osnovne funkcije uporabnikom, na primer za iskanje določene stavbe ali stavb, ki so v lasti določenega javnega organa, ali drugih razpoložljivih značilnosti stavbe,

— omogočijo uporabnikom, da si prenesejo vse podatke ali dele podatkov.

Države članice lahko zagotovijo dodatne funkcije, s katerimi olajšajo uporabo popisa, na primer za iskanje po javnem organu ali mestu/regiji ali po naslovu.

Države članice morajo popis pripraviti do roka za prenos in ga posodobiti vsaj vsaki dve leti ([45]). Te posodobitve bi morale vključevati vsaj naslednje spremembe:

— novozgrajene stavbe, nove stavbe, ki jih pridobi ali uporablja javni organ,

— stavbe v podatkovni zbirki, ki se prodajo ali porušijo ali v katerih se je najem končal,

— stavbe, ki se spremenijo tako, da se spremeni njihova velikost,

— stavbe, v katerih je bila opravljena posodobljena ocena energetske učinkovitosti, zaradi česar je bila izdana nova energetska izkaznica,

— stavbe, v katerih je bila izvedena energetska prenova, zaradi česar se je znatno zmanjšala poraba energije.

Države članice za namene posodabljanja popisa vsaki dve leti posodobijo tudi podatke o porabi energije za stavbe javnih organov. Vendar se zaradi zmanjšanja upravnega bremena za države članice priporoča, da se podatki o porabi energije posodobijo le, če pride do znatnih sprememb, na primer zaradi energetske prenove ali spremembe namembnosti. Za nadaljnje zmanjšanje upravnega bremena se priporočajo digitalne in avtomatizirane rešitve za lažje zbiranje podatkov. Te bi bilo treba oblikovati tako, da se lahko zahteve, povezane s členom 5 Direktive (EU) 2023/1791, izpolnijo tudi z enakim tokom podatkov. Avtomatizirani odčitki podatkov iz pametnih števcev se lahko na primer združijo na ravni stavbe in na ravni javnega organa, tako da se lahko redno posodabljata popis za člen 6 Direktive (EU) 2023/1791 in podatkovna zbirka, vzpostavljena za izpolnjevanje člena 5 Direktive (EU) 2023/1791.

([45]) Posodobitev popisa ne bo vplivala na izhodiščno vrednost in letni cilj, ki ostaneta enaka.

Države članice morajo v skladu s členom 6(5) Direktive (EU) 2023/1791 popis povezati s pregledom stavbnega fonda, opravljenim v okviru nacionalnih načrtov prenove stavb v skladu s členom 3 direktive o energetski učinkovitosti stavb, in podatkovnimi zbirkami, vzpostavljenimi v skladu s členom 22 direktive o energetski učinkovitosti stavb. To bi bilo mogoče doseči s povezavo popisa s temi nabori podatkov preko imena stavbe ali njene identifikacijske oznake. Kadar direktiva o energetski učinkovitosti stavb od držav članic zahteva, da poročajo o številu stavb in skupni tlorisni površini (m^2) javnih stavb, je to mogoče enostavno pridobiti iz popisa, pripravljenega v skladu s členom 6 Direktive (EU) 2023/1791. Podatki, zbrani za pripravo popisa, ki se zahteva v členu 6(5) Direktive (EU) 2023/1791, se lahko uporabijo za dopolnitev nacionalnega pregleda stavbnega fonda, toda potrebni bodo tudi drugi viri podatkov.

Člen 6(5), drugi pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791 določa, da lahko javno dostopne in razpoložljive podatke iz popisa (v zvezi z značilnostmi stavbnega fonda, prenovo stavb in energetsko učinkovitostjo) zbira opazovalnica EU za stavbni fond, da bi na podlagi primerljivih podatkov izboljšala poznavanje energetske učinkovitosti stavbnega sektorja. Opazovalnica EU za stavbni fond je orodje za spremljanje energetske učinkovitosti stavb po vsej EU ([46]). Popis, vzpostavljen v skladu s členom 6(5), bi moral prispevati k izboljšanju podatkov in informacij v opazovalnici EU za stavbni fond, saj bo zagotovil podatke o stavbnem fondu javnih organov, vključno z energetskimi izkaznicami, skoraj ničenergijskimi stavbami in porabo energije. Zahteva bi bila izpolnjena že, če bi države članice podatke iz popisa posredovale opazovalnici EU za stavbni fond v skladu z načini, ki jih določi Komisija.

5.2. **Obveznost izpolnjevanja letnega cilja prenove**

3-odstotna stopnja prenove se izračuna na podlagi skupne tlorisne površine stavb s skupno uporabno tlorisno površino nad 250 m^2, ki so v lasti javnih organov in ki 1. januarja 2024 niso skoraj ničenergijske stavbe. To pomeni, da letni cilj 3-odstotne prenove temelji na fiksni vrednosti (izhodiščni vrednosti) v celotnem obdobju izvajanja.

Države članice se lahko odločijo, katere stavbe bodo prenovile, da bi izpolnile zahtevo po 3-odstotni prenovi, pri čemer pri izbiri stavb za prenovo ustrezno upoštevajo stroškovno učinkovitost in tehnično izvedljivost. Če države članice ocenijo, da je sprememba določene stavbe v skoraj ničenergijsko stavbo tehnično, ekonomsko ali funkcionalno neizvedljiva in to stavbo prenovijo na nižjo raven, prenove te stavbe ne upoštevajo pri izpolnjevanju zahteve. Vendar se te stavbe še vedno vključijo na seznam stavb, ki se uporablja za izračun letne zahteve po prenovi (tj. v izhodiščni vrednosti). Države članice bi morale upoštevati tudi, da opredelitev skoraj ničenergijske stavbe vključuje koncept stroškovne učinkovitosti.

Izjemoma lahko države članice, uporabijo manj stroge zahteve, kot so zahteve za prenovo v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe, za stavbe, ki spadajo v naslednje kategorije (člen 6(2) Direktive (EU) 2023/1791):

— zaščitene stavbe ([47]), če bi izpolnjevanje določenih minimalnih zahtev glede energetske učinkovitosti nesprejemljivo spremenilo njihov značaj ali videz;

— stavbe v lasti oboroženih sil ali osrednje vlade, ki se uporabljajo za namene nacionalne obrambe. Ta določba ne vključuje posameznih bivalnih prostorov ali poslovnih stavb;

— stavbe, ki se uporabljajo za obredne namene ali verske dejavnosti.

Ta določba pomeni, da bi bilo treba te stavbe vključiti v izračun izhodiščne vrednosti in jih upoštevati pri doseganju cilja, tudi če dosegajo standard energetske učinkovitosti, ki ni standard za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe. Da bi se lahko te stavbe upoštevale pri doseganju cilja, bi se bilo treba pri njihovi prenovi v skladu s standardom, ki je nižji od standarda za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe, čim bolj približati standardu za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe, pri tem pa upoštevati posebne značilnosti teh stavb. V ta namen bi morale države članice to minimalno raven opredeliti glede na značilnosti stavbe ali skupine stavb s podobnimi značilnostmi.

([46]) Opazovalnica EU za stavbni fond: https://energy.ec.europa.eu/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/eu-building-stock-observatory_en/.

([47]) Člen 6 Direktive (EU) 2023/1791 se nanaša na stavbe, ki so uradno zaščitene kot del zaščitenega okolja ali zaradi njihovega posebnega arhitekturnega ali zgodovinskega pomena, kar pomeni večinoma zgodovinske stavbe.

Socialna stanovanja

Za namene člena 6(1), tretji pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791 socialna stanovanja zajemajo vse stavbe (vključno z večstanovanjskimi stavbami in enostanovanjskimi hišami) s skupno uporabno tlorisno površino več kot 250 m^2, ki so v lasti javnih organov za namene zagotavljanja socialnih stanovanj in ki 1. januarja 2024 ne ustrezajo opredelitvi skoraj ničenergijske stavbe, ki se uporablja v zadevni državi članici. Države članice bi se morale sklicevati na nacionalno opredelitev socialnih stanovanj. Stavbe z mešanim lastništvom bi bilo treba vključiti v obveznost prenove, če so merila glede tlorisne površine izpolnjena za dele, ki so v lasti javnega organa.

Države članice se lahko odločijo, da socialna stanovanja izvzamejo iz obveznosti prenove, če bi prenova povzročila zvišanje najemnin za ljudi, ki živijo v socialnih stanovanjih, in tega zvišanja ni mogoče omejiti na znesek, enakovreden ekonomskemu prihranku pri računu za energijo. V ta namen lahko države članice ocenijo prihranke pri računih za energijo, ki bi nastali zaradi prenove socialnih stanovanj (ob upoštevanju prihrankov energije in razvoja cen energije), in presodijo, ali zadostujejo za kritje stroškov prenove. Kadar ekonomski prihranki pri računu za energijo ne krijejo stroškov prenove, lahko države članice razmislijo o drugih možnostih, da se celotni stroški prenove ne bi prenesli na stanovalce, na primer s financiranjem dela stroškov preko javnih ali zasebnih instrumentov financiranja, vključno z ukrepi in naložbami, upravičenimi v okviru Socialnega sklada za podnebje. Ta pristop bi bilo treba uporabiti v primerih, ko se najemnina zaračunava sorazmerno z vrednostjo hiše in kadar se stroški izboljšanja stanovanja (vključno z energetsko prenovo) prenesejo na gospodinjstva v obliki višjih najemnin.

Stroškovna nevtralnost pomeni, da je naložba, potrebna za prenovo stavbe, enaka ali nižja od denarnega ekvivalenta koristi, ki jih je mogoče pričakovati po prenovi v celotni življenjski dobi. Da bi države članice ocenile, ali to velja za posamezni primer, bi morale opredeliti ustrezne metodologije o načinu določanja parametrov, potrebnih za izračun, kot so stroški prenove, diskontne stopnje, prihodnje cene energije, poraba pred prenovo in po njej itd.

Države članice bi morale upoštevati druge ustrezne stroške, ki jih povzročajo socialna stanovanja, in druge koristi, ki jih je mogoče doseči po prenovi v skoraj ničenergijske stavbe. Gospodinjstva, ki najemajo socialna stanovanja, so lahko na primer upravičena do (nižjih) tarif, namenjenih za pomoč prednostnim skupinam (kot so ljudje, ki jih je prizadela energetska revščina, ranljivi odjemalci, ljudje, ki živijo v gospodinjstvih z nizkimi dohodki, in, kadar je ustrezno, ljudje, ki živijo v socialnih stanovanjih) pri svojih računih za energijo, ali pa se lahko račun za energijo delno ali v celoti plača s programi socialne podpore ali drugimi orodji, ki so na voljo v posamezni državi članici, vključno s preučitvijo priložnosti, ki jih ponujajo obnovljivi skladi in projekti na področju energije iz obnovljivih virov v lasti skupnosti, tj. souporaba sončne energije med najemniki v socialnih stanovanjih, ki dobavljajo zeleno električno energijo po nižji ceni. Z energetsko prenovo bi se zmanjšal račun za energijo in s tem bi se znižali ti posredni stroški energije, ki morda niso vidni, če se upošteva le račun za energijo. Drugi vidiki, ki bi jih bilo treba upoštevati kot del ocene stroškovne nevtralnosti, so nižji stroški vzdrževanja in boljši življenjski pogoji po prenovi.

Države članice bi morale oceniti stroškovno nevtralnost ukrepa na podlagi ocenjenih stroškov in vrednosti porabe, vendar bi lahko razmislile o omejitvi morebitnega zvišanja najemnine za najemnike socialnih stanovanj po prenovi na znesek prihrankov, doseženih pri računu za energijo. Fiktiven primer je prenova socialnih stanovanj, ki stane 30 000 EUR in s katero se prihrani 12 000 kWh na leto pri porabi energije. Če gospodinjstva plačajo povprečno 0,25 EUR na kWh, bi prihranila 3 000 EUR na leto, če pa bi imela pravico do znižane tarife, na primer 0,10 EUR na kWh, bi letni prihranki znašali 1 200 EUR. Poleg tega bodo, če je gospodinjstvo porabilo manj od ocenjene porabe energije za to stanovanje, prihranki, doseženi v praksi, nižji od 1 200 EUR. V tem primeru naložbe ne bo mogoče povrniti, tudi če bodo uporabljene zelo nizke diskontne stopnje; vendar je to posledica socializiranih stroškov (v tem primeru subvencionirane cene električne energije) in dejstva, da najemniki, ki premalo ogrevajo svoje domove, niso ustrezno upoštevani. Da bi države članice dosegle stroškovno nevtralnost, bi morale upoštevati subvencije, ki jih prejemajo ponudniki socialnih stanovanj, in jim pomagati kriti stroške prenove, ki jih najemniki ne morejo povrniti.

Države članice bi morale vzpostaviti ustrezno metodologijo za oceno, ali je pogoj stroškovne nevtralnosti izpolnjen. Države članice bi morale opredeliti ustrezno diskontno stopnjo za ovrednotenje stroškov vzdrževanja in računov za energijo, vendar bi jo bilo treba določiti na realni ravni, na primer v višini stroškov kapitala za javni organ ali socialne diskontne stopnje ([48]). To se razlikuje od preizkusa ekonomske izvedljivosti, pri katerem bi bilo morda primerno vključiti stopnjo dobička in višjo diskontno stopnjo, da bi se upoštevalo povračilo za tveganje.

([48]) V tem okviru je mogoče stroške kapitala opredeliti kot minimalno stopnjo donosa, ki jo mora javni organ doseči pred ustvarjanjem dobička. To bi lahko bili na primer stroški izposoje denarja pri finančni instituciji. Socialna diskontna stopnja je diskontna stopnja, ki se običajno uporablja za projekte, ki imajo javno ali družbeno vrednost.

Šteje se lahko, da je načelo stroškovne nevtralnosti upoštevano, če je izpolnjen naslednji pogoj:

$$RC \leq \sum_{i=0}^{rl} \frac{(E_{br,i} + OC_{br,i} - OB_{br,i}) - (E_{ar,i} + OC_{ar,i} - OB_{ar,i})}{(1+r)^i}$$

pri čemer je:

RC: stroški energetske prenove stavbe;

E: skupni račun za energijo;

OC: drugi stroški;

OB: druge koristi;

br: pred prenovo;

ar: po prenovi;

r: uporabljena diskontna stopnja;

i: leto, za katero so ocenjeni stroški in koristi;

rl: preostala življenjska doba obstoječe stavbe pred prenovo.

Desna stran enačbe predstavlja ustrezno diskontirane prihranke pri tekočih stroških stavb, ki se dosežejo v celotni življenjski dobi. Enačba je predstavljena kot seštevek, ker bi države članice morda želele upoštevati spremembe stroškov energije ter drugih stroškov in koristi, ki se pričakujejo v prihodnjih letih.

Države članice lahko sicer opredelijo podrobnosti metodologije, vendar bi morala biti ocena skladna z opredelitvijo stroškovne nevtralnosti in najboljšo prakso. Države članice bi morale pri oceni upoštevati naslednje vidike:

— pri oceni se ne bi smeli upoštevati dejanski stroški energije, ki jih plačajo gospodinjstva, ki živijo v socialnih stanovanjih, če so nižji od tržne cene, temveč nominalni račun, izračunan na podlagi povprečnih stopenj in ocenjene porabe, na primer v skladu z metodologijo za izračun energetske učinkovitosti stavb v skladu s Prilogo I k direktivi o energetski učinkovitosti stavb. Vendar bi bilo treba pri ocenjevanju zvišanja najemnine upoštevati le prihranke energije, ki so jih najemniki dejansko dosegli;

— pri oceni stroškov energetske prenove bi bilo treba upoštevati stroške nadomestitve elementov stavb, ki so dosegli konec življenjske dobe. Če je na primer treba zamenjati plinski kotel, bi morali stroški energetske prenove vključevati le razliko v stroških med energetsko učinkovitim sistemom (na primer toplotna črpalka) in najverjetnejšo alternativo, ki je na voljo na trgu za nadomestitev plinskega kotla;

— pri oceni koristi bi bilo treba upoštevati pričakovano življenjsko dobo nadomeščenih elementov, podobno kot pri metodologiji, uporabljeni za oceno stroškovno optimalne ravni v skladu s Prilogo I k Delegirani uredbi Komisije (EU) št. 244/2012 ([49]). Za izračun preostale vrednosti stavbe bi se morale države članice sklicevati na Prilogo I k Delegirani uredbi (EU) št. 244/2012 o določitvi primerjalnega metodološkega okvira za izračunavanje stroškovno optimalnih ravni za minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti stavb in elementov stavb. V njej je navedeno, da države članice upoštevajo obdobje izračuna 30 let za stanovanjske in javne stavbe ter obdobje izračuna 20 let za poslovne, nestanovanjske stavbe;

— druge prihodke, na primer iz sončnih fotovoltaičnih panelov, bi bilo treba šteti za del drugih koristi po prenovi;

— prenova je lahko razlog za izvedbo dodatnih gradbenih del, bodisi zaradi izpolnjevanja regulativnih zahtev bodisi zaradi dodatnih izboljšav stavbe. Ob prenovi stavbe je lahko na primer potrebna uskladitev stavbe s predpisi v zvezi s požarno varnostjo, dostopnostjo ali električno napeljavo, lahko pa se z njo pridobijo novi bivalni prostori (kot je streha). Države članice bi morale v metodologiji pojasniti, kako stroške teh gradbenih del izključiti iz stroškov prenove; kadar pa to ni mogoče, je treba dodatne koristi, ki jih zagotavljajo ti stroški, vključiti kot *Druge koristi* po prenovi.

([49]) Delegirana uredba Komisije (EU) št. 244/2012 z dne 16. januarja 2012 o dopolnitvi Direktive 2010/31/EU Evropskega parlamenta in Sveta o energetski učinkovitosti stavb z določitvijo primerjalnega metodološkega okvira za izračunavanje stroškovno optimalnih ravni za minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti stavb in elementov stavb (UL L 81, 21.3.2012, str. 18, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2012/244/oj).

Države članice lahko upoštevajo tudi druge vidike:

— razliko v vrednosti stavbe pred prenovo in po njej (preostala vrednost stavbe ob koncu obravnavanega obdobja),

— oceno povečanja udobja za stanovalce.

Socialna stanovanja, ki ne izpolnjujejo meril stroškovne nevtralnosti, se lahko izključijo iz osnovne vrednosti. Če se države članice odločijo, da bodo iz osnovne vrednosti izključile del socialnih stanovanj ali vsa socialna stanovanja, utemeljijo, zakaj obnova teh stavb ne bi bila stroškovno nevtralna ali bi povzročila zvišanje najemnine, ki bi presegalo prihranke pri računu za energijo.

Ker ocena stroškovne nevtralnosti in morebitno izvzetje socialnih stanovanj vplivata na izračun letnega cilja prenove, bi morale države članice pred rokom za prenos izvesti oceno stroškovne nevtralnosti celotnega fonda socialnih stanovanj. Države članice lahko vnaprej uporabijo različne metode za ocenjevanje stroškovne nevtralnosti:

— če so socialna stanovanja razmeroma enotna, lahko države članice določijo standardne vrednosti za oceno stroškov in koristi za glavne vrste stanovanj. Te vrednosti so lahko povezane z dejavniki, kot sta leto gradnje in leto zadnje prenove, ter omogočajo hitro oceno stroškovne nevtralnosti celotnega fonda;

— če se značilnosti fonda socialnih stanovanj bistveno razlikujejo, bi morale države članice izvesti sklop prilagojenih ocen, da bi pridobile dovolj podrobno sliko celotnega fonda.

Ker je treba oceno stroškovne nevtralnosti izvesti pred prenovo, bi bilo treba pri oceni upoštevati stanje stavbe (vključno s preostalo življenjsko dobo različnih elementov stavbe) v trenutku, ko se ocena opravi.

Posebne kategorije stavb, kot so opredeljene v členu 6(2), točke (a) do (c), Direktive (EU) 2023/1791

Člen 6(2) Direktive (EU) 2023/1791 določa, da lahko države članice za nekatere kategorije stavb, kot so opredeljene v členu 6(2), točke (a) do (c), Direktive (EU) 2023/1791, uporabljajo zahteve, ki so manj stroge od zahtev iz člena 6(1) navedene direktive. To določbo bi bilo treba razlagati kot obveznost prenove, ki jo je mogoče izpolniti s prenovo teh stavb do ravni učinkovitosti, ki ni raven učinkovitosti za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe, čeprav se te stavbe, kadar je to mogoče, praviloma prenovijo v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe. Države članice morajo stavbe, ki spadajo v posebne kategorije, vedno vključiti v izhodiščno vrednost za izračun zahteve glede 3-odstotne prenove. Države članice lahko prenovo teh stavb upoštevajo pri letni kvoti za prenovo, tudi če se prenovijo v skladu z drugačnim standardom. Medtem ko se lahko za stavbe, ki so v lasti oboroženih sil ali osrednje vlade in ki se uporabljajo za namene nacionalne obrambe, uporabljajo manj stroge zahteve glede prenove, je treba posamezne bivalne prostore ali poslovne stavbe za oborožene sile in drugo osebje, zaposleno pri nacionalnih obrambnih organih, prenoviti do ravni skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe, da bi se lahko upoštevali pri doseganju letnega cilja.

Za opredelitev stavb, ki spadajo v te kategorije, bi se morale države članice opreti na že obstoječe metodologije. Za uradno zaščitene stavbe ter stavbe za obredne namene ali verske dejavnosti bi se lahko na primer uporabila enaka metodologija, kot se uporablja za namene direktive o energetski učinkovitosti stavb.

V skladu s členom 6(2) Direktive (EU) 2023/1791 državam članicam ni naložena izrecna obveznost, da morajo Komisijo uradno obvestiti o svojem pristopu glede posebnih kategorij stavb, vendar morajo države članice v skladu z merili, določenimi za zaščitene stavbe, izvesti oceno. Za stavbe oboroženih sil ali stavbe, ki se uporabljajo za namene obrambe, ter stavbe za obredne namene ali verske dejavnosti morajo države članice dokazati le, da te stavbe spadajo v te kategorije. To se lahko stori pri upoštevanju prenove teh stavb v letni kvoti za prenovo, saj morajo biti vse stavbe, ki spadajo v posebne kategorije, vključene v izhodiščno vrednost za izračun zahteve za posamezno leto.

Države članice bi morale jasno opredeliti raven energetske učinkovitosti, ki jo bodo morale doseči stavbe v teh kategorijah, da bi se lahko upoštevale pri letni stopnji prenove, in te ravni učinkovitosti utemeljiti. Raven energetske učinkovitosti bi morala biti v skladu s ciljem iz člena 6, in sicer bi bilo treba izvesti vse ukrepe za izboljšanje energetske učinkovitosti in preoblikovanje stavbe v skoraj ničenergijsko stavbo ali brezemisijsko stavbo, razen če vplivajo na značilnosti ali uporabo stavb ali so nesorazmerni.

Za posebne stavbe (člen 6(2), točke (a) do (c), Direktive (EU) 2023/1791) in stavbe, za katere se države članice odločijo, da jih ne bodo prenovile zaradi pomislekov glede izvedljivosti (člen 6(2), drugi pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791), bi morale države članice razmisliti o določitvi ustrezne metodologije za določitev stavb, ki jih ni mogoče prenoviti v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe na podlagi standardnih meril. Pri metodologiji je treba upoštevati stroške prenove, prihranke energije in dodatne stroške ali vplive, povezane z značilnostmi stavbe, zaradi katerih je uvrščena v posebno kategorijo. Metodologija in merila se lahko uporabljajo za skupine stavb in ne na ravni stavb, na primer poslovni prostori, zgrajeni v določenem obdobju z uporabo istega postopka gradnje. Ustrezni kazalniki, ki bi jih države članice lahko upoštevale pri ocenjevanju primerljivosti stavb, so:

a. značilnosti stavbe:

   — vrsta stavbe (na primer stanovanjska, poslovna, izobraževalna, bolnišnica),

   — leto gradnje,

   — meritev fizične velikosti (npr. tlorisna površina),

   — ogrevana in/ali hlajena tlorisna površina,

   — površina zunanjih sten,

   — ukrepi za energetsko učinkovitost (npr. zračna neprepustnost, razmerje med okni in stenami, vrste oken, ravni izolacije, dvojna zasteklitev, učinkovita razsvetljava, časovniki grelnikov, čas od zadnje nastavitve ogrevanja),

   — okvarjeni stavbni sistemi (npr. ogrevalni sistemi, električne napeljave, ovoj stavbe);

b. podnebni dejavniki:

   — podnebni pas,

   — oblačnost;

c. urbanistično načrtovanje:

   — gostota sosesk,

   — ukrepi za blažitev vremenskih vplivov (npr. strateška postavitev vegetacije).

5.2.1. *Prenova stavb v lasti javnih organov*

Države članice morajo za izpolnitev obveznosti prenove najprej določiti skupno uporabno tlorisno površino, za katero od 1. januarja 2024 velja obveznost (izhodiščna vrednost). Na podlagi te številke lahko države članice ocenijo letni cilj prenove (3 % izhodiščne vrednosti).

Da bi bile stavbe del izhodiščne vrednosti, morajo izpolnjevati naslednja merila:

— imajo skupno uporabno tlorisno površino, večjo od 250 m^2,

— so v lasti javnih organov, kot so opredeljeni v členu 2, točka (12), Direktive (EU) 2023/1791,

— 1. januarja 2024 niso prenovljene v skladu s standardom za skoraj ničenergijske stavbe,

države članice lahko iz izhodiščne vrednosti izvzamejo socialna stanovanja, kadar prenova ne bi bila stroškovno nevtralna ali kadar bi prenova povzročila zvišanje najemnine, ki ni omejeno na znesek, enakovreden ekonomskemu prihranku pri računu za energijo.

Ko je izhodiščna vrednost določena, države članice izračunajo letni cilj prenove, ki ga bodo morale izpolniti. Za izračun minimalnega letnega cilja prenove bi bilo treba uporabiti naslednjo formulo:

$$Minimum\ annual\ renovation\ target\ (in\ m^2) = m^2_{total\ useful\ floor\ area} \times r_r$$

pri čemer je:

$m^2_{total\ useful\ floor\ area}$ vsota uporabne tlorisne površine vseh stavb, vključenih v izhodiščno vrednost;

r_r je stopnja prenove v višini 3 %, določena v členu 6(1) Direktive (EU) 2023/1791.

Številčni primer je naveden v Dodatku C k tej prilogi.

V obdobju veljavnosti Direktive (EU) 2023/1791 ostaja letni cilj prenove v m² nespremenjen. To je sprememba v primerjavi z Direktivo 2012/27/EU, v kateri je bilo treba letni cilj prenove izračunati letno na podlagi tlorisne površine, ki ni izpolnjevala nacionalnih minimalnih zahtev glede energetske učinkovitosti. Direktiva (EU) 2023/1791 določa, da bo zahtevana letna stopnja prenove znatno višja v primerjavi z metodo, uporabljeno v Direktivi 2012/27/EU. To pomeni tudi, da se izhodiščna vrednost, določena do konca prvega obdobja poročanja, in posledično letni cilj prenove ne smeta posodobiti, ko se stavba proda, poruši, pridobi ali zgradi. Obstajajo posebni primeri, ki državam članicam omogočajo nekaj prožnosti pri doseganju letnega cilja prenove. Ti primeri so pojasnjeni v nadaljevanju.

Države članice sporočijo svojo izhodiščno vrednost (skupni m² stavb, ki spadajo na področje uporabe člena) in letni cilj prenove (prav tako v m²) Komisiji v svojih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtih, določenih z Uredbo (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta ([50]) (glej poglavje 7.1). Kot del tega sporočila bi morale države članice navesti tudi m² stavb, ki spadajo v posebne kategorije iz člena 6(2), točke (a) do (c). Število prenovljenih m², ki se lahko upošteva pri zahtevi za posamezno leto, bi morale države članice sporočiti v dveletnih poročilih v skladu z Uredbo (EU) 2018/1999, pri čemer bi morale razlikovati m² prenovljenih stavb, ki spadajo v posebne kategorije iz člena 6(2), točke (a) do (c), Direktive (EU) 2023/1791.

Pospešitev prihrankov energije

Da bi spodbudili zgodnje ukrepanje, Direktiva (EU) 2023/1791 državam članicam, ki prenovijo več kot 3 % skupne tlorisne površine svojih stavb v zadevnem letu, omogoča, da ta tako imenovani presežek prenove upoštevajo pri letni stopnji prenove v naslednjih letih (člen 6(3)). Presežki prenove, doseženi v zadevnem letu, se lahko do 31. decembra 2026 upoštevajo pri letni stopnji prenove v naslednjih treh letih. Presežki prenove, doseženi v zadevnem letu, se lahko od 1. januarja 2027 upoštevajo pri letni stopnji prenove v naslednjih dveh letih. V praksi to pomeni, da mora država članica, če npr. prenovi 3,5 % skupne uporabne površine svojega stavbnega fonda v letu X, v letu X+1 prenoviti le 2,5 % skupne uporabne površine. Če država članica prenovi 3 % skupne uporabne površine tudi v letu X+1, se lahko 0,5-odstotna razlika uporabi v letu X+2, da se zahteva glede prenove zmanjša na 2,5 %. Možna je tudi porazdelitev presežka na dve leti (na primer 0,25 % v letu X+1 in 0,25 % v letu X+2).

Rušenje in nadomestitev

V skladu s členom 6(4) Direktive (EU) 2023/1791 lahko države članice v nekaterih okoliščinah pri letni stopnji prenove upoštevajo uporabno tlorisno površino nove stavbe, ki je v lasti kot nadomestilo za stavbo, porušeno v enem od predhodnih dveh let. Upoštevanje novih skoraj ničenergijskih stavb ali brezemisijskih stavb pri doseganju letne stopnje prenove je dovoljeno le, če sta izpolnjeni dve merili:

— **merilo 1** – nova stavba nadomešča stavbo javnega organa, ki je bila porušena v enem od predhodnih dveh let, in

([50]) Uredba (EU) 2018/1999 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov, spremembi uredb (ES) št. 663/2009 in (ES) št. 715/2009 Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv 94/22/ES, 98/70/ES, 2009/31/ES, 2009/73/ES, 2010/31/EU, 2012/27/EU in 2013/30/EU Evropskega parlamenta in Sveta, direktiv Sveta 2009/119/ES in (EU) 2015/652 ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 525/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (UL L 328, 21.12.2018, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1999/oj).

— **merilo 2** – rušenje in nadomestitev sedanje stavbe z novo stavbo sta stroškovno učinkovitejša in bolj trajnostna v smislu energije in emisij ogljika v življenjskem ciklu od prenove sedanje stavbe. Emisije ogljika v življenjskem ciklu vključujejo vgrajene in obratovalne emisije ogljika in emisije ogljika, povezane z rušenjem stare stavbe.

Pogoji za izpolnjevanje drugega merila so prikazani v preglednici 4.

Preglednica 4

Merila za rušenje in nadomestitev

Parametri	Pogoj
Stroškovna učinkovitost	Skupni stroški rušenja sedanje stavbe (v EUR) + skupni stroški gradnje nove stavbe (v EUR) < skupni stroški prenove sedanje stavbe (v EUR)
Trajnostnost	(Skupna poraba energije (v kWh) prenovljene stavbe v njenem preostalem ocenjenem ekonomskem življenjskem ciklu + poraba energije (v kWh) v fazi prenove) > (skupna poraba energije (v kWh) nove stavbe v enakem številu let + skupna poraba energije (v kWh) med fazo rušenja in gradnje) IN (Emisije ogljika v življenjskem ciklu (v tCO_2e) prenovljene stavbe v njenem preostalem ocenjenem ekonomskem življenjskem ciklu + emisije ogljika v življenjskem ciklu (v tCO_2e) v fazi prenove) > (emisije ogljika v življenjskem ciklu (v tCO_2e) nove stavbe v enakem številu let + emisije ogljika v življenjskem ciklu (v tCO_2e) med fazo rušenja in gradnje)

Ocenjeni ekonomski življenjski cikel določijo države članice v skladu z direktivo o energetski učinkovitosti stavb. Porušeno stavbo, ki bi se prenovila, in novo stavbo bi bilo treba primerjati v enakem časovnem obdobju (tj. celotni ali preostali ocenjeni ekonomski življenjski cikel sedanje stavbe).

Pogoj trajnostnosti bi bilo na primer mogoče izpolniti, če bi se prenova z energetsko in ogljično intenzivnimi materiali (npr. beton, jeklo) nadomestila z rekonstrukcijo z nizkoenergijskimi materiali z nizko vsebnostjo ogljika (na primer les in proizvodi, pridobljeni iz biomase).

V skladu s členom 6(4) Direktive (EU) 2023/1791 države članice jasno določijo in objavijo splošna merila, metodologije in postopke, na podlagi katerih se ugotovijo izjemni primeri, v katerih lahko pri letni stopnji prenove upoštevajo nove stavbe, ki so v lasti kot nadomestilo za porušene stavbe.

Države članice bi se morale pri določanju metodologije za ocenjevanje emisij v življenjskem ciklu stavb opirati na iste standarde in metodologije kot Komisija, da bi zagotovile točne ocene. Na primer:

— Evropska komisija, Evropska platforma za oceno življenjskega cikla (https://eplca.jrc.ec.europa.eu/lifecycleassessment.html),

— EN 15978:2011 Trajnostnost gradbenih objektov – Vrednotenje učinkov ravnanja z okoljem v stavbah – Računska metoda (https://www.en-standard.eu/bs-en-15978-2011-sustainability-of-construction-works-assessment-of-environmental-performance-of-buildings-calculation-method/),

— ISO 14040:2006 Ravnanje z okoljem – Ocenjevanje življenjskega cikla – Načela in okviri (https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:14040:ed-2:v1:en),

— ISO 14044:2006 Ravnanje z okoljem – Ocenjevanje življenjskega cikla – Zahteve in smernice (https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso:14044:ed-1:v1:en).

5.2.2. *Pogajanja o pogodbenih klavzulah za stavbe v rabi*

Člen 6(1), četrti pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791 določa tudi obveznost, ki se uporablja posebej za stavbe, ki so v rabi javnih organov, vendar niso v njihovi lasti. Tako kot pri obveznosti prenove stavb v lasti javnih organov v skladu s členom 6(1) Direktive (EU) 2023/1791 so v obveznost vključene samo stavbe s skupno uporabno tlorisno površino več kot 250 m^2. V zvezi s temi stavbami države članice zagotovijo, da se javni organi pogajajo z lastniki stavb, da bi določili pogodbene klavzule, na podlagi katerih bi se najete stavbe preoblikovale v vsaj skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe. V členu 6(1), četrti pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791 je poudarjeno, da je treba za začetek pogajanj izkoristiti sprožitvene točke v pogodbi, kot so podaljšanje najemnih pogodb, sprememba namembnosti in večja popravila ali vzdrževalna dela. Javni organi, ki uporabljajo stavbo, lahko lastnikom stavb pojasnijo koristi, ki bi jih lahko imeli od prenove: poveča se vrednost njihove stavbe, kar je lahko podlaga za zvišanje najemnine; podaljša se življenjska doba stavbe zaradi izboljšane učinkovitosti in kakovosti elementov stavbe; zmanjšajo se tekoči stroški vzdrževanja; zagotovi se skladnost z nacionalnimi gradbenimi predpisi in zahtevami (kot so možni minimalni standardi energetske učinkovitosti); privabijo se najemniki in zmanjšuje se obdobje izpadov.

Kadar so javni organi glavni uporabniki stavbe in nameravajo stavbo najeti dolgoročno, bi lahko, zlasti za reševanje vprašanja ločenih spodbud, na primer ponudili plačilo določenega deleža stroškov prenove (z enkratnim plačilom ali z dogovorom o zvišanju najemnine) ali pa bi lahko razmislili o iskanju nove stavbe, če lastnik ne bi bil pripravljen prenoviti stavbe. Kot druga možnost bi se lahko obrnili na podjetja za energetske storitve (ESCO) ([51]), ki bi lahko financirala prenovo v zameno za tekoča plačila javnega organa ali lastnika stavbe.

Drugi koristni pristopi vključujejo:

— države članice bi lahko posodobile postopke javnega naročanja, ki naj bi jih vsi javni organi upoštevali pri najemu novih stavb in upravljanju pogodb za stavbe, ki so trenutno v njihovi lasti;

— države članice bi lahko javnim organom zagotovile smernice in predloge za pripravo najemnih pogodb, da bi bile v pogodbo vključene ustrezne klavzule;

— države članice bi lahko od vseh javnih organov zahtevale, da v svoje najemne pogodbe vključijo ustrezne obvezne klavzule, da bi obveznost prenove postala standardna. Države članice bi morale zagotoviti konkretne možnosti za podporo javnim organom, kadar se zasebni najemodajalec ne strinja s standardnimi pogoji;

— ker morajo države članice prenoviti velik delež svojega stavbnega fonda in glede na to, da bo za preoblikovanje v vsaj skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe morda potrebno obsežno delo, lahko javni organi določijo stavbe, ki so v lasti javnih organov in se trenutno ne uporabljajo ali so premalo izkoriščene in se lahko uporabijo za gostovanje organov, ki zdaj najemajo stavbe iz zasebnega sektorja. Popis, obravnavan v prejšnjem oddelku, bo močno orodje za podporo tej strategiji, zlasti če se razširi na zbiranje dodatnih podatkov o stavbnem fondu javnih organov.

5.3. **Alternativni pristop – enakovredni prihranki energije**

Alternativni pristop, dovoljen v členu 6(6), prvi pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791, bo omogočil prihranke energije v stavbah javnih organov, ki bodo vsaj enakovredni tistim, ki se zahtevajo v členu 6(1) Direktive (EU) 2023/1791 (privzeti pristop). V skladu s tem pristopom državam članicam stavb javnih organov ni treba takoj prenoviti v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe. Namesto tega lahko države članice v stavbah javnih organov uporabijo druge ukrepe, ki omogočijo enakovredne prihranke energije, vključno z ukrepi, kot je zmanjšanje povpraševanja, in ukrepi, ki lahko neposredno vplivajo na ovoj stavbe ali tehnične stavbne sisteme ali ne.

Člen 6(6) Direktive (EU) 2023/1791 sestavljata dve ločeni obveznosti (prvi pododstavek in drugi pododstavek, točka (a)), ki ju morajo države članice izpolnjevati, ko se odločijo za alternativni pristop.

([51]) https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC133984

Za izpolnitev prve obveznosti države članice:

— ocenijo prihranke energije, ki bi bili doseženi vsako leto, če bi se država članica odločila za pristop iz člena 6(1) do (4) (enakovredni prihranki energije) (člen 6(6), drugi pododstavek, točka (b)),

— vsako leto dosežejo prihranek energije v stavbah javnih organov, ki je vsaj enak tistemu, ki se zahteva v členu 6(1) (člen 6(6), prvi pododstavek).

Države članice morajo v skladu z drugo obveznostjo iz člena 6(6), drugi pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791 vsako leto uvesti izkaz o prenovi stavb, ki skupaj predstavljajo vsaj 3 % skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb v lasti javnih organov. Poleg tega države članice zagotovijo, da se stavbe, za katere je bil uveden izkaz o prenovi stavb, najpozneje do leta 2040 prenovijo v skoraj ničenergijske stavbe.

Alternativni pristop se nanaša le na stavbe, ki so v lasti javnih organov, z enakimi izjemami, kot so opredeljene za pristop iz člena 6(1) do (4) Direktive (EU) 2023/1791. Določbe, opredeljene v privzetem pristopu, se uporabljajo tudi za alternativni pristop, saj so enakovredni prihranki energije ocenjeni v skladu z enako izhodiščno vrednostjo, kot se uporablja za izračun letne zahteve po prenovi (v m^2).

5.3.1. *Doseganje enakovrednih prihrankov energije*

Ocena ciljne količine prihrankov energije

Za izpolnitev te obveznosti države članice vsako leto ocenijo prihranke energije, ki jih morajo doseči. Kot izhodišče bi morale države članice zahtevo glede 3-odstotne prenove oceniti po enakih postopkih, kot so opredeljeni v pristopu iz člena 6(1)–(4) Direktive (EU) 2023/1791. S tem bi se določilo število m^2, ki jih morajo države članice vsako leto prenoviti.

Države članice nato vsako leto ocenijo prihranke energije, ki jih je treba doseči z alternativnimi ukrepi. Države članice bi morale prihranke energije, ki jih je treba doseči, oceniti pred letom, v katerem je treba doseči prihranke, da bi ustrezno načrtovale in izvedle alternativne ukrepe. Za oceno prihrankov energije za zadevno leto morajo države članice:

— v stavbnem fondu javnih organov določiti stavbe, ki bi jih prenovile, če bi izbrale privzeti pristop. Te stavbe morajo skupaj pokrivati vsaj toliko m^2, kolikor znaša predhodno izračunana zahteva glede prenove. Države članice lahko ocenijo prihranke v zvezi s stavbami, ki so bile izbrane, da jim je bil med letom izdan izkaz o prenovi stavb, saj te stavbe ustrezajo 3 % stavbnega fonda javnih organov;

— določiti izhodiščno porabo energije v stavbah, ki jih bodo prenovile. Države članice uporabijo ustrezne standardne vrednosti za porabo energije referenčnih stavb javnih organov pred prenovo. Standardne vrednosti bi bilo treba določiti za vsako kategorijo ali podkategorijo stavbe;

— oceniti porabo primarne energije teh stavb po prenovi, pri tem pa uporabiti ustrezne standardne vrednosti za porabo energije referenčnih stavb javnih organov po prenovi v skoraj ničenergijske stavbe;

— odšteti ocenjeno porabo po prenovi od izhodiščne porabe. Dobljena vrednost je vrednost, ki bi se prihranila s prenovo 3 % uporabne tlorisne površine stavb, zajetih v obseg obveznosti.

Za oceno ciljne letne količine prihrankov energije je treba uporabiti naslednjo formulo:

$$\textit{Ciljna letna količina prihrankov energije}\ (kWh) = \sum(a-b) \times c$$

pri čemer je:

vsota ustreza vsoti vseh stavb, za katere bi država članica načrtovala prenovo, če bi se odločila za pristop, opredeljen v členu 6(1) do (4) Direktive (EU) 2023/1791, po kategorijah referenčnih stavb javnih organov;

a ocenjena poraba energije referenčnih stavb, ki ne izpolnjujejo standarda za skoraj ničenergijske stavbe/pred prenovo (v kWh/m^2);

b ocenjena poraba energije istih referenčnih stavb po njihovem preoblikovanju v skoraj ničenergijske stavbe (v kWh/m^2);

c skupna površina ogrevanih in/ali hlajenih stavb za vsako kategorijo referenčnih stavb, ki bi jih država članica prenovila, če bi izbrala privzeti pristop.

Države članice lahko za oceno letne količine prihrankov energije uporabijo podatke, zbrane v popisu, opravljenem v skladu s členom 6(5) Direktive (EU) 2023/1791. Okvirni primer te ocene je naveden v Dodatku C k tej prilogi.

Države članice za določitev izhodiščne porabe energije in oceno porabe energije v svojih stavbah po prenovi določijo standardne vrednosti za porabo energije referenčnih stavb javnih organov pred prenovo stavb v skoraj ničenergijske stavbe in po njej. Če so za različne vrste stavb na voljo standardne vrednosti za porabo energije, bi morale države članice oblikovati različne kategorije referenčnih stavb javnih organov, da bi izboljšale točnost in reprezentativnost prihrankov energije. Stavbe je mogoče razvrstiti glede na končno namembnost (npr. pisarne, stavbe, namenjene izobraževanju, bolnišnice), podnebne pasove (na primer sever, jug, gorsko območje, obala) ali kateri koli drug dejavnik, ki vpliva na njihovo porabo energije.

Doseganje letnega cilja prihranka energije

Države članice lahko za skladnost s členom 6(6) Direktive (EU) 2023/1791 izberejo ukrepe, za katere menijo, da so primerni za zmanjšanje porabe energije v javnih stavbah. Ukrepi lahko na primer vključujejo:

— prenovo stavb za izpolnjevanje standardov za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe ter prenovo za doseganje višjih ali nižjih ravni energetske učinkovitosti,

— sklepanje pogodb o energiji (na primer s pogodbami o zagotavljanju prihranka energije) in upravljanje z energijo,

— zamenjave in nadgradnje tehničnih stavbnih sistemov,

— prehod na energetsko učinkovite naprave,

— zmanjšanje tlorisne površine stavb, ki se ogrevajo in/ali ohlajajo,

— zmanjšanje povpraševanja,

— ukrepe za spremembo vedenja, ki zmanjšujejo porabo energije,

— vse druge ukrepe, povezane z energetsko učinkovitostjo v javnih stavbah, ki niso povezani s prenovo.

Prodaja stavb ni ukrep za energetsko učinkovitost. Ni enakovredna prenovi stavb.

Postopne prenove in nadgradnja tehničnih stavbnih sistemov za doseganje enakovrednih prihrankov energije bodo verjetno vključene v izkaze o prenovi stavb v skladu s časovnim razporedom, določenim za vsako stavbo z izkazom. Za te ukrepe se lahko izkazi o prenovi stavb uporabijo kot vir informacij, na podlagi katerih se ocenijo posledični prihranki energije.

Pri izbiri nestrukturnih ukrepov (kot je sprememba vedenja) bi morale države članice oceniti, v kolikšni meri se bo učinek ukrepa lahko ohranil v naslednjih letih. V praksi to pomeni, da bi morale države članice upoštevati skupno količino prihrankov energije, doseženih z ukrepom v preostali življenjski dobi stavbe. Oceniti bi bilo treba na primer to, kako dolgo bo imela kampanja za ugašanje luči pozitiven učinek.

Uradno obvestilo o alternativnih ukrepih

Države članice, ki se odločijo za uporabo alternativnega pristopa, bi morale Komisijo do 31. decembra 2023 uradno obvestiti o predvidenih prihrankih energije, ki bi bili doseženi do 31. decembra 2030, če bi se država članica odločila za pristop iz člena 6(1) do (4) (enakovredni prihranki energije). Predvidene prihranke energije bi bilo treba oceniti na podlagi informacij, ki so na voljo državam članicam v času uradnega obvestila; ta ocena se lahko posodobi in zagotovi z višjo stopnjo natančnosti v prvem poročilu, ki zajema prvo leto izvajanja.

Države članice lahko uporabijo kombinacijo „privzetega“ pristopa iz člena 6(1) in „alternativnega“ pristopa iz člena 6(6). V praksi bi to pomenilo, da se lahko prihranki energije, ustvarjeni s prenovo stavb javnih organov v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe, upoštevajo pri letni ciljni količini prihrankov energije. V tem primeru bi morale države članice še vedno izpolnjevati zahteve iz člena 6(6), tretji pododstavek.

5.3.2. *Izkaz o prenovi stavb*

Države članice poleg prihrankov energije, ki so vsaj enakovredni prihrankom, ki se zahtevajo v členu 6(1), vsako leto uvedejo izkaze o prenovi stavb v skladu s členom 12 direktive o energetski učinkovitosti stavb za stavbe, ki skupaj predstavljajo vsaj 3 % skupne tlorisne površine ogrevanih in/ali hlajenih stavb v lasti javnih organov.

Izkaz o prenovi stavb bo javne organe usmerjal pri odločanju, katere dejavnosti ali ukrepe bi bilo treba prednostno obravnavati in v kakšnem zaporedju bi jih bilo treba izvajati, da bi lahko ciljna stavba najpozneje do leta 2040 dosegla standard za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe. Države članice lahko pri doseganju letnega cilja prihranka energije upoštevajo tudi ukrepe, predlagane v izkazu o prenovi stavb. V praksi to pomeni, da bo treba do leta 2040 v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe prenoviti enako število m^2 (približno 45 % izhodiščne vrednosti), vendar bodo morale države članice, ki se bodo odločile za alternativni pristop, izvajati dodatne ukrepe za zagotovitev enakovredne ravni prihrankov v celotnem obdobju.

6. **Obveznosti v zvezi s členom 7 Direktive (EU) 2023/1791**

Člen 7 Direktive (EU) 2023/1791 nadomešča člen 6 Direktive 2012/27/EU. Njegov cilj je še vedno isti, in sicer, da se visoka energetska učinkovitost vključi kot zahteva v javna naročila. Vendar je bilo področje uporabe v primerjavi s členom 6 Direktive 2012/27/EU razširjeno.

V členu 7 Direktive (EU) 2023/1791 se od držav članic zahteva, da zagotovijo, da javni naročniki in naročniki pri sklepanju pogodb o javnih naročilih in javnih koncesijskih pogodb, ki dosegajo oziroma presegajo mejne vrednosti iz direktiv 2014/23/EU, 2014/24/EU in 2014/25/EU (v nadaljnjem besedilu skupaj: klasične direktive o javnem naročanju), kupujejo samo izdelke, storitve, stavbe in (zdaj tudi) gradbena dela z visoko energetsko učinkovitostjo. „Javni naročniki“ in „naročniki“ so opredeljeni v členu 2, točki (14) in (15), Direktive (EU) 2023/1791, ki se sklicuje na ustrezne opredelitve iz klasičnih direktiv o javnem naročanju. Poleg tega je področje uporabe te obveznosti v primerjavi z Direktivo 2012/27/EU razširjeno na vse javne naročnike in vse naročnike ter na vse ravni javne uprave.

Obveznost iz navedenega člena tudi ni več odvisna od pogojev glede stroškovne učinkovitosti, ekonomske izvedljivosti, širše trajnostnosti in zadostne konkurence, temveč „le“ s tehnično izvedljivostjo.

Nadalje je obveznost razširjena z (i) zahtevo, da države članice zagotovijo, da javni naročniki in naročniki pri sklepanju javnih naročil in koncesij uporabljajo načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“, ter (ii) določitvijo, da se načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“ uporablja tudi za javna naročila in koncesije, za katere v Prilogi IV k Direktivi (EU) 2023/1791 niso navedene posebne zahteve.

V členu 7 Direktive (EU) 2023/1791 je zdaj določeno tudi naslednje:

(1) zagotovljene so možnosti za javno naročanje, da se dosežejo cilji Unije glede razogljičenja in ničelnega onesnaževanja tako, da se pri sklepanju pogodb iz odstavka 1 navedenega člena v prakse javnega naročanja vključijo širši vidiki trajnostnosti, socialni in okoljski vidiki, vidiki krožnega gospodarstva ter merila za zelena javna naročila Unije ali razpoložljiva enakovredna nacionalna merila;

(2) zahteva se objava informacij o vplivu nekaterih pogodb na energetsko učinkovitost;

(3) javnim naročnikom je omogočeno, da od ponudnikov zahtevajo razkritje informacij o potencialu globalnega segrevanja v življenjskem ciklu nove stavbe in stavbe v prenovi ter o nizkoogljičnih materialih in krožnosti materialov, ki so bili uporabljeni za te stavbe, zlasti nad 2 000 kvadratnih metrov;

(4) od držav članic se zahteva, da javne naročnike in naročnike podprejo pri uvajanju zahtev glede energetske učinkovitosti;

(5) Komisija lahko nacionalnim organom in uradnikom, pristojnim za javno naročanje, da na voljo dodatne smernice za uporabo zahtev za energetsko učinkovitost v postopku javnega naročanja;

(6) zahteva se, da države članice izvajajo ukrepe, s katerimi bi preprečile odvračanje javnih naročnikov od naložb v izboljšanje energetske učinkovitosti, in

(7) zahteva se, da države članice odpravijo ovire za energetsko učinkovitost in poročajo o ukrepih, sprejetih za ta namen.

Poleg tega, da so iz uporabe obveznosti iz člena 7(1) Direktive (EU) 2023/1791 izključene pogodbe za dobavo vojaške opreme, člen 7(2) navedene direktive zdaj določa tudi, da je uporaba teh obveznosti izključena, če slabijo javno varnost ali ovirajo odzivanje na izredne razmere v javnem zdravju.

6.1. **Področje uporabe obveznosti iz člena 7 Direktive (EU) 2023/1791**

Za opredelitev pojma „javna naročila“ glej člen 2(1), točka (5), Direktive 2014/24/EU, za opredelitev pojma „koncesije“ pa člen 5, točka (1), Direktive 2014/23/EU. Za mejne vrednosti iz člena 7(1) Direktive (EU) 2023/1791 glej tam navedene klasične direktive o javnem naročanju.

Čeprav stavbe niso zajete v klasičnih direktivah o javnem naročanju, saj so izrecno izključene v navedenih izključenih naročilih storitev, se zanje uporabljajo mejne vrednosti, določene v direktivah o javnem naročanju za naročila storitev. Zato se za nakup ali najem stavb uporablja člen 7 Direktive (EU) 2023/1791, vendar ostajata izključena iz pravil o javnem naročanju.

Visoka energetska učinkovitost

Storitve, proizvodi, stavbe in gradbena dela, ki jih kupijo javni naročniki in naročniki ter jih zadeva člen 7(1) Direktive (EU) 2023/1791, morajo dosegati visoko energetsko učinkovitost. Zahteve glede energetske učinkovitosti, ki jih je treba upoštevati v tem okviru, so podrobneje določene v Prilogi IV k Direktivi (EU) 2023/1791 in zajemajo:

— proizvode, zajete v delegiranih aktih o označevanju z energijskimi nalepkami,

— proizvode, ki niso zajeti v delegiranem aktu o označevanju z energijskimi nalepkami, vendar so zajeti v izvedbenem ukrepu v skladu z Direktivo 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta ([52]),

— proizvode in storitve, za katere veljajo merila EU za zelena javna naročila ([53]) ali razpoložljiva enakovredna nacionalna merila,

— pnevmatike, ki so najvišjega razreda glede na izkoristek goriva, kot je opredeljeno v Uredbi (EU) 2020/740 Evropskega parlamenta in Sveta ([54]),

— stavbe.

([52]) Direktiva 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o vzpostavitvi okvira za določanje zahtev za okoljsko primerno zasnovo izdelkov, povezanih z energijo (UL L 285, 31.10.2009, str. 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/125/oj).

([53]) Za merila in zahteve za zelena javna naročila glej naslednjo povezavo: https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en.

([54]) Uredba (EU) 2020/740 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. maja 2020 o označevanju pnevmatik glede na izkoristek goriva in druge parametre, spremembi Uredbe (EU) 2017/1369 ter razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1222/2009 (UL L 177, 5.6.2020, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/740/oj).

Če so proizvodi zajeti v delegiranem aktu o označevanju z energijskimi nalepkami ali izvedbenem ukrepu v skladu z Direktivo 2009/125/ES ter merilih EU za zelena javna naročila, je treba upoštevati najambicioznejšo zahtevo glede energetske učinkovitosti. Če so merila EU za zelena javna naročila ambicioznejša, jih države članice upoštevajo in si po najboljših močeh prizadevajo za uporabo teh zelenih javnih naročil EU, kot je določeno v členu 7(5) in Prilogi IV, točka (c), k Direktivi (EU) 2023/1791.

Delegirani akti o označevanju z energijskimi nalepkami

Da bi v skladu s Prilogo IV, točka (a), k Direktivi (EU) 2023/1791 in členom 7(2) Uredbe (EU) 2017/1369 Evropskega parlamenta in Sveta ([55]) ocenili, katera sta najvišja razreda energetske učinkovitosti, v katerih je na voljo znatno število izdelkov, zajetih v delegiranem aktu o označevanju z energijskimi nalepkami ([56]), se je mogoče sklicevati na evropski register izdelkov za označevanje energetske učinkovitosti (EPREL) ([57]), v katerem morajo dobavitelji ([58]) registrirati svoje izdelke ([59]), preden jih dajo na trg, in sicer od 1. januarja 2019 ([60]). Podatkovna zbirka EPREL strankam ter posledično javnim naročnikom in naročnikom omogoča iskanje podrobnih informacij o izdelkih in modelih z oznako energetske učinkovitosti ([61]), ([62]).

Naslednja slika kot primer prikazuje porazdelitev modelov televizorjev določene velikosti zaslona, registriranih v podatkovni zbirki EPREL sredi leta 2023. Cilj v skladu z merilom iz člena 7(2) Uredbe (EU) 2017/1369 bi bil v tem primeru zagotoviti spodbude za razreda E in F (ali višje), v katerih je na voljo **znatno** število izdelkov, ne pa tudi za nižji razred G, čeprav je v njem na voljo največje število izdelkov.

Slika 3

Porazdelitev izbranih modelov televizorjev določene velikosti zaslona, registriranih v podatkovni zbirki EPREL sredi leta 2023 (167 od skupno 17 976 modelov)

Razred	Vnosi	%
A	0	0,0
B	1	0,6
C	0	0,0
D	0	0,0
E	21	12,6
F	37	22,2
G	108	64,7

([55]) Uredba (EU) 2017/1369 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2017 o vzpostavitvi okvira za označevanje z energijskimi nalepkami in razveljavitvi Direktive 2010/30/EU (UL L 198, 28.7.2017, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1369/oj).

([56]) https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/energy-efficient-products_en/.

([57]) Več informacij je na voljo na povezavi: https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/product-database_en.

([58]) „Dobavitelj“ pomeni proizvajalca s sedežem v Uniji, pooblaščenega zastopnika proizvajalca, ki nima sedeža v Uniji, ali uvoznika, ki da izdelek na trg Unije (glej člen 2(14) Uredbe (EU) 2017/1369).

([59]) Ta obveznost velja za enote novega modela, ki jih zajema delegirani akt (glej člen 4 Uredbe (EU) 2017/1369).

([60]) Glej člen 4 Uredbe (EU) 2017/1369.

([61]) Podatkovna zbirka EPREL vsebuje tudi informacije o vidikih, ki niso povezani s porabo energije izdelka, kot so njegova morebitna poraba vode, emisije hrupa, podaljšana garancija, razpoložljivost rezervnih delov, trajanje ali podpora izdelku. Javni naročniki in naročniki lahko vsa merila, navedena v podatkovni zbirki EPREL, uporabijo tudi kot referenčni vir za določitev tehničnih specifikacij, meril za sodelovanje ali meril za oddajo javnega naročila določenih kategorij proizvodov. Ta funkcija javnim naročnikom in naročnikom omogoča tudi, da pridobijo pregled nad trgom in razpoložljivostjo izdelkov z visoko energetsko učinkovitostjo po posameznih kategorijah izdelkov. Javni naročniki in naročniki lahko na podlagi tega ocenijo, koliko ponudb je mogoče pričakovati v ustreznem razpisnem postopku.

([62]) Člen 7(2) Uredbe (EU) 2017/1369 določa, da, kadar države članice dajejo spodbude za izdelek, ki je naveden v delegiranem aktu, sta cilj teh spodbud najvišja razreda energetske učinkovitosti, v katerih je na voljo znatno število izdelkov, ali višji razredi, določeni v navedenem delegiranem aktu, kar pomeni najvišja razreda energetske učinkovitosti, v katerih je prav tako na voljo znatno število izdelkov (glede na število registriranih izdelkov).

Države članice lahko v skladu s členom 7(4) Direktive (EU) 2023/1791 pri nakupu svežnja izdelkov, ki je kot celota zajet v delegiranem aktu, sprejetem v skladu z Uredbo (EU) 2017/1369, zahtevajo, da ima energetska učinkovitost svežnja prednost pred energetsko učinkovitostjo posameznih izdelkov znotraj tega svežnja, in sicer z nakupom svežnja izdelkov, ki pripada najvišjemu razredu energetske učinkovitosti. Naročniki, ki na primer kupujejo sveženj, ki vsebuje kotel na trda goriva v kombinaciji z dodatnim grelnikom, napravo za uravnavanje temperature in fotovoltaično napravo, bi lahko zahtevali, da je fotovoltaična naprava skladna le s kategorijo „B“, če celotni sveženj dosega najvišjo razpoložljivo kategorijo (v najboljšem primeru „A+++“). Enak pristop lahko uporabijo posamezni javni kupci, tudi če države članice tega od njih ne zahtevajo.

Izvedbeni ukrepi za okoljsko primerno zasnovo v skladu z Direktivo 2009/125/ES

Za izdelke, zajete v delegiranih aktih, sprejetih na podlagi Direktive 2009/125/ES Evropskega parlamenta in Sveta ([63]), ([64]), zahteva glede nakupa samo izdelkov, ki izpolnjujejo merila uspešnosti glede energetske učinkovitosti iz navedenega izvedbenega ukrepa, velja le za izdelke, ki niso zajeti v delegiranem aktu, sprejetem na podlagi Uredbe (EU) 2017/1369.

Merila EU za zelena javna naročila ali enakovredna nacionalna merila

Koncept zelenih javnih naročil temelji na razpoložljivosti jasnih, preverljivih, upravičenih in ambicioznih okoljskih merilih za izdelke in storitve na podlagi pristopa celotnega življenjskega kroga in znanstvenih izsledkov. Komisija je od leta 2008 razvila merila EU za zelena javna naročila za več kategorij izdelkov ([65]).

Kadar obstajajo merila EU za zelena javna naročila ali obstoječa enakovredna prostovoljna nacionalna merila za izdelek ali storitev, si javni naročniki in naročniki po najboljših močeh prizadevajo kupovati samo izdelke in storitve, ki izpolnjujejo vsaj merila (na primer tehnične specifikacije, merila za oddajo naročila, pogodbene klavzule o energetski učinkovitosti) v zvezi z energijo na „osnovni“ ravni. Osnovna merila so tista merila, ki jih lahko uporablja kateri koli javni naročnik ali naročnik v državah članicah. Oblikovana so tako, da so dodatni napori zaradi preverjanja ali povečanje stroškov pri uporabi čim manjši ([66]).

Pnevmatike

Javni naročniki in naročniki bodo lahko v skladu s členom 7 Direktive (EU) 2023/1791 kupili le pnevmatike, ki dosegajo najvišji razred energetske učinkovitosti glede na izkoristek goriva, kot je opredeljen v Uredbi (EU) 2020/740. V Prilogi IV, točka (d), k Direktivi (EU) 2023/1791 je navedeno, da ta zahteva javnim organom ne preprečuje, da bi kupili pnevmatike najvišjega razreda glede na oprijem na mokri podlagi ali zunanji kotalni hrup, kadar je to utemeljeno zaradi varnosti ali javnega zdravja.

Izdelki, ki jih uporabljajo ponudniki storitev

Javni naročniki in naročniki morajo v svojih razpisih za naročila storitev zahtevati, da ponudniki storitev uporabljajo samo izdelke, ki izpolnjujejo zahteve iz Priloge IV, točke (a), (b) in (d), k Direktivi (EU) 2023/1791, kadar ponudniki storitev za opravljanje zadevne storitve v celoti ali delno kupijo nove izdelke iz Priloge IV, točke (a), (b) in (d), k Direktivi (EU) 2023/1791. Npr. naročnik, ki kupuje storitve vzdrževanja vozil, ni dolžan zahtevati, da zadevni ponudniki storitev nadgradijo vse svoje pnevmatike v najvišji razred energetske učinkovitosti glede na izkoristek goriva, temveč le v primeru novih pnevmatik, če jih kupijo za opravljanje zadevne storitve.

([63]) Člen 15(3), točka (a), Direktive 2009/125/ES.
([64]) https://commission.europa.eu/energy-climate-change-environment/standards-tools-and-labels/products-labelling-rules-and-requirements/energy-label-and-ecodesign/energy-efficient-products_en/.
([65]) https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en/
([66]) https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/gpp-criteria-and-requirements_en/

Minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti stavb

Javni naročniki in naročniki pri nakupu ali sklepanju novih najemnih pogodb za stavbe ali dele stavb, ki imajo funkcijo stavbe, načeloma (glej izjeme v nadaljevanju) izberejo le stavbe, ki izpolnjujejo vsaj skoraj ničenergijsko raven. Pri določanju teh zahtev lahko države članice razlikujejo med novimi in obstoječimi stavbami ter med različnimi kategorijami stavb.

Da bi stavbe izpolnjevale skoraj ničenergijsko raven, morajo imeti zelo visoko energetsko učinkovitost, kot je določeno v skladu s Prilogo I k direktivi o energetski učinkovitosti stavb. Potrebna količina energije, ki je skoraj enaka nič ali je zelo majhna, se v znatnem obsegu pridobi iz obnovljivih virov energije. Države članice so pri prenosu direktive o energetski učinkovitosti stavb navedle ravni energetske učinkovitosti in minimalni delež obnovljivih virov energije, ki ustrezajo skoraj ničenergijskim stavbam na njihovem ozemlju.

V Prilogi IV k Direktivi (EU) 2023/1791 je navedeno, da je treba skladnost s členom 7 in Prilogo IV, točka (f), k Direktivi (EU) 2023/1791 preveriti z energetskimi izkaznicami iz direktive o energetski učinkovitosti stavb. Člen 19 direktive o energetski učinkovitosti stavb določa, da morajo energetske izkaznice vključevati energetsko učinkovitost stavbe in referenčne vrednosti, kot so minimalne zahteve glede energetske učinkovitosti, da bi lahko primerjali in ocenili energetsko učinkovitost.

Priloga IV, točka (f), k Direktivi (EU) 2023/1791 izjemoma dovoljuje tudi nakupe stavb, ki ne izpolnjujejo skoraj ničenergijske ravni, in sicer, kadar javni naročniki ali naročniki kupijo ali najamejo stavbo za izvedbo temeljite prenove ali rušenja. Izraz „temeljita prenova“ je treba razumeti v smislu člena 2, točka 20, direktive o energetski učinkovitosti stavb. Če je stavba blizu standarda „skoraj ničelne porabe energije“, bi lahko „temeljita prenova“ pomenila razmeroma malo dela.

Tehnična izvedljivost

Kot je navedeno zgoraj, se splošna obveznost iz člena 7(1) Direktive (EU) 2023/1791 ne uporablja, če tehnično ni izvedljiva. Pogoj glede izvedljivosti velja za vsa javna naročila, ne glede na to, pod katero direktivo o javnem naročanju spada javno naročilo. Javni naročniki ali naročniki morajo pred začetkom postopka za oddajo javnega naročila za vsak primer posebej oceniti in dokazati, da zahteva glede visoke energetske učinkovitosti v pogodbi ali koncesiji tehnično ni izvedljiva. Če tega ni mogoče dokazati, morajo javni naročniki ali naročniki kupiti razpoložljive energijsko učinkovite izdelke, storitve, stavbe in gradbena dela v skladu z zahtevami iz Priloge IV k Direktivi (EU) 2023/1791.

Obveznost je tehnično izvedljiva, kadar tehnične značilnosti sistema, na primer stavbe ali stavbne enote, omogočajo uporabo zahtev. Tehnična neizvedljiva pa je, kadar uporaba zahtev s tehničnega vidika ni mogoča, tj. če tehnične značilnosti sistema onemogočajo uporabo zahtev.

Nabava energijsko učinkovitih toplotnih črpalk bi lahko bila na primer neizvedljiva, če sistem za distribucijo toplote v stavbi ne bi bil primeren za delovanje pri temperaturah, ki so potrebne za učinkovito uporabo toplotne črpalke, zadevna stavba pa je že v lasti ali najemu.

Za dokazovanje tehnične neizvedljivosti je potrebna dobro dokumentirana ocena, ki vključuje utemeljitve, kot so tehnološke omejitve, omejitve na posamezni lokaciji ali tehnična nezdružljivost z obstoječo infrastrukturo ali sistemi. To oceno bi bilo treba izvesti v pripravljalni fazi za nakup in jo vključiti v dokumente organov ali subjektov, poleg tega je priporočljivo, da se zaradi preglednosti in enake obravnave ugotovitev ocene navede v obvestilih o naročilu. Dobro dokumentirana ocena, podprta na primer s primerjalno analizo, ki temelji na predhodnem preverjanju trga, je primerna za dokazovanje in dokumentiranje tehnične neizvedljivosti.

Če javni naročniki ugotovijo, da vse enote, ki spadajo v kategorijo učinkovitosti in jih je treba kupiti v skladu s členom 7 Direktive (EU) 2023/1791, niso tehnično izvedljive, da pa so druge, manj učinkovite enote tehnično izvedljive, bi lahko kupili te manj učinkovite enote.

6.2. **Podrobnosti o obveznostih**

6.2.1. *Uporaba načela „energetska učinkovitost na prvem mestu“*

Člen 7 Direktive (EU) 2023/1791 zdaj vsebuje tudi novo določbo, v skladu s katero morajo države članice zagotoviti, da javni naročniki in naročniki uporabljajo načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“ v skladu s členom 3 Direktive (EU) 2023/1791 pri sklepanju javnih naročil in koncesij z ocenjeno vrednostjo ([67]), ki je enaka ali večja kot mejne vrednosti iz člena 7(1) Direktive (EU) 2023/1791, ne glede na to, ali so za ta javna naročila in koncesije določene posebne zahteve v skladu s Prilogo IV k Direktivi (EU) 2023/1791. Člen 7 Direktive (EU) 2023/1791 se uporablja tudi za nakupe, ki spadajo na področje uporabe Direktive 2009/81/ES in katerih ocenjena vrednost presega mejne vrednosti iz klasičnih direktiv o javnih naročilih.

Ta zahteva se uporablja za vsa javna naročila in koncesije iz prejšnjega odstavka, saj v Direktivi (EU) 2023/1791 v zvezi s tem ni odstopanj ([68]).

Več podrobnosti o načelu „energetska učinkovitost na prvem mestu“ in njegovi uporabi je na voljo v Priporočilu Komisije (EU) 2021/1749 ([69]).

Uporaba načela „energetska učinkovitost na prvem mestu“ pomeni, da je treba temeljito analizirati razpoložljive alternative in možnosti za javno naročanje ter te možnosti oceniti z različnih vidikov, tudi z vidika energetske učinkovitosti. Preden se organ ali subjekt odloči za javno naročilo, je treba analizirati vse rešitve in alternative, **po potrebi** vključno z analizo stroškov in koristi z družbenega vidika, pri čemer se upoštevajo širše koristi energetske učinkovitosti. Kupec se lahko zanese na ustrezno analizo (za primerljive nakupe, ki ni zastarela itd.), ki jo je predhodno v podobnih okoliščinah opravil na primer regionalni ali nacionalni subjekt, odgovoren za politiko na tem področju, ali osrednji nabavni organ.

Načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“ je treba upoštevati kot osnovno načelo pri odločanju o načinu zasnove projekta in pozneje o izdelkih, gradbenih delih, storitvah in stavbah, ki bodo predmet javnega razpisa. V postopku javnega naročanja se lahko načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“ upošteva v merilih za oddajo naročila ali v tehnični specifikaciji. Dokumentacija o uporabi načela „energetska učinkovitost na prvem mestu“ se lahko pripravi na primer v dokumentaciji kupcev.

6.2.2. *Javna varnost, izredne razmere v javnem zdravju in pogodbe oboroženih sil/za naročilo vojaške opreme*

Člen 7(2) Direktive (EU) 2023/1791 ohranja izvzetje iz obveznosti iz člena 7(1) navedene direktive za pogodbe oboroženih sil ali za pogodbe za naročilo določene vojaške opreme. Ta naročila so izključena iz uporabe člena 7 Direktive (EU) 2023/1791, ne glede na to, pod katero od direktiv o javnih naročilih (vključno z Direktivo 2009/81/ES) ([70]) spada naročilo. S členom se uvaja tudi drugo izvzetje iz te obveznosti za primere, ko bi izpolnjevanje obveznosti ogrozilo javno varnost ali oviralo odziv na izredne razmere v javnem zdravju.

Javna varnost in izredne razmere v javnem zdravju

Javna varnost se običajno razume kot področje delovanja, na katerem država nosi glavno odgovornost za zaščito svojega ozemlja in državljanov. „Pojem ‚javne varnosti‘ v smislu člena 52 PDEU in kot ga razlaga Sodišče, zajema tako notranjo kot zunanjo varnost države članice ter vprašanja varnosti ljudi […]. Predpostavlja obstoj dejanske in dovolj resne grožnje, ki vpliva na enega od temeljnih interesov družbe, kot je ogrožanje delovanja institucij in temeljnih javnih služb ter preživetja prebivalstva, pa tudi tveganje resnih motenj v zunanjih odnosih ali v mirnem sobivanju narodov oziroma grožnjo vojaškim interesom.“ ([71])

([67]) V smislu člena 5 Direktive 2014/24/EU, člena 16 Direktive 2014/25/EU in člena 8 Direktive 2014/23/EU.

([68]) V členu 7(1) Direktive (EU) 2023/1791 je navedeno, da bi bilo treba načelo „energetska učinkovitost na prvem mestu“ uporabljati (brez omejitev) „pri oddaji javnih naročil z vrednostjo, ki je enaka ali višja kot mejne vrednosti iz prvega pododstavka […], tudi pri tistih javnih naročilih in koncesijah, za katere v Prilogi IV niso navedene posebne zahteve“.

([69]) Priporočilo Komisije (EU) 2021/1749 z dne 28. septembra 2021 o energijski učinkovitosti na prvem mestu: od načel do prakse – smernice in primeri za njihovo izvajanje pri sprejemanju odločitev v sektorju energije in širše (UL L 350, 4.10.2021, str. 9, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/1749/oj).

([70]) Upoštevati je treba, da se vrednosti iz člena 7(1) Direktive (EU) 2023/1791 nanašajo na klasične direktive o javnem naročanju in ne na vrednosti iz Direktive 2009/81/ES.

([71]) Uvodna izjava 19 Uredbe (EU) 2018/1807 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. novembra 2018 o okviru za prosti pretok neosebnih podatkov v Evropski uniji (UL L 303, 28.11.2018, str. 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1807/oj).

Čeprav v zakonodaji Unije ni formalne opredelitve „izrednih razmer v javnem zdravju“, jih je mogoče na splošno opredeliti kot pojav ali neposredno nevarnost bolezni ali zdravstvenega stanja, ki so posledica biološkega terorizma, epidemije (npr. gastrointestinalna bolezen, malarija, denga, zika) ali pandemije (npr. aviarna influenca, COVID-19) ali novega in zelo smrtnega povzročitelja okužbe ali biološkega toksina, ki predstavlja znatno tveganje znatnega števila smrtnih žrtev pri ljudeh ali trajne ali dolgotrajne invalidnosti.

Če se želi država članica sklicevati na izjemo „javna varnost“ ali „izredne razmere v javnem zdravju“, mora predložiti konkretne dokaze o vsebinski utemeljitvi odstopanja od ustreznih določb tega člena. Nacionalni ukrepi se ne smejo izključiti iz uporabe prava Unije zgolj zato, ker so namenjeni zaščiti javne varnosti ali nacionalni obrambi.

Pogodbe oboroženih sil in naročilo vojaške opreme

Člen 7 Direktive (EU) 2023/1791 se uporablja za pogodbe oboroženih sil le, kolikor to ni v nasprotju z naravo in glavnim ciljem dejavnosti oboroženih sil. Pri uporabi te izključitve je potrebna analiza pogodbe za vsak posamezen primer, da se ugotovi, ali obstaja navzkrižje med obveznostmi iz člena 7 Direktive (EU) 2023/1791 ter naravo in glavnim ciljem dejavnosti oboroženih sil. Ta izključitev velja za vse vrste naročil gradbenih del, blaga in storitev.

Pri opredelitvi pojma „oborožene sile“ je treba razlikovati med **oboroženimi** silami in **varnostnimi** silami (glej člen 28(5) Direktive 2009/81/ES Evropskega parlamenta in Sveta). Medtem ko „oborožene sile“ v osnovi pomenijo vojaške sile države članice, običajno vojsko, mornarico in zračne sile, se „varnostne sile“ nanašajo na paravojaške sile, policijo ali druge organe preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj (vključno s policijo ali drugimi organi kazenskega pregona na regionalni ali lokalni ravni) in obveščevalne agencije (glej tudi točko tega poglavja „Javna varnost in izredne razmere v javnem zdravju“ glede izjeme v zvezi z javno varnostjo). Izraz „pogodbe oboroženih sil“ se razume široko kot pogodba, sklenjena v korist oboroženih sil, in ne zajema le pogodb, ki jih sklenejo oborožene sile. Takšne pogodbe bi lahko sklenila tudi ministrstva za obrambo, vojaške agencije za naročila in vsi drugi ustrezni subjekti držav članic. Zato se lahko šteje, da so lahko vsa naročila, ki spadajo na področje uporabe člena 2, točka (c), Direktive 2009/81/ES, ter naročila gradbenih del in storitev za specifično vojaške namene (prva polovica člena 2, točka (d), Direktive 2009/81/ES) upravičena do izključitve, če ocena za vsak posamezen primer pokaže, da bi spoštovanje obveznosti iz člena 7 Direktive (EU) 2023/1791 ogrozilo glavno naravo ali cilj dejavnosti.

Pogodbe o naročilu vojaške opreme so izključene iz uporabe obveznosti iz člena 7 Direktive (EU) 2023/1791 ne glede na to, kdo je sklenil pogodbo, in ne glede na to, na področje uporabe katere direktive o javnem naročanju spadajo.

Vojaška oprema je opredeljena v členu 1, točka (6), Direktive 2009/81/ES.

6.2.3. *Pogodbeno zagotavljanje prihranka energije*

„Pogodbeno zagotavljanje prihranka energije“ je opredeljeno v členu 2, točka (33), Direktive (EU) 2023/1791.

Če se javni organi pri sklepanju pogodb o projektih na področju energetske učinkovitosti namesto za konvencionalno naročilo storitev ali gradbenih del odločijo za pogodbeno zagotavljanje prihranka energije, s tem pridobijo številne koristi. Pri konvencionalnem pristopu so potrebni zadostni finančni in notranji kadrovski viri za postopke sklepanja pogodb in spremljanja, nasprotno pa je pri pogodbah o zagotavljanju prihranka energije, ki vključujejo celovito strokovno znanje in zajamčeno učinkovitost, učinkovitost naložb zagotovljena.

Člen 7(3) Direktive (EU) 2023/1791 določa, da morajo javni naročniki in naročniki pri razpisih za storitve z znatnim energijskim vidikom oceniti izvedljivost sklepanja dolgoročnih pogodb ([72]), ki zagotavljajo dolgoročni prihranek energije. Ker člen 7(3) Direktive (EU) 2023/1791 ne določa, katere vrste naročil storitev je treba vključiti v to oceno, je treba oceno opraviti posamezno ali v okviru širše ocene za vsako javno naročilo takih pogodb, če imajo znaten energijski vidik.

([72]) Pogodbe o zagotavljanju prihranka energije so pogodbeni dogovori med koristnikom in ponudnikom ukrepa za izboljšanje energetske učinkovitosti, ki se preverjajo in spremljajo v celotnem obdobju trajanja pogodbe in v okviru katerih se naložbe (delo, blago ali storitev) v ta ukrep plačujejo sorazmerno s stopnjo izboljšanja energetske učinkovitosti, dogovorjeno s pogodbo, ali drugim dogovorjenim merilom za energetsko učinkovitost, kot so finančni prihranki (glej tudi člen 2, točka (11), Direktive (EU) 2023/1791).

Pogodbe o storitvah z znatnim energijskim vidikom so na primer pogodbe o zagotavljanju storitev ogrevanja ali prevoza, pogodbe o storitvah za vzdrževanje stavb ali javne razsvetljave ali pogodbe o storitvah upravljanja objektov, ki porabljajo energijo.

Uporaba specializiranih energetskih storitev preko pogodbenega zagotavljanja prihranka energije lahko (i) javnemu sektorju omogoči, da doseže večje prihranke energije, (ii) prepreči tehnološko vezanost in (iii) zmanjša stroške v primerjavi z notranjimi rešitvami ([73]), ([74]).

6.2.4. *Širši vidiki trajnostnosti, socialni in okoljski vidiki ter vidiki krožnega gospodarstva ter merila Unije za zelena javna naročila in razpoložljiva enakovredna nacionalna merila*

Člen 7(5) Direktive (EU) 2023/1791 določa, prvič, da lahko države članice zahtevajo, da javni naročniki in naročniki pri sklepanju pogodb iz člena 7(1) navedene direktive v praksah javnega naročanja, če je ustrezno, upoštevajo širše vidike trajnostnosti, socialne in okoljske vidike ter vidike krožnega gospodarstva ([75]).

6.2.5. *Informacije o vplivu pogodb na energetsko učinkovitost in informacije o potencialu globalnega segrevanja v življenjskem ciklu nove stavbe*

V skladu z načeli preglednosti morajo javni kupci javno objaviti informacije o vplivu pogodb z vrednostjo, ki je enaka ali višja kot mejne vrednosti iz člena 7(1) Direktive (EU) 2023/1791, na energetsko učinkovitost.

V skladu s členom 7(5), drugi pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791 morajo biti informacije na voljo preko obvestil o javnem naročanju, objavljenih na portalu TED, preko namenskih polj na podlagi Izvedbene uredbe (EU) 2019/1780 ([76]). Te informacije je treba navesti v ustreznih obvestilih, ki jih je treba objaviti v skladu z direktivami o javnem naročanju in Izvedbeno uredbo (EU) 2019/1780 o objavi obvestil v TED, ki je spletna različica „Dopolnila k Uradnemu listu“ EU ([77]). Za potrebne spremembe portala TED za to obvestilo bo poskrbela Komisija.

Poleg tega lahko javni naročniki zahtevajo, da ponudniki razkrijejo informacije o potencialu globalnega segrevanja v življenjskem ciklu nove stavbe in stavbe v prenovi ter o nizkoogljičnih materialih in krožnosti materialov, ki so bili uporabljeni za te stavbe. Če se za to odločijo, se ta zahteva lahko določi v razpisni dokumentaciji in pogodbi, sklenjeni z izbranim ponudnikom. Poskrbeti je treba, da bo neizpolnjevanje te zahteve (zagotavljanje zgoraj navedenih informacij) imelo za posledico zavrnitev ponudbe v zadevnem postopku javnega naročanja ali pogodbene posledice, če se prijavljene vrednosti pri izvajanju pogodbe ne ohranijo. V skladu s členom 7(5) je objava teh informacij zlasti pomembna za nove stavbe s tlorisno površino ([78]), ki je večja od 2 000 kvadratnih metrov.

([73]) Moles-Grueso/Bertoldi/Boza-Kiss EUR 30614 EN.

([74]) Javni naročniki in naročniki se lahko za dodatne informacije o oceni izvedljivosti pogodbenega zagotavljanja prihranka energije sklicujejo na primer na Moles-Grueso/Bertoldi/Boza-Kiss, *Energy Performance Contract in the Public Sector of the EU – 2020* (Pogodbeno zagotavljanja prihranka energije v EU – 2020) (2021) in Boza-Kiss/Zangheri/Bertoldi/Economidou, *Practices and opportunities for Energy Performance Contracting in the public sector in EU Member States* (Prakse in priložnosti za pogodbeno zagotavljanje prihranka energije v javnem sektorju v državah članicah EU) (2017).

([75]) Smernice o tem, kako vključiti širše vidike v javno naročanje, so na voljo tukaj:
Zelena javna naročila: https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement_en;
Platforma skupnosti javnih kupcev: https://public-buyers-community.ec.europa.eu/about;
Obvestilo Komisije „Kupujte družbeno odgovorno: priročnik za upoštevanje družbenih vidikov pri javnem naročanju (2. izdaja)“, C(2021) 3573 final, https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/47c69b3a-cfcf-11eb-ac72-01aa75ed71a1/language-sl.
Making Socially Responsible Public Procurement Work: 71 Good Practice Cases (Zagotavljanje družbeno odgovornega javnega naročanja: 71 primerov dobre prakse), maj 2020;
Orodja za javne kupce: https://commission.europa.eu/funding-tenders/tools-public-buyers/social-procurement_sl;
Evropska komisija/ICLEI, *Buying green! A handbook on green public procurement* (Kupujte zeleno: priročnik o zelenih javnih naročilih) (2016).

([76]) Izvedbena uredba Komisije (EU) 2019/1780 z dne 23. septembra 2019 o standardnih obrazcih za objavo obvestil na področju javnega naročanja in razveljavitvi Izvedbene uredbe (EU) 2015/1986 („e-obrazci“) (UL L 272, 25.10.2019, str. 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2019/1780/oj) bo prilagojena tako, da bo zagotovila polja, potrebna za preglednost vpliva na energetsko učinkovitost v skladu s členom 7(5), drugi pododstavek, ki določa, da se za zagotovitev preglednosti pri uporabi zahtev glede energetske učinkovitosti omogoči dostop javnosti do informacij o vplivu naročil na energetsko učinkovitost, in sicer z objavo teh informacij v ustreznih obvestilih na portalu TED (Tenders Electronic Daily).

([77]) https://ted.europa.eu/en/

([78]) Za oceno te površine bi lahko države članice uporabile vrsto površine, ki jo uporabljajo kot referenco v energetski izkaznici (načeloma bo to bruto tlorisna površina).

6.2.6. *Podpora javnim naročnikom in naročnikom*

V skladu s členom 7(5), tretjim pododstavek, Direktive (EU) 2023/1791 morajo države članice podpirati javne naročnike in naročnike pri uvajanju zahtev glede energetske učinkovitosti.

Ocena stroškov v življenjskem ciklu

Dobro znan ukrep za podporo javnim naročnikom in naročnikom je, da se jim zagotovijo metodologije za ocenjevanje stroškov v življenjskem ciklu ([79]). Direktivi 2014/24/EU in 2014/25/EU izrecno določata možnost uporabe stroškov v življenjskem ciklu pri javnem naročanju. Metoda izračuna in podatki, ki jih je treba predložiti v ponudbah, se določijo v razpisni dokumentaciji.

Pri uporabi izračuna stroškov v življenjskem ciklu se ne upošteva le nakupna cena blaga ali storitve ali stavbe ali gradnje, saj nakupna cena običajno ne odraža celotnega finančnega vpliva nakupa na proračun kupca. Običajna ocena stroškov v življenjskem ciklu zato temelji na:

— nabavnih stroških in vseh z njimi povezanih stroških, kot so dostava (prevoz), vgradnja in začetek obratovanja,

— obratovalnih stroških, vključno s stroški komunalnih storitev, kot so energija, voda in drug potrošni material, davki, stroški zavarovanja, stroški usposabljanja ter stroški popravil in vzdrževanja,

— stroških ob koncu življenjske dobe, kot so stroški odstranitve, recikliranja ali prenove in razgradnje,

— odbiti preostali vrednosti, ki je prihodek od prodaje sredstva po koncu njegove uporabe,

— časovnih okvirih življenjske dobe in garancijske dobe sredstva ([80]).

V zvezi s tem je bil razvit nabor sektorskih orodij za izračun stroškov v življenjskem ciklu, da bi se z njimi poenostavila uporaba stroškov v življenjskem ciklu med javnimi naročniki (npr. za prodajne avtomate, notranjo in zunanjo razsvetljavo ter računalnike in monitorje). ([81]) Poleg tega so bila v okviru mreže Lokalnih oblasti za trajnostni razvoj (ICLEI) razvita druga orodja za stroške v življenjskem ciklu ([82]).

Strokovni centri za podporo

Člen 7(5) Direktive (EU) 2023/1791 vsebuje tudi zahtevo, da morajo države članice javne naročnike in naročnike podpirati pri uvajanju zahtev glede energetske učinkovitosti in za ta namen vzpostaviti strokovne centre za podporo.

Prednost strokovnih centrov za podporo je, da lahko centralizirajo dejavnosti in orodja javnega naročanja, kot so (i) organizacija in izvajanje tematskih usposabljanj in delavnic na vseh regionalnih/lokalnih območjih (samostojna ali vključena v bolj splošno usposabljanje na področju javnega naročanja) ter (ii) priprava priročnikov. KEINO je na primer mrežni strokovni center za trajnostno in inovativno javno naročanje na Finskem. KEINO razvija strokovno znanje in izkušnje javnih naročnikov ter ponuja svetovalne storitve v zvezi s trajnostnim in inovativnim javnim naročanjem.

Za dodatne smernice se lahko javni naročniki in naročniki obrnejo tudi na evropsko službo za pomoč pri zelenih javnih naročilih ([83]).

Sodelovanje med javnimi naročniki, vključno s čezmejnim sodelovanjem

Številne težave, ki se pojavljajo pri izvajanju zahtev glede energetske učinkovitosti pri javnem naročanju, so skupne številnim javnim naročnikom in naročnikom, zato lahko vključevanje v dejavnosti mreženja in sodelovanje z drugimi prinese velike koristi. Države članice zato spodbujajo tako sodelovanje (kot je določeno v členu 7(5) Direktive (EU) 2023/1791).

([79]) https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/life-cycle-costing_en/
([80]) Perera/Morton/Perfrement, *Life Cycle Costing in Sustainable Public Procurement: A Question of Value* (Stroški življenjskega cikla pri trajnostnem javnem naročanju: vprašanje vrednosti) (2009) 1 in Estevan/Schaefer/Adell, *Life Cycle Costing State of the art report* (Stroški življenjskega cikla: poročilo o stanju tehnike) (2018).
([81]) https://green-business.ec.europa.eu/green-public-procurement/life-cycle-costing_en/
([82]) Npr. za javno naročanje vozil je bilo oblikovano orodje Clean Fleets LCC (orodje za stroške v življenjskem ciklu za čista vozila): https://iclei-europe.org/publications-tools/?c=search&uid=0IKEKnVb/.
([83]) http://ec.europa.eu/environment/gpp/helpdesk.htm/

Na nacionalni ali regionalni ravni so že bile vzpostavljene različne mreže, ki se osredotočajo na trajnostno javno naročanje. Sodelovanje v takih mrežah ali v drugih pobudah in projektih, ki se izvajajo po vsej Evropi, lahko znatno prispeva k zagotavljanju stalne politične zavezanosti in prepoznavnosti „zelenih“ javnih naročil. Pomaga lahko tudi pri pridobivanju ustreznih virov financiranja ([84]).

Združeno javno naročanje

Združeno javno naročanje pomeni združevanje dejavnosti javnega naročanja skupine javnih naročnikov ali naročnikov, da se dosežejo prihranki z nakupi velikih količin, nižjimi upravnimi stroški, tehničnim znanjem in tržnim znanjem ([85]). To je lahko še zlasti dragoceno pri uvajanju zahtev glede energetske učinkovitosti, saj se lahko izmenjujeta strokovno znanje o energetski učinkovitosti in znanje o trgu energetsko učinkovitih izdelkov, gradbenih del in storitev. V manjši meri se lahko nanaša na stavbe, ki jih pravila o javnem naročanju običajno ne zadevajo, zaradi česar običajno tudi niso zajete v združevanje javnih naročil. Združena javna naročila lahko na primer izvajajo osrednji nabavni organi, ki javnim naročnikom in naročnikom zagotavljajo osrednje nabavne storitve.

6.2.7. *Opredelitev določb in praks za izboljšanje energetske učinkovitosti in odprava ustreznih ovir*

V členu 7(7) in (8) Direktive (EU) 2023/1791 se v bistvu obravnava isto vprašanje, in sicer ovire, ki javne naročnike odvračajo od naložb v energetsko učinkovitost in uporabe dolgoročnega pogodbenega zagotavljanja prihranka energije. Take ovire so pogosto zakonske ali regulativne določbe ali upravne prakse z nasprotujočimi si pristopi. Člen 7(7) Direktive (EU) 2023/1791 določa opredelitev pravnih in regulativnih določb ter upravnih praks v zvezi z javnimi naročili ter letnim oblikovanjem proračuna in računovodenjem za zmanjšanje učinka teh ovir za javne naročnike in naročnike, člen 7(8) Direktive (EU) 2023/1791 pa določa odpravo regulativnih in neregulativnih ovir.

Poleg tega morajo države članice v skladu s členom 7(8) Direktive (EU) 2023/1791 Komisiji v svojih poročilih o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti poročati o ukrepih, sprejetih za odpravo ovir za uvajanje izboljšav na področju energetske učinkovitosti pri javnem naročanju.

V nasprotju s členom 7(1) Direktive (EU) 2023/1791, ki se uporablja samo za javna naročila in koncesije z vrednostjo, ki je enaka mejnim vrednostim iz direktiv o javnem naročanju ali višja od njih, se člen 7(7) in (8) Direktive (EU) 2023/1791 uporablja za vse postopke javnega naročanja.

Primeri za regulativne ([86]) in neregulativne ([87]) ovire iz člena 7(8) Direktive (EU) 2023/1791 vključujejo: ([88])

— pomanjkanje proračunskih sredstev,

— pravne in institucionalne ovire,

— časovne omejitve,

— nezanimanje med ciljnimi javnimi naročniki,

([84]) V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Komisija nedavno vzpostavila platformo skupnosti javnih kupcev, inovativno platformo, ki naj bi olajšala sodelovanje in izmenjavo znanja med javnimi naročniki in naročniki po vsej Evropi. Ta platforma je digitalni prostor, v katerem si lahko deležniki na področju javnega naročanja izmenjujejo dobre prakse in izkušnje ter razpravljajo o izzivih (*https://public-buyers-community.ec.europa.eu/*). Na Danskem olajšuje izmenjavo strokovnega znanja, enako velja tudi za francosko regionalno mrežo za severozahod Francije (www.reseaugrandouest.fr). Na evropski ravni poteka kampanja Procura+ za čezmejno izmenjavo izkušenj v zvezi z zelenimi javnimi naročili in podporo posameznikom, ki sodelujejo pri lokalnem izvajanju (www.procuraplus.org). Informacije so na voljo tudi v publikaciji Evropske komisije/ICLEI, *Buying green! A handbook on green public procurement* (Kupujte zeleno: priročnik o zelenih javnih naročilih) (2016).

([85]) Glej npr. Evropska komisija/ICLEI, *Buying green! A handbook on green public procurement* (Kupujte zeleno: priročnik o zelenih javnih naročilih) (2016), str. 31, in Risvig Hamer v Steinicke/Vesterdorf, *EU Public Procurement Law* (Zakonodaja EU o javnem naročanju) (2018), str. 444.

([86]) Tj. ovire, ki izhajajo iz pravnih predpisov.

([87]) Tj. ovire, ki ne izhajajo iz pravnih predpisov.

([88]) Luyckx/Pál-Hegedüs Ortega, *Public procurement of energy-efficient works, supplies and services - Support provided to projects under the Intelligent Energy Europe II programme and Horizon 2020 Energy Efficiency* (2020) (Javno naročanje energijsko učinkovitih gradbenih del, blaga in storitev – podpora projektom v okviru programa Inteligentna energija – Evropa II in programa Obzorje 2020 za energetsko učinkovitost) (2020).

— pomanjkanje dostopa do dobaviteljev.

Na podlagi tega bi lahko države članice v zvezi s tem sprejele naslednje ukrepe:

— sprejemanje smernic (za razpisne postopke), vzorčnih pogodb in razlagalnih sporočil ali poenostavitev upravnih postopkov,

— oblikovanje posodobljenih primerov predstavitve pogodbenega zagotavljanja prihranka energije (ki bi bili na primer prilagojeni novim možnostim za sklepanje pogodb o javnih naročilih),

— nadaljnja prizadevanja za zagotavljanje kakovosti (v smislu kakovosti storitev ter merjenja in preverjanja, da postanejo pravilo pri posegih javnega sektorja s strogim predpisovanjem v pogodbah), ko se ocenjujejo stroški pri uporabi pogodbenega zagotavljanja prihranka energije,

— odprava odvračilnih dejavnikov, kot so neobstoj politik in ciljev varčevanja z energijo, razširjenost ločenih spodbud in omejeno izvajanje zgledne vloge javnih stavb ([89]),

— oblikovanje spodbud, kot so tekmovanja med javnimi naročniki in naročniki, pri čemer javni naročnik/naročnik, ki je naročil energetsko najučinkovitejše izdelke, storitve, gradbena dela ali stavbe, prejme nagrade ali druge koristi, ki izhajajo iz zmage na tekmovanju ([90]).

V zvezi s tem je treba opozoriti, da bodo v podprogramu „Prehod na čisto energijo“ v okviru programa LIFE Unije, vzpostavljenega z Uredbo (EU) 2021/783 Evropskega parlamenta in Sveta ([91]), zagotovljena finančna sredstva za podporo razvoja dobre prakse Unije pri izvajanju politike energetske učinkovitosti za odpravo vedenjskih, tržnih in regulativnih ovir za energetsko učinkovitost. To bi lahko državam članicam pomagalo pri odpravljanju zgoraj navedenih ovir.

7. **Zahteve glede poročanja**

7.1. **Posodobitev celovitih nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov**

Države članice morajo v skladu s členom 14(2) Uredbe (EU) 2018/1999 do 30. junija 2024 predložiti posodobitve svojih zadnjih priglašenih celovitih **nacionalnih energetskih in podnebnih načrtov** (NEPN). Člen 14(1) Uredbe (EU) 2018/1999 določa, da morajo države članice predložiti osnutek posodobljenega NEPN vedno eno leto pred rokom za predložitev iz člena 14(2) Uredbe (EU) 2018/1999.

Poleg Uredbe (EU) 2018/1999 je treba pri posodobitvi NEPN upoštevati tudi prvi stavek člena 5(5) Direktive (EU) 2023/1791. V njem je opredeljena zahteva, da morajo države članice Komisiji vsako leto poročati o zmanjšanju porabe, ki ga vsako leto dosežejo vsi javni organi, razčlenjenem po sektorjih. Ta razčlenitev se lahko izvede v skladu s podatkovnimi polji, vključenimi v preglednici 2.

Predstavitev v posodobljenem načrtu vključuje zmanjšanje porabe energije, ki naj bi ga dosegli vsi javni organi po sektorjih. Cilj zmanjšanja porabe končne energije se izračuna v skladu s pravili iz točke 4.1.2, sektorska razčlenitev pa bi morala vključevati vsaj naslednje elemente:

razčlenitev po treh obveznih skupinah, določenih v skladu s členom 5(3) Direktive (EU) 2023/1791: javni organi v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000, vendar več kot 5 000 prebivalci, javni organi v lokalnih upravnih enotah z manj kot 5 000 prebivalci, vsi drugi javni organi;

razčlenitev po sektorjih javnih storitev, kot je določeno v preglednici 2;

razčlenitev po javnem prevozu in oboroženih silah, samo če namerava država članica upoštevati zmanjšanje porabe končne energije, doseženo v enem ali obeh od teh sektorjev, glede na cilj zmanjšanja porabe končne energije;

([89]) Moles-Grueso/Bertoldi/Boza-KissEUR 30614 EN.
([90]) Kot primer bi lahko uporabili nagrade Procura+ (https://procuraplus.org/awards/).
([91]) Uredba (EU) 2021/783 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2021 o vzpostavitvi Programa za okolje in podnebne ukrepe (LIFE) ter razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1293/2013 (UL L 172, 17.5.2021, str. 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/783/oj).

Posodobljeni celoviti nacionalni energetski in podnebni načrti morajo vključevati opis že izvedenih ali načrtovanih ukrepov za doseganje ciljev zmanjšanja porabe končne energije iz člena 5 Direktive (EU) 2023/1791 in cilja prenove iz člena 6 navedene direktive. Poleg tega bi bilo treba vključiti izvedene ali načrtovane ukrepe politike, ki zagotavljajo skladnost z obveznostmi iz člena 7 Direktive (EU) 2023/1791.

Predstavitev politik in ukrepov za energetsko učinkovitost iz Priloge I, točka 3.2, k Uredbi (EU) 2018/1999 je zato treba razširiti, da bo vključevala oddelek o ukrepih, namenjenih javnemu sektorju. Priporoča se, da ta oddelek poleg ukrepov politike, ki so izrecno vključeni v člen 5(6), (7), (8) in (9) Direktive (EU) 2023/1791, vključuje tudi opis, kako je zagotovljena porazdelitev prizadevanj, na primer med osrednjimi, regionalnimi in lokalnimi organi, kadar država članica izvaja obveznosti iz členov 5 in 6 Direktive (EU) 2023/1791.

7.2. **Poročanje o napredku**

Države članice morajo v skladu s členom 17 Uredbe (EU) 2018/1999 predložiti celovita nacionalna energetska in podnebna **poročila o napredku**, ki zajemajo vseh pet razsežnosti energetske unije, med katere spada tudi energetska učinkovitost.

V členu 21 Uredbe (EU) 2018/1999 so navedene informacije, ki jih je treba sporočiti o energetski učinkovitosti in zajemajo poročanje v zvezi z obveznostmi iz členov 5, 6 in 7 Direktive (EU) 2023/1791. Države članice morajo vključiti informacije o nacionalnih začrtanih potekih, splošnih in posameznih ciljih, izvajanju nekaterih politik in ukrepov ter informacije, podrobneje opisane v Prilogi IX, del 2, k Uredbi (EU) 2018/1999.

Poleg Uredbe (EU) 2018/1999 je treba pri nacionalnih energetskih in podnebnih poročilih o napredku upoštevati tudi člen 5(5), drugi stavek, in člen 7(8) Direktive (EU) 2023/1791. Člen 5(5), drugi stavek, Direktive (EU) 2023/1791 določa, da morajo države članice Komisiji poročati o zmanjšanju porabe, ki ga vsako leto dosežejo vsi javni organi, razčlenjenem po sektorjih. V skladu s členom 7(8) Direktive (EU) 2023/1791 morajo države članice Komisiji v svojih poročilih o napredku v zvezi z nacionalnimi energetskimi in podnebnimi načrti poročati o ukrepih za odpravo ovir za uvajanje izboljšav energetske učinkovitosti pri javnem naročanju.

Da bi lahko Komisija izpolnila svojo obveznost iz člena 29 Uredbe (EU) 2018/1999 glede ocene napredka v primeru revizije izhodiščne vrednosti ali podnebnih prilagoditev ali prilagoditev ravni storitev, se priporoča, da informacije o doseganju ciljev zmanjšanja porabe končne energije za vsako leto po potrebi vključujejo vsaj naslednje elemente:

— revizijo opredelitve izhodiščne vrednosti in z njo povezanega izračuna ciljev v primerjavi z najnovejšim poročilom o napredku, vključno s preverljivo utemeljitvijo, zakaj je bilo treba izhodiščno vrednost revidirati;

— vpliv podnebnih prilagoditev po storitvenih sektorjih in podnebnih pasovih na sporočeno porabo končne energije;

— vpliv prilagoditev ravni storitev na sporočeno porabo končne energije.

Če namerava država članica upoštevati zmanjšanje porabe energije na področju javnega prevoza ali oboroženih sil, bi morale informacije vključevati zmanjšanje porabe končne energije na področju javnega prevoza ali oboroženih sil.

Prva nacionalna energetska in podnebna poročila o napredku je bilo treba predložiti 15. marca 2023, nato pa morajo države članice dvakrat letno poročati o napredku, razen v zvezi z zahtevo iz člena 5(5) Direktive (EU) 2023/1791, v skladu s katero morajo države članice vsako leto poročati o doseženem zmanjšanju porabe vseh javnih organov.

Dodatek A

Izračun ciljev in preverjanje doseganja ciljev

Izračun cilja: formule za izračun največje porabe končne energije v javnem sektorju v državi članici v skladu z obveznostmi iz člena 5(1), (2) in (3) Direktive (EU) 2023/1791

2025, 2026

$$FEC_{max,2025} = FEC_{G1,2025}$$

$$FEC_{G1,2025} = FEC_{G1,BL} \times R_{G1,BL_{2025}}$$

$FEC_{G1,BL}$

Poraba končne energije, izhodiščna vrednost skupine 1

$$R_{G1,BL_{2025}} = \left(1 - \left(\frac{82}{365}\right) \times 0,019\right) = 0,996$$

82 je število dni od roka za prenos, tj. do (vključno) 11. oktobra 2025, do konca leta 2025.

$$FEC_{max,2026} = FEC_{G1,2025} - (1 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL})$$

2027, 2028, 2029

$$FEC_{max,2027} = FEC_{G1,2025} - (2 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (1 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right)$$

$$FEC_{max,2028} = FEC_{G1,2025} - (3 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (2 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right)$$

$$FEC_{max,2029} = FEC_{G1,2025} - (4 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (3 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right)$$

2030, 2031

$$FEC_{max,2030} = FEC_{G1,2025} - (5 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (4 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right) + \left(FEC_{G3,BL} - (1 \times 0,019 \times FEC_{G3,BL})\right)$$

$$FEC_{max,2031} = FEC_{G1,2025} - (6 \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}) + \left(FEC_{G2,BL} - (5 \times 0,019 \times FEC_{G2,BL})\right) + \left(FEC_{G3,BL} - (2 \times 0,019 \times FEC_{G3,BL})\right)$$

Za naslednja leta (od leta 2032)

$$FEC_{max,20n} = FEC_{G1,2025} - \left((n-25) \times 0,019 \times FEC_{G1,BL}\right) + \left(FEC_{G2,BL} - \left((n-26) \times 0,019 \times FEC_{G2,BL}\right)\right) + \left(FEC_{G3,BL} - \left((n-29) \times 0,019 \times FEC_{G3,BL}\right)\right)$$

pri čemer je: $n \in N : n \geq 32$.

Kratica	Razlaga
$FEC_{G1,2025} = FEC_{G1,BL} \times R_{G1,BL_{2025}}$	Največja poraba končne energije skupine 1 v letu 2025 (sorazmerno). (Skupina 1 ustreza vsem javnim organom, razen tistim, ki so vključeni v skupini 2 in 3; glej spodaj.)

Kratica	Razlaga
$R_{G1,BL_{2025}}$	$\left(1-\left(\frac{82}{365}\right)\times 0,019\right)996$ Multiplikator zmanjšanja za leto 2025. $FEC_{G1,BL}$ se ne zmanjša za 1,9 % v letu 2025, temveč sorazmerno, kar ustreza preostalim 82 dnem leta 2025 od dneva prenosa.
$FEC_{G1,BL}$	Poraba končne energije, izhodiščna vrednost skupine 1; skupina 1 ustreza vsem javnim organom, razen tistim, ki so vključeni v skupini 2 in 3.
$FEC_{G2,BL}$	Poraba končne energije, izhodiščna vrednost skupine 2; skupina 2 ustreza vsem javnim organom v lokalnih upravnih enotah z manj kot 50 000 prebivalci, vendar več kot 5 000 prebivalci.
$FEC_{G3,BL}$	Poraba končne energije, izhodiščna vrednost skupine 3; skupina 3 ustreza vsem javnim organom v lokalnih upravnih enotah z manj kot 5 000 prebivalci
n	Leto z dvema številkama, na primer 30 za leto 2030

Preverjanje doseganja cilja: formule za primerjavo ciljne in dejanske porabe končne energije (leta 2025 do 2031)

$$FEC_{real,G1,adj,2025} - RED_{T_OR_D,adj,2025} \times R_{T_OR_D_{2025}} \leq FECmax,2025$$

$$FEC_{real,G1,adj,2026} - RED_{T_OR_D,adj,2026} \leq FECmax,2026$$

$$FEC_{real,G1\&2adj,2027} - RED_{T_OR_D,adj,2027} \leq FECmax,2027$$

$$FEC_{real,G1\&2adj,2028} - RED_{T_OR_D,adj,2028} \leq FECmax,2028$$

$$FEC_{real,G1\&2adj,2029} - RED_{T_OR_D,adj,2029} \leq FECmax,2029$$

$$FEC_{real,G1\&2\&3,adj,2030} - RED_{T_OR_D,adj,2030} \leq FECmax,2030$$

$$FEC_{real,G1\&2\&3,adj,2031} - RED_{T_OR_D,adj,2031} \leq FECmax,2031$$

Kratica	Razlaga
$FEC_{real,G,adj,20n}$	Poraba končne energije javnih organov (razen prevoza in obrambe); prilagojeno (če je ustrezno); pri čemer G ustreza S1, S1+S2 ali S1+S2+S3, odvisno od leta, ki se uporablja. s.t. ($n \in N : n \geq 21$) – za vsako naravno število med 21 in 99
$RED_{T_OR_D,adj,20n}$	Zmanjšanje porabe končne energije v obrambnem sektorju ali prometnem sektorju („ALI“ pomeni zmanjšanje v obrambnem sektorju ali zmanjšanje v prometnem sektorju ali zmanjšanje v obeh sektorjih) v letu 20n; prilagojeno (če je ustrezno); v primerjavi s porabo končne energije v obrambnem ali prometnem sektorju v izhodiščnem letu (2021) s.t. ($n \in N : n \geq 25$)

Kratica	Razlaga
	$\text{maks.}\begin{cases} 0 & if FEC_{T\&D,20n} \geq FEC_{T\&D,2021} \\ (FEC_{T\&D,2021} - FEC_{T\&D,20n}) & if FEC_{T\&D,2021} > FEC_{T\&D,20n} \end{cases}$ $\begin{cases} 0 & if FEC_{D,20n} \geq FEC_{D,2021} \\ (FEC_{D,2021} - FEC_{D,20n}) & if FEC_{D,2021} > FEC_{D,20n} \end{cases}$ $\begin{cases} 0 & if FEC_{T,20n} \geq FEC_{T,2021} \\ (FEC_{T,2021} - FEC_{T,20n}) & if FEC_{T,2021} > FEC_{T,20n} \end{cases}$
	Poraba končne energije, prometni sektor s.t. ($n \in N : n \geq 21$) — za vsako naravno število med 21 in 99
$FEC_{D,20n}$	Poraba končne energije, obrambni sektor s.t. ($n \in N : n \geq 21$) — za vsako naravno število med 21 in 99
$FEC_{T\&D,20n}$	Poraba končne energije, prometni in obrambni sektor s.t. ($n \in N : \geq n \geq 21$) — za vsako naravno število med 21 in 99
$R_{T_OR_D_{2025}}$	$\left(\frac{82}{365}\right)$ Multiplikator zmanjšanja prihrankov na področju prometa in obrambe v letu 2025. Doseženi prihranki porabe končne energije v obrambnem in prometnem sektorju se štejejo sorazmerno za leto 2025. Ustreza preostalim 82 dnem v letu 2025 od dneva prenosa.

Dodatek B

Podnebne prilagoditve, spremembe ravni javnih storitev in ukinitev ali dodajanje javnih organov

Podnebne prilagoditve

Osnovna načela za podnebne prilagoditve porabe končne energije v skladu s členom 5(4) Direktive (EU) 2023/1791 so:

— glede na podnebne razlike se prilagodi le delež porabe energije, ki je odvisen od podnebja. Običajno se to nanaša le na porabo končne energije, ki se uporablja za ogrevanje in hlajenje v stavbah;

— država članica se lahko odloči, da bo svoje ozemlje štela za del enega ali več podnebnih pasov;

— podnebna prilagoditev se izračuna za skupno porabo končne energije države članice v vsakem sektorju javnih storitev za vsak opredeljeni podnebni pas ([1]);

— podnebne razlike je treba zajeti z najsodobnejšimi parametri: najpogostejša uporabljena parametra sta število stopinjskih dni ogrevanja za porabo energije za ogrevanje in število stopinjskih dni hlajenja za hlajenje;

— država članica lahko opredeli podnebne pasove, kot je ustrezno za državo in pod pogojem, da so za opredeljene podnebne pasove na voljo zahtevani podnebni parametri (število stopinjskih dni ogrevanja in število stopinjskih dni hlajenja) ([2]). Vsi podatki o porabi končne energije za ogrevanje in hlajenje morajo biti dodeljeni določenemu podnebnemu pasu;

— da bi se izognili izračunu manjših podnebnih razlik, ki imajo običajno zelo majhen vpliv na porabo energije, bi bilo treba za podnebne parametre (običajno število stopinjskih dni ogrevanja ali število stopinjskih dni hlajenja) v primerjavi z izhodiščnim letom uporabiti prag *de minimis* plus/minus 5 %. To pomeni, da se podnebna prilagoditev izvede le, če je podnebni parameter za 5 % višji ali nižji kot v izhodiščnem letu ([3]);

— delež, odvisen od podnebja, tj. porabo končne energije za ogrevanje in hlajenje, bi bilo treba razlikovati glede na vrsto javne storitve, povprečno tehnično konfiguracijo in podnebne razmere. Poleg tega bi bilo treba pri opredelitvi porabe končne energije upoštevati samo tiste nosilce energije, ki se pogosto uporabljajo za ogrevanje ali hlajenje. Za ogrevanje so to običajno: daljinsko ogrevanje, zemeljski plin, kurilno olje, peleti, lesni sekanci, trdna biomasna goriva, trdna fosilna goriva in električna energija (samo delež, ki se uporablja za ogrevanje). Za hlajenje sta to običajno: električna energija (samo delež, ki se uporablja za hlajenje) in daljinsko hlajenje;

— če se država članica odloči za podnebno prilagoditev za ogrevanje, je treba uporabiti tudi podnebno prilagoditev za hlajenje, če so doseženi zgoraj navedeni pragovi *de minimis*;

— natančna ocena deleža porabe končne energije, ki je odvisen od podnebja, bi morala temeljiti na empiričnih dokazih in/ali z njim povezanih raziskavah. Če država članica ne more zagotoviti smiselnih ocen za delež porabe končne energije, ki je odvisen od podnebja, za javne storitve na podlagi empiričnih dokazov, se privzete vrednosti, določene v preglednici 5 in preglednici 6, štejejo za ustrezne povprečne vrednosti.

([1]) Ker se obveznost nanaša na države članice kot celoto, ni smiselno izvajati izračunov podnebnih prilagoditev na nižjih ravneh razčlenitve, npr. za vsak posamezen javni organ. Izračun podnebnih prilagoditev na najvišji možni ravni razčlenitve, tako da se razlikuje le po podnebnih pasovih in javnih storitvah, je zadosten in manj nagnjen k napakam.

([2]) Število stopinjskih dni ogrevanja in število stopinjskih dni hlajenja v EGP je Skupno raziskovalno središče objavilo na spletišču: https://agri4cast.jrc.ec.europa.eu/dataportal/.

([3]) Prag *de minimis* plus/minus 5 % se uporablja ločeno za vsak podnebni parameter. To pomeni, da, kadar v določenem letu razlika v številu stopinjskih dni ogrevanja v primerjavi z izhodiščnim letom ostane pod 5 %, medtem ko razlika v številu stopinjskih dni hlajenja presega prag, se v tem letu uporabi le podnebna prilagoditev za hlajenje.

Splošna formula za podnebno prilagoditev porabe končne energije za ogrevanje in hlajenje

$$FEC_{HC,\ adj} = FEC_{HC} \times (1 - f_{adj}) + FEC_{HC} \times f_{adj} \times \left(\frac{par_{base}}{par_{rep}}\right)$$

$FEC_{HC,adj}$	Poraba končne energije za ogrevanje ali hlajenje po podnebni prilagoditvi
FEC_{HC}	Poraba končne energije, sporočena na podlagi nosilcev energije, ki se uporabljajo za ogrevanje ali hlajenje ([4])
f_{adj}	Prilagoditveni faktor, ki ustreza deležu porabe končne energije, ki je odvisen od podnebja in sporočen na podlagi nosilcev energije, uporabljenih za ogrevanje ali za hlajenje
par_{rep}	Vrednost podnebnega parametra (število stopinjskih dni ogrevanja ali število stopinjskih dni hlajenja) v letu poročanja
par_{base}	Vrednost podnebnega parametra (število stopinjskih dni ogrevanja ali število stopinjskih dni hlajenja) v izhodiščnem letu 2021

([4]) Praviloma je poraba energije za ogrevanje sestavljena iz porabe, sporočene za daljinsko ogrevanje, zemeljski plin, kurilno olje, pelete, lesne sekance, trdna biomasna goriva, trdna fosilna goriva in delež električne energije za ogrevanje, poraba energije za hlajenje pa je sestavljena iz porabe, sporočene za daljinsko hlajenje, in deleža električne energije za hlajenje (glej preglednico 5 in preglednico 6).

Preglednici privzetih vrednosti v zvezi s podnebno prilagoditvijo:

V preglednici 5 so na podlagi strokovnih ocen prikazane privzete vrednosti za delež porabe končne energije, ki je odvisen od podnebja in se uporablja za ogrevanje ali hlajenje, glede na javne storitve in povprečne podnebne razmere. Privzete vrednosti se ne bi smele uporabljati za podnebno prilagoditev na ravni stavbe, temveč so namenjene uporabi pri podnebnih prilagoditvah za *celotno* porabo energije za ogrevanje ali hlajenje v sektorju javnih storitev v določenem podnebnem pasu, pri čemer mora podnebne pasove opredeliti država članica. Deleži, odvisni od podnebja, iz preglednice 5 se nanašajo samo na porabo energije za ogrevanje na eni strani in hlajenje na drugi strani. Poraba energije za ogrevanje je sestavljena iz porabe, sporočene za daljinsko ogrevanje, zemeljski plin, kurilno olje, pelete, lesne sekance, trdna biomasna goriva, trdna fosilna goriva ter delež električne energije, porabljene za ogrevanje, kot je prikazano v preglednici 6. Porabo energije za hlajenje sestavljata poraba, sporočena za daljinsko hlajenje, in delež električne energije, porabljene za hlajenje, kot je prikazano v preglednici 6.

Preglednica 5

Privzete vrednosti za delež porabe končne energije, ki je odvisen od podnebja in se uporablja za ogrevanje ali hlajenje, glede na javne storitve in povprečne podnebne razmere

(v %)

Javna storitev	Za povprečne podnebne razmere v srednji in severozahodni Evropi		Za povprečne podnebne razmere v južni Evropi		Za povprečne podnebne razmere v severni Evropi	
	Poraba energije za ogrevanje	Poraba energije za hlajenje	Poraba energije za ogrevanje	Poraba energije za hlajenje	Poraba energije za ogrevanje	Poraba energije za hlajenje
Poslovne in upravne stavbe	80	90	65	90	85	90
Bolnišnice in stavbe zdravstvenega varstva	55	80	40	80	60	80
Šole in vrtci	75	90	60	90	80	90
Univerze	80	80	50	80	85	80
Tovarniške in delavniške stavbe	85	90	80	90	90	90
Stanovanjske stavbe v javni lasti (npr. študentski domovi)	65	90	50	90	75	90
Druge javne stavbe (v lasti ali najemu)	65	90	50	90	70	90

Preglednica 6

Delež porabe električne energije za ogrevanje in hlajenje glede na javne storitve in povprečne podnebne razmere ([1])

(v %)

Javna storitev	V povprečnih podnebnih razmerah v srednji in severozahodni Evropi		V povprečnih podnebnih razmerah v južni Evropi		V povprečnih podnebnih razmerah v severni Evropi	
	Delež porabe električne energije za ogrevanje	Delež porabe električne energije za hlajenje	Delež porabe električne energije za ogrevanje	Delež porabe električne energije za hlajenje	Delež porabe električne energije za ogrevanje	Delež porabe električne energije za hlajenje
Poslovne in upravne stavbe	4	7	7	18	8	2
Bolnišnice in stavbe zdravstvenega varstva	7	18	7	30	6	7
Šole in vrtci	3	5	4	12	4	2
Univerze	4	8	7	15	4	3
Tovarniške in delavniške stavbe	3	7	3	15	5	4
Stanovanjske stavbe v javni lasti (npr. študentski domovi)	2	3	3	20	3	1
Druge javne stavbe (v lasti ali najemu)	5	3	7	15	6	2

([1]) Vrednosti v preglednici predstavljajo privzete ocene. Vendar je delež v veliki meri odvisen od nekaterih značilnosti energetskega sistema v posamezni državi članici, npr. od običajnega deleža električnega ogrevanja pri oskrbi s toploto ali od običajne gradbene tehnologije, ki se uporablja za različne javne storitve. Zato lahko države članice uporabijo ustreznejše vrednosti na podlagi statističnih podatkov.

Prilagoditev za večje spremembe ravni javnih storitev

Osnovna načela za ustrezno prilagoditev porabe končne energije na ravni storitve za namene člena 5(1) Uredbe (EU) 2018/1999 so:

— prilagoditev se izvede ločeno za porabo končne energije, sporočeno za različne sektorje javnih storitev, kot je določeno v preglednici 2, na ravni države članice ([5]), ker so za merjenje ravni storitve potrebni različni parametri;

— Referenčni parametri, ki se uporabljajo za merjenje ravni storitve, morajo biti skrbno izbrani in čim bolj neposredno povezani s porabo energije ([6]). V preglednici 6 je prikazan seznam primerov ustreznih referenčnih parametrov v danem kontekstu.

— Z uporabo praga *de minimis* plus/minus 5 % se upoštevajo samo opazne spremembe ravni storitev. To pomeni, da se prilagoditev ravni storitev izvede le, če je parameter za merjenje ravni storitev v danem letu 5 % višji ali nižji od izhodiščnega leta.

— Če določen sektor javnih storitev zahteva prilagoditev ravni storitve *in* podnebno prilagoditev, se oba koraka prilagoditve izvedeta zaporedoma. Ker bi bila podnebna prilagoditev različna za vsak podnebni pas v državi članici, bi jo bilo treba izvesti najprej in šele nato prilagoditev ravni storitev, ki bi jo bilo treba izvesti le na ravni države članice.

Preglednica 7

Seznam ustreznih referenčnih parametrov za merjenje ravni storitve glede na javne storitve

Poraba energije v stavbah	**Referenčni parametri**
Poslovne in upravne stavbe	m^2 (klimatizirano območje)
Bolnišnice in stavbe zdravstvenega varstva	m^2 (klimatizirano območje)
Šole in vrtci	m^2 (klimatizirano območje)
Univerze	m^2 (klimatizirano območje)
Tovarniške in servisne stavbe	m^2 (klimatizirano območje)
Stanovanjske stavbe v javni lasti	m^2 (klimatizirano območje)
Druge javne stavbe (v lasti ali najemu)	m^2 (klimatizirano območje)
Poraba energije za procese	
Javna razsvetljava	km osvetljenih ulic ali število svetlobnih točk
Oskrba z vodo	Letna poraba vode
Čiščenje odpadnih voda	Letno očiščena odpadna voda
Ravnanje z odpadki	Letno nastajanje odpadkov
Drugi procesi	Ni referenčnega parametra (prilagoditev ni predvidena)

([5]) Ker se obveznost nanaša na države članice kot celoto, ni smiselno izvajati prilagoditvenih izračunov, povezanih s spremembami ravni storitev, na nižjih ravneh razčlenitve, npr. za vsak posamezen javen organ. Izračun na ravni države članice, ki se razlikuje samo po sektorjih javnih storitev, je zadosten in manj nagnjen k napakam.

([6]) Npr. število učencev ali otrok, ki obiskujejo šole ali vrtce, je kvečjemu posredno povezano s porabo energije v tem sektorju. Razlog za to je, da bi samo znatno povečanje njihovega števila z nekaj zamika povzročilo, da bi bilo treba dati na voljo nove zmogljivosti, in v primeru zmanjšanja njihovega števila bi se zgodilo obratno. Enako velja za parameter potniških kilometrov, povezan s porabo energije v javnem prevozu, saj bo imelo povečanje ali zmanjšanje uporabe prevoznih sredstev do določenega praga zanemarljiv vpliv na porabo energije.

Poraba energije za storitve mobilnosti	
Javni promet	Prevoženi kilometri na leto
Vozni park vozil v lasti javnega organa za druge namene kot za javni prevoz	Ni referenčnega parametra (prilagoditev ni predvidena)

Splošna formula za prilagoditev porabe končne energije spremembam ravni storitve

$$FEC_{adj} = FEC \times \left(\frac{par_{base}}{par_{rep}} \right)$$

FEC_{adj}	Prilagojena poraba končne energije
FEC	Poraba končne energije (zbrani podatki)
par_{rep}	Vrednost parametra ravni storitve v letu poročanja
par_{base}	Vrednost parametra storitve v izhodiščnem letu

Ta splošna formula se lahko uporabi le, če izbrani parameter za merjenje ravni storitve upravičuje predpostavko, da obstaja neposredna povezava med ravnjo storitve in porabo energije.

Prilagoditve za ukinitev in dodajanje javnih organov

Če se javni organi ukinejo, so na novo ustanovljeni ali so bili pomotoma izpuščeni iz izhodiščne vrednosti, bi bilo treba pri primerjavi izhodiščne porabe in letne porabe končne energije uporabiti načelo „primerjave podobnega s podobnim“. V konkretnih primerih to pomeni, da:

— ko javni organ iz kakršnega koli razloga preneha obstajati, bi bilo treba njegovo porabo končne energije izključiti iz osnovne vrednosti in iz porabe končne energije v vseh naslednjih letih poročanja. Za predhodna leta, o katerih se je že poročalo, ponovni izračun prilagojenih rezultatov ni potreben;

— kadar se iz kakršnega koli razloga doda javni organ, bi bilo treba njegovo porabo končne energije prišteti k izhodiščni vrednosti in porabi končne energije v vseh naslednjih letih poročanja. V tem primeru podatki o porabi končne energije za izhodiščno leto 2021 morda ne bodo na voljo, tako da se lahko poraba končne energije v prvem letu polnega delovanja javnega organa, ki je bil dodan, uporabi kot izhodiščna poraba, s katero se bo primerjala poraba končne energije v naslednjih letih;

— v primeru prestrukturiranja javnih organov bi bilo treba v skladu s splošnim načelom primerjave podobnega s podobnim doseči čim večjo primerljivost s pogoji iz izhodiščnega leta.

V vseh navedenih primerih bi bilo treba opraviti celoten ponovni izračun porabe končne energije za predhodno ciljno obdobje, ki se začne leta 2025 ([7]).

([7]) Če država članica uporablja ustrezno programsko opremo za zbiranje podatkov o porabi končne energije in za poročanje o doseganju cilja, bi morala aplikacija samodejno opraviti celoten ponovni izračun.

Dodatek C

Praktični primeri v zvezi s členom 6 Direktive (EU) 2023/1791

1. **Izpolnjevanje zahteve glede prenove (privzeti pristop)**

V tem oddelku je predstavljena vrsta ponazoritvenih primerov, ki prikazujejo, kako bi bilo treba določiti izhodiščno vrednost za izračun letnega cilja. Trije posebni primeri ponazarjajo, kako se izhodiščna in ciljna vrednost spremenita v posebnih okoliščinah.

Letni cilj prenove

Preglednica 8 prikazuje, kako se lahko izračuna letni cilj izračuna na podlagi podatkov o velikosti stavb in njihovi trenutni oceni učinkovitosti.

Preglednica 8

Primer izhodiščnega scenarija za stavbni fond na dan 1. januarja 2024

Identifikacijska številka stavbe	Skupna uporabna tlorisna površina (v m^2)	Skoraj ničenergijske stavbe	Stavbe, vključene v izhodiščno vrednost ([1])	Skupna uporabna tlorisna površina stavb, za katere veljajo zahteve glede prenove (v m^2)
1	2 000	X		–
2	10 000		X	10 000
3	7 000		X	7 000
4	1 500		X	1 500
5	30 000		X	30 000
6	3 000	X		–
7	300	X		–
8	900	X		–
9	800		X	800
10	700		X	700
11	200 ([1])			–
Skupna izhodiščna uporabna tlorisna površina (v m^2)				**50 000**
Letni cilj prenove (v m^2)				**1 500**

([1]) Stavbe s skupno uporabno tlorisno površino, večjo od 250 m^2, ki so 1. januarja 2024 v lasti javnih organov in niso prenovljene v skladu s standardom za skoraj ničenergijske stavbe.

Ob predpostavki, da je stanje 1. januarja 2024 tako, da je letni cilj prenove (v m^2): 50 000 m^2 × 3 % = 1 500 m^2. To se lahko doseže s prenovo stavbe 4 (v navedenem primeru) ali s prenovo več stavb, tako da ima seštevek njihove površine vsaj enako število m^2 (na primer stavbi 9 in 10).

Letni cilj prenove ostaja nespremenjen v obdobju veljavnosti Direktive (EU) 2023/1791, tudi če se stavbnemu fondu dodajo nove stavbe ali če se stavbe porušijo ali prodajo. Vse nove stavbe, ki so v lasti javnih organov, morajo biti od 1. januarja 2028 brezemisijske, kot je določeno v členu 7 direktive o energetski učinkovitosti stavb. Določa tudi, da morajo biti nove javne stavbe do začetka uporabe standarda za brezemisijske stavbe vsaj skoraj ničenergijske.

Primer rušenja in nadomestitve

Države članice lahko v okvir letne stopnje prenove stavb dodajo tlorisno površino novih stavb v lasti javnih organov, s katerimi se nadomeščajo določene stavbe, porušene v enem od predhodnih dveh let. Primer te izjeme je prikazan v preglednici 9.

Preglednica 9

Primer rušenja in nadomestitve

Identifikacijska številka stavbe	Skupna uporabna tlorisna površina (v m^2)	Skoraj ničenergijske stavbe	Stavbe, vključene v izhodiščno vrednost ([1])	Stanje	Skupna uporabna tlorisna površina stavb, za katere veljajo zahteve glede prenove (v m^2)
1	2 000	X			–
2	10 000		X		10 000
3	7 000		X		7 000
4	1 500		X		1 500
5	30 000		X		30 000
6	3 000	X			–
7	300	X			–
8	900	X			–
9	800		X	Porušeno	800
10	700		X		700
11	1 200	X		Nova stavba	1 200
Skupna izhodiščna uporabna tlorisna površina (v m^2)					**50 000**
Letni cilj prenove					**1 500**

([1]) Stavbe s skupno uporabno tlorisno površino, večjo od 250 m^2; so v lasti javnih organov; 1. januarja 2024 niso prenovljene v skladu s standardom za skoraj ničenergijske stavbe.

Ob predpostavki, da je bila stavba 11 zgrajena kot nadomestilo za določeno stavbo (tj. stavbo 9), ki je bila porušena v enem od predhodnih dveh let, se lahko tlorisna površina stavbe 11 upošteva pri cilju do velikosti stare stavbe, ki je bila porušena. Upoštevanje te stavbe pomeni, da je preostali cilj za navedeno leto 1 500 m^2 – 800 m^2 = 700 m^2.

Upoštevanje 800 m^2 stavbe 11 pri cilju je možno le, če lahko država članica dokaže skladnost z dvema pogojema iz člena 6(4) Direktive (EU) 2023/1791, ki sta:

— **stroškovna učinkovitost**: (Skupni stroški rušenja stavbe 9 + skupni stroški gradnje stavbe 11) **<** skupni stroški prenove stavbe 9 do standarda za skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe;

— **trajnostnost:**

  — skupna poraba energije stavbe 9 v njeni ocenjeni ekonomski življenjski dobi **>** (skupna poraba energije stavbe 11 v njeni ocenjeni ekonomski življenjski dobi + skupna energija v gradbeni fazi stavbe 11)

  IN

  — skupne emisije CO_2 stavbe 9 v njeni ocenjeni ekonomski življenjski dobi **>** (skupne emisije stavbe 11 v njeni ocenjeni ekonomski življenjski dobi + skupne emisije v fazi gradnje stavbe 11).

2. **Izpolnjevanje zahteve glede prenove (alternativni pristop) – praktični primeri**

Določitev letne ciljne količine enakovrednih prihrankov energije

Za določitev letne ciljne količine prihrankov energije lahko države članice izberejo svojo prednostno metodologijo, če so izpolnjene zahteve iz člena 6. Eden od načinov za dosego tega je, da se vsako leto ugotovi, katere stavbe je treba prenoviti po kategorijah in da se ugotovijo pričakovani prihranki energije na podlagi standardnih vrednosti za porabo energije referenčnih stavb pred prenovo in po njej. V primeru, navedenem v preglednici 10 in preglednici 11, mora država članica prenoviti 230 000 m^2 na leto, vendar to pomeni dve različni zahtevi glede prihrankov energije za leto X in leto X+1. To je zato, ker se porazdelitev stavb po kategorijah v teh dveh letih razlikuje. Tukaj navedene številke so zgolj za ponazoritev.

Preglednica 10

Ocena enakovrednih prihrankov energije v letu X

Vrste referenčnih stavb, ki jih je treba prenoviti v letu X	Skupna površina stavb, ki jih je treba prenoviti v letu X (v m^2)	Poraba energije pred prenovo (kWh/m^2)	Poraba energije po prenovi (kWh/m^2)	Prihranki energije (kWh/m^2)	Skupni prihranki energije (kWh)
Pisarne	100 000	380	70	310	31 000 000
Stavbe, namenjene izobraževanju	50 000	400	70	330	16 500 000
Bolnišnice	30 000	300	70	230	6 900 000
Športni objekti	30 000	200	70	130	3 900 000
Drugo	20 000	350	70	280	5 600 000
Skupni prihranki energije, ki jih je treba doseči v letu X					**63 900 000**

Preglednica 11

Ocena enakovrednih prihrankov energije v letu X +1

Vrste referenčnih stavb, ki jih je treba prenoviti v letu X+1	Skupna površina stavb, ki jih je treba prenoviti v letu X +1 (v m^2)	Poraba energije pred prenovo (kWh/m^2)	Poraba energije po prenovi (kWh/m^2)	Prihranki energije (kWh/m^2)	Skupni prihranki energije (kWh)
Pisarne	0	380	70	310	0
Stavbe, namenjene izobraževanju	100 000	400	70	330	33 000 000
Bolnišnice	30 000	300	70	230	6 900 000
Športni objekti	50 000	200	70	130	6 500 000
Drugo	50 000	350	70	280	14 000 000
Skupni prihranki energije, ki jih je treba doseči v letu X+1					**60 400 000**

Drug način za dosego tega cilja bi bil, da se podobno kot v zgornjih preglednicah predvidi, kateri del stavbnega fonda bo obnovljen v določenem časovnem obdobju (na primer do konca leta 2030), in ocenijo povprečni letni prihranki v tem obdobju.

Dodatek D

Druge smernice v zvezi s členom 6 Direktive (EU) 2023/1791

Popis stavb javnih organov

Člen 6(5) Direktive (EU) 2023/1791 določa vrsto informacij, ki jih morajo države članice razkriti v okviru svojega popisa. Vendar lahko države članice izkoristijo tudi priložnost za zbiranje dodatnih informacij v podporo nacionalnim ciljem politike na področju stavb in energetske učinkovitosti. Podrobnejši popis se lahko uporabi za izračun izhodiščne vrednosti za cilj iz člena 6(1) ali (6) Direktive (EU) 2023/1791. Uporabi se lahko na primer za pripravo učinkovitejše strategije prenove na nacionalni ravni, in sicer z:

— določitvijo manj učinkovitih stavb za prenovo,

— razvrstitvijo stavb po kategorijah in vrstah, da je mogoče razviti skupne pristope k prenovi,

— dajanjem prednosti stroškovno učinkovitejšim prenovam, na primer na podlagi energetske izkaznice ali nekaterih drugih značilnosti stavb,

— dajanjem prednosti nezasedenim stavbam, da se lahko uporabljajo za nastanitev organizacij med prenovo njihove stavbe.

V nadaljevanju so navedeni primeri dodatnih informacij, ki jih lahko države članice zberejo, vključno s predlogi za vrsto podatkov ali več možnosti v oklepajih:

informacije, koristne za izračun izhodiščne vrednosti in cilja iz člena 6 Direktive (EU) 2023/1791:

— stavba, izključena iz izhodiščne vrednosti za prenovo (DA/NE),

— razlog za izključitev iz izhodiščne vrednosti za prenovo (stanovanja, ki niso v lasti/socialna stanovanja, ki niso stroškovno učinkovita za prenovo, že skoraj ničenergijska stavba 1. januarja 2024),

— stopnja učinkovitosti/status prenove (skoraj ničenergijska stavba/brezemisijska stavba/enakovredna skoraj ničenergijski stavbi [1]) v skladu s členom 6(2), točke (a) do (c)/drugo),

— datum prenove (datum, če je v prejšnji točki izbrana skoraj ničenergijska stavba/brezemisijska stavba/enakovredna skoraj ničenergijski stavbi v skladu s členom 6),

— datum rušenja (datum),

— datum gradnje stavbe (datum),

— nadomestilo za porušeno stavbo (DA/NE; polje je na voljo samo, če je datum gradnje > 2026);

dodatne informacije o stavbah:

— naslov (niz),

— lastnik (s seznama javnih organov ali organ, ki ni javni organ),

— status zasedenosti (lastna zasedenost/oddana drugemu javnemu organu/oddana organizacijam, ki niso javni organi, ali zasebna/nezasedena),

— gostujoči javni organ (če je oddana v najem drugemu javnemu organu),

— značilnosti stavbe:

— vrsta stavbe (na primer ena kategorija za sektorje iz člena 5(5) Direktive (EU) 2023/1791 ali kategorije energetske izkaznice),

— sedanja energetska učinkovitost v skladu z energetsko izkaznico $(kWh/m)^2$/leto),

[1] Status prenove „enakovredna skoraj ničenergijski stavbi“ se nanaša na stavbe v posebni kategoriji, ki se lahko upoštevajo pri letnem cilju, čeprav ne dosegajo statusa skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe.

— dejanska poraba energije na m^2 $(kWh/m)^2$/leto),

— ocena energetske učinkovitosti (brezemisijska stavba, skoraj ničenergijska stavba, A, B, C itd.),

— glavna goriva,

— omejitve (zaščitena stavba, stavba v lasti oboroženih sil, stavba v lasti centralne države, ki se uporablja za namene nacionalne obrambe, stavbe, ki se uporabljajo za obredne namene ali verske dejavnosti);

stanje prenove:

— stavba z izkazom o prenovi stavb (DA/NE),

— leto izdaje izkaza o prenovi stavb (datum),

— leto, do katerega je predvidena prenova v skoraj ničenergijsko stavbo/brezemisijsko stavbo.

Če se države članice odločijo, da bodo zbirale te dodatne informacije, jih lahko razkrijejo, vendar jih niso zavezane razkriti. Z objavo dodatnih podatkov se gradbenemu sektorju, podjetjem za energetske storitve in javnosti zagotovijo informacije o potrebah po prenovi v javnem sektorju.

Preglednica 12

Povzetek podatkov, ki se zahtevajo in priporočajo za popis

Vrsta	Podatki
Obvezno zbiranje in dajanje na voljo javnosti	tlorisna površina energetska izkaznica
Obvezno zbiranje in dajanje na voljo javnosti, če so informacije na voljo	izmerjena poraba za toploto, hlajenje, električno energijo in toplo vodo
Zbiranje je zelo priporočljivo zaradi olajšanja uporabe popisa	gostujoči javni organ mesto/regija naslov ali je stavba v lasti ali najemu
Podatki, na podlagi katerih lahko države članice izračunajo izhodiščno in letno ciljno vrednost	ali je stavba vključena v izhodiščno vrednost za prenovo ali izključena iz nje status prenove datum prenove datum rušenja datum gradnje stavbe ali je stavba nadomestilo za porušeno stavbo
Drugi podatki, ki so koristni za uporabo popisa kot orodja za načrtovanje prenove stavbnega fonda javnih organov	lastnik status zasedenosti gostujoči organ značilnosti stavbe: vrsta stavbe, sedanja raven energetske učinkovitosti …

Nekatere od teh informacij je mogoče najti v energetski izkaznici, zato bi jih bilo koristno pretvoriti v podatkovno obliko, če je energetska izkaznica vključena samo v formatu PDF. Druge podatke bo morda treba zbirati na druge načine. Države članice jih lahko pridobijo iz drugih podatkovnih zbirk ali tako, da izvedejo anketo o lastnikih in stanovalcih stavb z rednim nadaljnjim preverjanjem, da zagotovijo posodabljanje informacij. Druga možnost je vzpostavitev podatkovne zbirke, dostopne na daljavo, do katere bi morali dostopati in jo posodabljati javni organi sami. Za omejitev upravnega bremena in izboljšanje kakovosti zbranih podatkov lahko države članice vzpostavijo tudi rešitve za avtomatizacijo postopka zbiranja podatkov, na primer s pametnim merjenjem, sistemi upravljanja stavb, internetom stvari in digitalno podprtimi energetskimi sistemi.

Države članice lahko za zagotavljanje doslednosti in odgovornosti razmislijo o tem, da bi imenovale en javni organ za upravljanje in posodabljanje popisa ter vzpostavile postopke in orodja za izvajanje teh nalog. Ta organ bi lahko sodeloval tudi pri drugih nalogah poročanja in načrtovanja, povezanih z ukrepi za izboljšanje učinkovitosti stavbnega fonda, da bi ugotovili sinergije in preprečili podvajanje.

Povezava na zbiranje podatkov, povezanih z direktivo o energetski učinkovitosti stavb, državam članicam omogoča, da neposredno uvozijo podatke iz drugih odložišč podatkov in popis uporabljajo kot orodje za podporo politiki. Ker morajo imeti na primer vse javne stavbe energetsko izkaznico in ker je treba vse energetske izkaznice naložiti v skupno podatkovno zbirko, lahko države članice pridobijo podatke, ki se nanašajo na javne organe, in samodejno zberejo večino popisa brez podvajanja dela.

Države članice lahko razmislijo o naslednjih podpornih ukrepih, da bi zagotovile hitro in učinkovito zbiranje podatkov:

— izvedba komunikacijske kampanje, ki bi dosegla vse javne organe (in bi bila večinoma namenjena lokalnim javnim organom), da bi jih obvestili o zahtevah v zvezi s poročanjem o stavbah, ki jih imajo v lasti in/ali v rabi,

— oblikovanje standardnih predlog ali točk neposrednega dostopa do nacionalne podatkovne zbirke, ki bi bile po možnosti predhodno izpolnjene in bi jih javni organi lahko uporabili za sporočanje podatkov o stavbah, ki jih imajo v lasti in/ali v rabi,

— omogočanje javnim organom, da uporabijo popis za svoje načrtovanje in poročanje, na primer tako, da se jim omogoči vpogled v združene podatke o njihovem stavbnem fondu, povprečjih in trendih.

V členu 6 je poudarjena zgledna vloga javnega sektorja, kar pomeni, da bi moral javni sektor s svojimi ukrepi zmanjšati ovire za druge akterje pri uvajanju izboljšav na področju energetske učinkovitosti in prenove stavb, predvsem z dokazovanjem izvedljivosti, stroškovne učinkovitosti in širših koristi teh izboljšav. Prenova stavb javnih organov bo prispevala k razvoju strokovnega znanja in izkušenj v dobavni verigi, da se bo lahko izboljšalo svetovanje zasebnim strankam. Razširjanje ustreznih podatkov o prenovi stavb je zato pomembno za krepitev zmogljivosti v gradbeništvu, pa tudi v drugih sektorjih (npr. financiranje), in da bi v celoti izkoristili za zgledno vlogo javnih stavb, bi bilo treba upoštevati naslednje vidike:

— uporaba popisa za zbiranje podatkov, koristnih za fazo razširjanja;

— zbiranje in predstavitev ustreznih informacij deležnikom. Na primer stroški namestitve, operativni stroški, učinkovitost (predhodne in naknadne ocene) ali drugi praktični vidiki;

— načrtovanje strategije razširjanja, s katero bo mogoče industriji, podjetjem in deležnikom iz stanovanjskega sektorja posredovati ustrezna in učinkovita sporočila;

— navedba študij primerov in najboljših praks, ki jih je mogoče izmenjati, vključno z zagotavljanjem fizične prepoznavnosti posegov v prenovljenih stavbah.

Izpolnjevanje zahteve po prenovi za posamezno leto

Države članice bi morale za spodbujanje prenove stavb v lasti javnih organov razmisliti o več pristopih:

— opredelitev jasne in dolgoročne strategije za prenovo javnih stavb, kot so nacionalni načrti za prenovo stavb. Poleg finančnih sredstev bi lahko številni organi, zajeti v členu 6 Direktive (EU) 2023/1791 (javni organi, ki imajo v lasti ali najemu stavbe), imeli koristi od podpore pri učinkovitem in uspešnem naročanju in organizaciji prenove;

— določitev osrednjega organa, ki bo pristojen za prednostno razvrščanje in načrtovanje prenove. Osrednji organ bi lahko bil pristojen za določitev, katere stavbe bi bilo treba najprej prenoviti, in sicer ob upoštevanju porabe energije, trenutne namembnosti in trenutnih načrtov gostujočega organa. Pri tem bi lahko osrednji organ uporabil podatke iz popisa, vzpostavljenega v skladu s členom 6(5) Direktive (EU) 2023/1791. Osrednji organ bi nato lahko sodeloval s pristojnimi organi pri načrtovanju prenove, da bi nova stavba podpirala tudi dolgoročno strategijo gostujočega organa. Prav tako bi lahko imel nalogo, da podpira pristojni organ pri ugotavljanju možnosti za financiranje izvedbe dela;

— prenove stavb javnih organov bi se lahko prednostno razvrstile decentralizirano, in sicer glede na stopnjo motivacije javnih organov, ki so lastniki zadevnih stavb. Osrednji organ bi bil odgovoren za vzpostavitev programa financiranja, pri katerem bi se javni organi lahko prijavili, če bi želeli prenoviti svoje stavbe. To možnost bi morale spremljati informacijske kampanje za ozaveščanje javnih organov o razpoložljivosti programov financiranja. Države članice na podlagi te možnosti morda ne bodo mogle doseči svojih letnih ciljev, če bo za financiranje prenove stavb zaprosilo premalo javnih organov. S tem pristopom bi tudi zamudile priložnost, da bi pri prenovi dale prednost stavbam z največjimi prihranki in najnižjimi stroški (ali po nekaterih drugih strateških merilih);

— preučitev alternativnih mehanizmov financiranja, kot so pogodbe podjetij za energetske storitve (ESCO), in osrednja podpora javnim organom, ki so odprti za take pristope.

Države članice bi morale razmisliti tudi o pripravi in objavi jasnih metodologij za:

— usklajeno ugotavljanje, katere stavbe je treba prenoviti, pri čemer se javne organe podpira, da bodo ustrezno upoštevali stroškovno učinkovitost ter tehnično, ekonomsko in funkcionalno izvedljivost;

— pomoč javnim organom, ki imajo v lasti socialna stanovanja, pri oceni, ali je mogoče prenovo v skoraj ničenergijsko stavbo izvesti v skladu z merili stroškovne nevtralnosti. Smiselno je upoštevati, da se lahko države članice še vedno odločijo za prenovo socialnih stanovanj, ki ne izpolnjujejo meril stroškovne nevtralnosti, v skoraj ničenergijske stavbe ali brezemisijske stavbe;

— podporo javnim organom pri ravnanju s stavbami, vključenimi v posebne kategorije (zaščitene stavbe, stavbe oboroženih sil ali stavbe za namene nacionalne obrambe ter stavbe, ki se uporabljajo za obredne namene ali verske dejavnosti). Metodologija lahko javnim organom pomaga pri:

  — pravilnem razvrščanju teh stavb;

  — določitvi ravni učinkovitosti ali sklopa meril, ki jih morajo doseči posebne kategorije stavb, opredeljene v členu 6(2) Direktive (EU) 2023/1791, da se lahko upoštevajo pri zahtevi glede prenove. Taka metodologija lahko na primer določa, kateri elementi stavbe se lahko spremenijo glede na kategorijo stavbe;

  — opredelitvi metodologije za določitev, v katerih primerih lahko skladnost z nekaterimi minimalnimi zahtevami glede energetske učinkovitosti nesprejemljivo spremeni značaj ali videz zaščitenih stavb. Ta metodologija bi lahko bila povezana s tem, kako nacionalni zakonodajalci obravnavajo zaščitene stavbe (na primer različne ravni zaščite), in bi arhitektom in inženirjem zagotovila jasne smernice glede tega, kaj se lahko šteje za sprejemljivo raven sprememb;

  — obravnavi primerov, v katerih ima lahko stavba skupne namene (na primer verske dejavnosti in tudi družabni dogodki).